

M. Şehmus GÜZEL

FOOTBUSINESS - FUTŞENLİK

Künyesidir

ekitap olarak ikinci sunumu : Eylül 2019

Yapıt : M. Şehmus Güzel / MŞG

Dizgi ve sayfa düzeni: MŞG

Kapak tasarım, kes-yapıştır / collage : MŞG.

Teknik yönetmen : Ferruh Dinçkal

İSBN : Belki gelecek. Belki gelmeyecek. Belli olmaz bu işler.

Bu yapıtın her türlü yayın hakkı yazarına aittir. Olmayabilir de. Hani sağlam, cesur ve iyi bir yayınevi çıkarsa. Kimbilir ?

Birinci sunumu : Aralık 2015. Emeğin Sanatı E Yayınları.

Kitaptan edinmek için iletişim : Gerekirse. Gerekmeyebilir de. Madem ki ekitap.ayorum.com tarafından pdf ve ekitap olarak sunuluyor burada. Helal olsun.

SUNU

Futbolun hayatımızda, boş zamanlarımızı değerlendirmekte, dostlar arasındaki sohbetlerde, günlük ve toplumsal yaşantımızda aldığı yer ve önem gittikçe artıyor.

Elbette daha eskilerde de futbolun yaşamımızda, aile içi ilişkilerimizde, toplumsal ve ekonomik alanlarda ve kaçınılmaz olarak siyasette de özel bir yeri vardı. Ancak son on yıllarda bu önemin ve yerin giderek arttığı ortada. Bunun değişik nedenleri bulunuyor. Bunları bu çalışmada açıklamaya çalışıyorum. Futbol başta, sporun ekonomideki etkisini, ekonomi-politiğini araştırmaya çabalıyorum. Toplumsal ilişkilerimizde doğurduğu değişimleri de.

Futbolda ve sporun bütün dallarında çok para dönüyor, çok para kazanılıyor. Futbol dev bir eğlence, seyir ve heyecan sektörü boyutunu kazandı. Futbol bugün başlıbaşına gerçek bir işkoluna dönüşmüş konumdadır.

Bugün kimi futbolcu tek başına küçük veya orta boy ve hatta büyük boy bir işletme gibidir. Messi'ye, Neymar'a ve geçmişlerdeki Zidane'a bakalım örneğin. Aile boyu dev şirketler.

Futbol maçlarının televizyonlardan canlı gösterimi hemen hemen her ülkede klüplere yılda bir veya iki milyar öroya yakın gelir getiriyor.

Forma ve benzeri yan ürünlerin satışlarını, oyuncuların reklamlardan elde ettiklerini ve benzeri daha pek çok girdiyi de buna eklersek ciddi bir işkolunun söz konusu olduğu açıktır.

Televizyonlarından maç izleyenlerin sayısı gün geçtikçe artıyor. Her seyircinin aynı zamanda bira, mirra ve benzeri içkiler içen, pizza, mizze, "chips" ("şips"), leblebi, çekirdek ve benzeri kuru yemiş "atıştıran" birer tüketici olduğunu anımsarsak futbolun tüketimi tetikleyici yönü de ortaya çıkıyor. 2014 Dünya Şampiyonası süresince Fransa'da ve hele Paris'te pizza ve bira tüketimi akıl almaz boyutlara

ulaştı. Belki inanmayacaksınız ama kimi mahallelerde bazı günler bira ve pizza bulunmaz oldu.

Böyle olunca dev şirketlerin, devletler üstü şirketlerin, sınır-mınır tanımaz şirketlerin bu alanları görmemezlikten gelmesi mümkün değildi. Onlar bu alanlara ilgilerini, yatırımlarını artırınca iş artık ekonomik bir uğraş biçimine, futbolcuların alınıp satılabildiği ciddi bir pazara dönüştü. Bu kaçınılmazdı : 1930'ların başlarından itibaren futbolun profesyonelleştirilmesinden beri bu yöndeki gidiş zaman içinde bu aşamaya vardı.

Bunun sonucunda futbolun etki alanının ve coğrafyasının genişletilmesi için bu dev şirketlerin daha çok reklam başta birçok yeni tür yollara başvurduklarını da saptadık :

Futbolun örneğin Asya kıtasındaki “geçikmişliğin” önünü açmak umuduyla uluslararası kimi şampiyonaların Asya kıtasındaki bir veya iki devletin sınırları içinde düzenlenmesine önem verildiğini, Avrupa'nın ünlü klüplerinin Asya ülkelerinde bu dev şirketlerden biri veya birkaçı tarafından düzenlenen turnuvalara katıldıklarını, “dostluk” maçları yaptıklarını artık Sağır Sultan bile duydu.

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) bir milyar üç yüz milyonu çoktan aşmış nüfusuyla, Japonya İmparatorluğu para hazinesiyle futbolun etki alanına sokuldular. Futbolun peşinden rugby de aynı yolu izliyor : 2019 Dünya Şampiyonası Japonya İmparatorluğu'nda (resmi ismi budur) yapılıyor ...

Avrupa'nın çok ünlü kimi futbolcusunun ÇHC liglerinin zengin klüplerinde yüksek transfer ödentileri aldıktan sonra göz kamaştıran ama aynı zamanda kafa da karıştıran ücretlerle oynamaları, ÇHC'den ve Japonya İmparatorluğu'nun iyi oyuncularından bir veya ikisinin Avrupa'nın ünlü klüplerince transferi bu bağlamda biraz daha anlam kazanıyor. Bundan birkaç yıl önce Manchester United'ın Çinli bir oyuncu satın aldığını burada anmalıyım örneğin. Böylece başka etkenler yanında böylesi bir transfer de ilgili klüplerin ÇHC'den binlerce kilometre uzaklıktaki lig maçlarının ÇHC'de izlenmesine

vesile oluyor. Çinlilerin her türlü bahis meraklısı olmaları sonucu dev şirketlere yeni iş alanları da açılıyor.

2 Ağustos 2014'te Fransa "Şampiyonlar Kupası" maçı Pekin'de yapıldı. "Workers Stadium"da. Stadyumun ismine bir itirazımız yok, ÇHC'e de bu yakışır hani. Ama Paris Saint-Germain ile Fransa'nın en mütevazı takımlarından Guingamp Spor'un Pekin'de ÇHC ile herhangi bir ilintisi olmayan bir maçı oynaması da epey garip ve eğlenceli. Pardon bir ilintisi var yine de : Para ve kazanç. Bir de Fransa Futbol Federasyonu'nun "Şampiyonlar Kupası" maçını 2009'dan beri ille başka bir ülkede, hayır sadece başka bir ülkede değil başka bir kıtada da düzenlemesi arzusu : Futbolun coğrafyasını genişletmek, Fransa'da da "iyi futbol oynandığını" sergilemek umuduyla. Nitekim "Şampiyonlar Kupası" maçı daha önce Kuzey Amerika'da Kanada'nın en Fransız şehri Montréal'de, Afrika'da Tanca'da, Libreville'de ... oynandı. Bu defa PSG oyuncuları Pekin'den önceki dört günü Honk Kong'da geçirdiler. Orada ve Pekin'de giysi defileleri, imza atmalar ve benzeri futbolun artık ayrılmaz faaliyetleri biçimini alan alanlarda kendilerini gösterdiler. Sonra stadyumda. Çinlilerin yine de şansı yoktu : Çünkü PSG'in Brezilya milli takımında oynayan yıldızları 7-1'lik Almanya mağlubiyetinin yaralarını henüz saramadıkları için Pekin'e kadar gidemediler. PSG "yıldız oyuncu" olarak, Dünya Kupası'na katılmayan "İsveçli", İsveç Krallığı vatandaşı Zlatan İbrahimoviç, Dünya Kupası'ndan erken elenenlerden Uruguaylı Edinson Cavani ve üç İtalyan Salvatore Sirigu, Thiago Motta ile Marco Verrati ile yetinmek zorunda kaldı. Sahaya kaptan olarak çıkan İbrahimoviç biri penaltıdan iki gol atarak bu çok kıymetli Kupa'yı PSG Müzesi'ne götürdü ... Şimdi Pekin'li seyirciler ve maçı televizyonlarından izleyenler akın akın satış mağazalarına koşup İbrahimoviç'in formasından çantalar dolusu satın alacakalar mı ? Bilinmez. Ama bu işten Fransa Futbol Federasyonu ve PSG epey para kazandı. Bu biliniyor. Gazeteler ve radyolar, televizyonlar ve internet siteleri onlardan söz ettiler, reklamları yapıldı. Bu da işin "hediyesi".

Öncelikle futbola ve genel olarak spora yatırım yapanlar sadece dev şirketler değil. Futbolun dünyasal boyuttaki etkisini pek iyi gören ve sermayelerini daha çok para getirecek işlere yatırmak ve ülkelerinin

reklamını yapabilmek için can atan Katar Emirliği'nin ve Suudî Arabistan Krallığı'nın futbola özel ilgisinin de vurgulanması zorunlu :

Katar Emirliği'nin çok zengin prensleri bir yandan kendi ülkelerinde futbolun gelişmesi için çabalıyorlar. Katar Emirliği seyircilerine para ödenerek maç seyrettirilen ender ve belki de tek ülkedir. Katar prensleri öte yandan Avrupa klüplerini satın alarak (PSG nitekim Katarların malıdır), onları ihya ederek, ünlü futbolcularla bu klüplerin dünyasal boyutlara ulaşması için hiçbir fedekarlıktan kaçınmayarak, yatırdıklarından daha çok para kazanmanın ve ülkelerinin görüntüsünü (b)allandırmanın yollarını arıyorlar. PSG Katar Emirliği'nin görüntüsünü olumlu yönde etkiliyor mu ? Bunun yanıtını vermek şimdilik kolay değil. Zamana ihtiyacımız var. Ama Katar Emirliği'nden ve Katar prenslerinden daha sık ve daha çok söz edildiği kesin. Fransız medyasına bir göz atmak yeterli. Ancak bir devletin görüntüsünün iyi mi kötü mü olduğunu değerlendirmek için, zenginlerinin sahip olduğu futbol klübü ve onun sportif faaliyetleri yanında nasıl bir devlet olduğu ve diğer devletlerle ilişkilerinin hangi havada cereyan ettiği de aranır gibime geliyor. Bu alanlarda ise Katar Emirliği'nin ve benzerlerinin kendilerine çeki düzen vermeleri gerektiği devlet sırrı değil. Katar Emirliği'ni Fransa'da birçok işkolu yanında futbola da yatırım yapması ve silah üretimi alanında ortaklık kurmak üzere olması kimsenin gözünden kaçmıyor.

Sonuç itibariyle bu örnekler futbolun ciddi bir yatırım alanı oluşturduğunu en açık biçimiyle ortaya koyuyor.

Benzer bir uğraşı Rusya Federasyonu, Azerbeycan, Tayland zenginlerinin de yıllardan bu yana İngiltere ve Fransa'da verdiklerini biliyoruz.

Futbol böylece artık sermaye yatırımının önemli alanlarından biri özelliğini kazandı. Ve bu süreç kesintisiz devam ediyor. Kimi örnekleriyle aşağıda aktarıyorum.

Futbol herşeye rağmen yine de halkçı şenlik özelliğini yitirmiyor. Milyonlarca insanın televizyon aracılığıyla izlediği "yıldız" futbolcuların gösteri futbolu yanında milyonlarca amatörün,

çocukların, gençlerin ve daha az gençlerin büyük bir coşku ve heyecanla oynadığı futbol arasında dünya kadar fark var :

Birincisinde çok para dönüyor ikincisinde para mumla aranıyor. Ama için özü başka tarafta. Futbolun toplumsal bir boyutu olduğu amatör futbolla daha açık bir biçimde ortaya çıkıyor. Evet futbol bu bağlamda ortaklaşa icra edilen, paylaşımına açık, dayanışmacı boyutlara sahip toplumsal bir eylem biçimini alıyor. Günümüzde futbolun orta gelir sahiplerinin, emekçilerin, ücretlilerin, işçi sınıfının, gençlerin en çok ilgi gösterdikleri spor dallarından biri olma niteliği sürüyor. Hem oyuncu olarak. Hem de tribünleri dolduranlar olarak. Futbol emekçi çocuklarının ekmek kapılarından biridir. Dahası hakkıyla oynanan, “artistlik” yapılmayan ve zevkle izlenen bir maç görsel bir şölene de dönüşebiliyor.

Son yıllarda seyirciler arasında kadın sayısının artmasının da altı çizilmeli. Kadınların spora ve bilhassa futbola ilgi göstermelerinin belirleyicilerinden biri onların da artık spor yapmaları, evet daha çok sayıda kadının spor yapması ve bilhassa bir yerde “bu da bir ekmek kapısıdır” denilerek futbola ilginin çoğalmasındır. Birçok ülkede bugün kadınlar ligi de bulunuyor. Kadın futbolunun da uluslararası şampiyonaları düzenleniyor. 2019 Dünya Kadın Futbol Şampiyonası Fransa’da düzenlendi ve bugüne kadar asla görülmemiş oranda son derece büyük ilgi çekti örneğin.

Kadın futboluna ilgi giderek artıyor. Seyirci sayısı çoğalıyor. Kadınlar futbol yanında bundan daha birkaç yıl öncesine kadar “erkeklerle mahsustur” denilen birçok sportif alanda da kendilerini gösteriyorlar : Boksta ve rugbyde örneğin ... Basketbolda, voleybolda ve teniste ise öteden beri her yoklamada “Burdayız !” dediklerini hepimiz biliyoruz. 2014 Ağustos’unun ilk günlerinde Dünya Rugby Kadınlar Şampiyonası Fransa’da yapılıyor ve Fransa kadınlar rugby takımı önce Galler Ülkesini sildi süpürdü (26-sıfır) sonra Güney Afrika takımını perişan etti (55-3) ...

Türkiye’de kadınların kolektif futbola ilgisi ve takım kurarak resmi maç yapmak arzusu 1990’lara kadar iniyor. Çocukluğunda erkek kardeşleriyle ve/veya mahallenin erkek çocuklarıyla futbol oynayan

kadın sayısı ise tahmin edilenden çoktur. Burada hemen aklıma gelen ikisini, iki yakın dostumu anmalıyım : Güzin Dino ile Tülay German'ı. Her ikisi de anılarını bizimle paylaştıkları kitaplarında futbol tutkularını anlatıyor. Güzin Dino seksenli yaşlarında bile kimi kez Paris'teki apartmanlarının bulunduğu binanın önünde top oynayan çocukların topuna şut hatta kafa atmak fırsatını hep en iyi biçimde değerlendirdi. Topu ağlara takarak ! Bunu bana her anlattığında kahkahalarla gülüp durduk. Hayır durmadık, futboldan ve Abidin'in "kedi kaleciliğinden" filan da söz ettik ...

Kimi zaman bir ligde veya başkasında küçük bir takımın büyük takımlara "kafa tuttuğuna" tanık oluyoruz. Bu da futbola şenlik havası katıyor ve ilginin artmasında rol oynuyor :

2008-2009 futbol mevsiminde Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Hoffenheim'in, aynı dönemde İngiltere'de Hull City'nin yeni yükseldikleri birinci liglerin ilk maçlarından itibaren kimsenin akıl etmeyeceği/edemeyeceği başarılar kazanması epey şaşırtmış ve epey de dikkat çekmiş, yeni bir coşku ve heyecan doğurmuştu. Hoffenheim köyünde ve çevresindeki kasaba ve kentlerde takım bir günden ertesine büyük bir ilgi ve çekim merkezi biçimine dönüşmüştü.

Aynı dönemde Türkiye'de Sivasspor'un ve Kayserispor'un büyüklere kök söktürmesi de anılmalı. Geçmiş yıllarda Eskişehirspor'un çıkar çıkmaz fırtına gibi estiği lig günleri de hala aklımızda. Ki Eskişehirspor zaman zaman yine eski günlerini yaşatmıyor da değil. Büyüklerin korkulu rüyası olarak bu üç takımımızı ve Birinci Lig'e çıkar çıkmaz "Üç Büyükleri" hallaç pamuğu gibi atan ve zaman içinde "Dört Büyükler" terimini futbol dilimize bileğinin pardon bileğinin ve ayaklarının hakkıyla yazdıran Trabzonspor'u da asla unutmamalıyız.

Hoffenheim örneğinde olduğu gibi, kimi kez bir köyün, bir kentin, bir kasabanın futbol klübü o köyü, o kenti, o kasabayı hatta giderek o bölgeyi de temsil niteliğini kazanabiliyor. Bu niteliğini hakkıyla taşıyabiliyor. O zaman sportif boyut yanında kimliksel, bölgesel, toplumsal ve siyasi boyut da işin içine giriyor. Kaçınılmaz bir biçimde.

Bu tür gelişmeler futbola ilgiyi birkaç derece daha artırıyor. Bu konudaki birkaç örneği aşağıda sunuyorum. İlginizi çekeceklerinden eminim.

Giderek artan bilet fiyatlarının taraftarların ilgisini henüz önemli ölçüde azaltmadığını bugün söyleyebiliriz sanıyorum. Ama yakında bu ilgi azalabilir. Çünkü artan bilet fiyatları futbolun sadece zenginlere, parası olanlara dönük bir spor biçimini alması tehlikesini de içinde barındırıyor. Kimi klüp bunu önlemek için, “kombine bilet”, “sezon boyunca abonelik” ve benzeri önlemler alıyor ama yine de futbol maçı seyri bütçelere fena bindiriyor. Örneğin Fransa’da bir emekçinin sezon boyu abonelik için bir aylık ücretinin yarısını vermek zorunda kalması her zaman çekilebilir gibi değil. Bu ve benzeri gelişmeler sonucu futbol dünyası ikiye bölünebilir. Aslında bugün zaten varolan “yıldızların” “gösteri futbolu” ile amatörlerin heyecan ve coşku dolu futbolu arasındaki ikilik/ayrılık daha açık ve daha geniş boyutlar kazanabilir. Herkesin kesesine uygun biletle amatör bir maç izleyip boş zamanı değerlendirmek ve yabancılaşmayı aşmak-toplumsallaşmak mümkünken neden bütçeyi zorlayan, çoluk çocuğun nafakasından keserek alınan bilete rağbet edilsin ? Neden ?

Tarih ve gün, geçen zaman ve duran zaman bir klüple o klübün bulunduğu ülkenin milli takımının kader birliği sonucu her ikisinin birlikte yükselişlerine tanıklık edebiliyor. Dünya kadar örneği var :

Son yıllardaki örnekleri arasında Barselona ile İspanya millî takımının ortaklaşa ve birlikte şampiyonluklarını anmak isterim : İspanya millî takımı futbol tarihinde hiç bir millî takımının hiç bir dönemde yapamadığını ilk kez yaptı : 2008’de Avrupa Şampiyonası’nı kazandı. 2010’da Dünya Kupası’nı. 2012’de yeniden Avrupa Şampiyonası’nı. Peşpeşe. Aralıksız. Kesintisiz. 2012’deki Avrupa Şampiyonası final maçında Vicente Del Bosque’nin çocukları İtalya’yı dört sıfır yendiler : “Dünyanın en iyi kalecilerinden biri” diye tanıtılan Buffon’a dört gol atarak. Hem de bir, evet tek bir maçta, böyle bir şey her takıma nasip olmaz ! İspanya milli takımının bu müthiş başarısı 2014’te Brezilya’daki Dünya Kupası ilk turundaki traji-komik yenilgilerle sonuçlandı. Bu yenilgiler dizisi 2013-2014 futbol döneminde Barselona’nın en iyi oyuncularını kadrosunda

bulundurmasına ve iyi oynamasına rağmen İspanya Ligi'nde ve Avrupa Şampiyonlar Ligi'nde hiçbir şey elde edememesiyle koştuttur. Evet İspanya milli takımında Real Madrid'den de oyuncular var ama Barcelona ile millî takımın kaderleri arasındaki benzerlik burada öncelikle vurgulanmayı hakediyor. İspanya Kralı Juan Carlos'un 2014 Dünya Kupası'ndan kısa bir süre önce krallığı oğluna bırakmasının da bunda bir etkisi olmuş mudur ? Bilemiyorum. İspanya milli takımı kalecisinin ama sıkı bir kralçı olduğunu biliyorum. Geçerken not etmiş olayım.

Benzer bir gelişmeyi 2007-2008 ile 2008-2009 futbol dönemlerinde Galatasaray (GS) ile Türkiye milli takımı arasında gördük. GS UEFA kupasında epey yol alırken, birkaç önemli klubü yeniverirken, milli takımımız da 2008 Avrupa Şampiyonası'nda yarı finale kadar yükseldi.

2006 Dünya Kupası'nda İtalya milli takımının beyni ve belkemiği Juventus'lü oyunculardı. Finalde Fransa'yı şaibeli bir biçimde yenen takımda 8 oyuncu Juventus'lüydü. Adı şikelere, yolsuzluklara karışan Juventus zaman zaman en iyi oyuncularıyla milli takımın kazanmasının garantisi rolünü oynadı. Bu her zaman ve her yerde yürümese bile.

Belli bir dönemde yetenekli futbolcuların aynı takımlarda birarada oynamalarının da belirlediği bu gelişmeyi örnekleriyle aşağıda ayrıntılı bir biçimde inceliyorum.

Çocukluğumda ve ilkgençlik yıllarımda, hatta zaman zaman kırklı ve ellili yaşlarımda da, futbol oynamış olmamın doğal sonucu olarak futbola tutkum, ilgim, merakım, sevgim ve futbol maçlarını televizyon kanallarından veya stadyumlardan izlemeyi asla kaçırmadığım için futbola ilişkin epey şey yazdım, bu çalışmada bunlardan bir bölümünü sizlerle paylaşmak istiyorum. Umarım ilginizi çeker. Hepinize zevkli, coşku ve heyecan dolu iyi maçlar dileklerle.

Paris, 7 Ağustos 2014.

(23, 24 ve 25 Eylül 2019'da metnin tamamını yeniden okudum, ufak tefek ekler ve çıkarmalar yaptım, bir-iki dizgi hatamı düzelttim. Tamamladım. Haydi maça.)

BRAZİL

Yolculuk uzun sürdü. Çok uzun.

İngiltere'den Güney Amerika'ya denizleri aştı.

1894'te ayak bastığında Brezilya nam ülkeye, sırt çantasında iki futbol topu, bir futbol pabuçu, birkaç forma, bir de futbol kurallarını içeren kitapçığın kopyası vardı. Brezilya futbolla böyle tanıştı :

Bu futbol topudur. Bu futbol pabuçudur. Bu futbol formasıdır. Bunlar da futbolun kuralları.

Charles William Miller doğduğu ülkeye döndüğünde artık yirmi yaşındaydı, bunun ilk on yılını Brezilya'da geçirmişti, son on yılını İngiltere'de.

Charles William Miller ilk öğrenimini yaptığı Southampton'da futbolla tanıştı ve futbola vuruldu. Çocuk yaşta 1892'de Corinthian FC'de, 1893-1894 futbol mevsiminde ise Southampton St Mary's FC'de futbol oynadı. İki ayağını da mükemmel kullanıyordu, futbolda başarılı olmanın yollarından biri budur : İki ayağını da iyi kullanmak. Biraz da kafayı. Miller bu sporu hakkıyla icra ediyordu. Santrfor oynuyordu. İyi ve şık goller atıyordu.

Babası İskoç John Miller Brezilya'da Demiryolu emekçisiydi. Mühendis. Annesi Carlota Fox İngiliz kökenli güzel bir Brezilyalı. Charles, 24 Kasım 1874'de, Sao Paulo'da doğdu. On yaşındayken daha iyi ve İngilizce öğrenim görsün diye ana ve babası onu İngiltere'ye gönderdi.

İyi öğrenim aldıktan sonra, futbolla yoğurulmuş bir biçimde, dönünce Sao Paulo Railway Company'da (Demiryolu Şirketi) çalışmaya başladı. Ama futbolu unutmaması mümkün değildi. Nitekim 1888'de kurulmuş olan Sao Paulo Athletic Club'te (SPAC) futbol takımı

oluşturulmasına öncülük etti ve Sao Paulo'da artık futbol da oynanmaya başlandı. Hep şenlik ve şanlılık yapılacak değil ya.

Evet Brezilya'ya futbol böyle girdi. İlk futbol maçı 1895'te düzenlendi. Kısa zamanda futbol tutkusu yayılınca 1902'de Sao Paulo'da mahalli lig kuruldu ve maçlar birbirini izlemeye başladı. Futbol aldı başını gitti ... Stadyumlar kiliselerle yarışır oldu ...

Charles William Miller'in santrafor oynadığı SPAC 1902, 1903 ve 1904 yıllarında şampiyonluğu kazandı. Miller ise gol kralıydı : 1902'de 12 golle, 1904'te 9 golle.

Miller 1906'da Brezilya milli takımına alındı. 1910'a kadar futbol oynamayı sürdürdü.

30 Haziran 1953'te vefatına kadar sporla ilgisini kesmedi. Ocak 1906'da evlendiği ünlü piyanist Antonietta Rudge ile iki çocuk yetiştirmeyi de ihmal etmedi. Mezarı Sao Paulo Protestan Mezarlığı'ndadır.

O günlerde futbolun katolik dininden sonra ülkenin ikinci dini olacağı henüz bilinmiyordu. Ama oldu. Bugün bu biliniyor ve gözlerden asla kaçmıyor :

Brezilya milli takımı oyuncuları sahaya girerken, sahadan çıkarken, gol attıktan sonra, gol kaçırdıktan sonra, diz çöküyor, ellerini, parmaklarını, başını gökyüzüne çeviriyor, haç çıkarıyor. Çok farklı biçimlerde haç çıkaranlar var. Katolik dinin bütün renkleri, bütün takımları demek ki Brezilya'da müşteri, taraftar buluyor. Brezilya milli takımı oyuncularından sahada bir veya iki dakika süresince dua edenleri bile var. Böylece stadyumları katedrale çeviriyorlar.

Brezilyalılar bu alanda tartışmasız birinciler ama Kolombiyalılar, Şilililer, Arjantinliler ve Güney Amerika'nın diğer ülkelerinin temsilcileri de bu konuda geri kalmıyorlar. Güney Amerika'ya sömürgecilerin dinle birlikte geldiklerini, dinin, sert ve öldürücü yöntemler kullanmaktan da çekinmeden, yolu açmakta kolaylaştırıcı bir rol oynadığını bu olgu da gözler önüne seriyor.

Evet futbol sahaları ve stadyumlar katedrale dönüştürülüyor.

Brezilya milli takımı futbolcuları, tek seçicileri, teknik kadrolarının tümü ve tamamı, bırakın dini inanışları, fena halde hurafelere sarılmıştır, öteden beri. İşte yeniden ve bir kez daha 2014 Dünya Kupası maçlarında saptadık. O kadar ki “kazanan takım değiştirilmez” saplantısındaki, ve bu takımın değiştirilmesinin «yukarıdakini, iyilik ve maç kazandıran melekleri rahatsız etmesinden” korkan, Dünya Kupası başlamadan önce bir kiliseye kapanıp uzun süre dua eden tek seçici bir maçta sadece evet sadece yedi kez topla buluşan ama topu ne yaptığını kimsenin anlayamadığı Fred’i bile takımdan çıkarmaya cesaret edemedi. Almanya milli takımı tarafından atomlarına ayrılincaya kadar. Fred sadece sonuncu maçta, “Küçük Final”de, üçüncülük maçında, takımda yoktu. Sorun sadece Fred olmadığı için bu bile Brezilya’ya üçüncülük getirmeye yetmedi. Brezilya milli takımı Fred’in 9 numarasıyla bulunduğu her maçta bir eksikle oyuna başladı ve bitirdi. Hurafelerin ömrü uzun olurmuş. İşte örneği.

Peki David Luiz’e ne demeli ? Daha önceki milli takımların da kurtarıcı oyuncularını gördük ama böylesine ilk kez tanık olduk : Bu delikanlı gol attıktan sonra sanki golü kendisi atmamış da “yukarıdaki” atmış gibi dualarına dualar ekledi. David Luiz, bu arada Paris Saint-Germain’e (PSG) transfer oldu. PSG maçları onun ve Güney Amerikalı diğer oyuncular sayesinde artık daha fiyakalı oldu : Aynı takımda Brezilya milli takımı savunmasının sigortası ve oynadığı maçlarda kaptanı Thiago Silva, Arjantinli, Uruguaylı ve Kolombiyalı futbolcular da bulunuyor çünkü. Sayelerinde Paris stadyumları katedrallere çevrildi. PSG’nin sahibinin Katarlı zengin bir prens olduğunu burada anımsatmalı mı ? Evet anımsatmalı. Tereciye tere satmak değil mi bu ? Hayır değil ! Bu “maç” epey ilginç ve sürüyor. Kim kazanacak ? İki taraf ta. Bir maçta bazen iki taraf ta kazanabiliyor, evet. İyi, hoş ta, üç puanı ikiye bölmek te her zaman kolay olmuyor. Ne dert ama !

Neyse yeniden Brezilya mili takımına ve oyuncularını ile teknik ekibinin hurafelere inanışına dönelim : Evet herşeye rağmen Brezilya milli takımı yönetimi takımı değiştirmede ve Almanya milli

takımından kimsenin aklına getiremeyeceği bir tokat yedi. Dünya futbol tarihinde ilk kez bu düzeydeki bir maçta, yarı finalde, bir takım yedi gol attı. Bir takım yedi gol yedi. Mahalle maçlarında bile bu kadar kısa zamanda bu kadar gol atmak mümkün değilken. Bu yedi golün dördünün 23. ile 29. dakikalar arasında, yani neresinden bakarsak bakalım altı veya yedi dakikalık bir zaman diliminde filelerle buluştuğunu anımsamalıyız. Bunun sağı solu yok : Almanya Brezilya'yı madara etti. Rezil etti. Parçalarına ayırdı. Paramparçaladı.

Brezilya'nın kendi sahasında "batması" en çok kadın ve çocuk seyircileri üzdü. Ağlayanları pek çoktu, bizi de en çok bu hüznülendirdi : Hakiki ve son derece doğal arzularla takımlarının renklerine bürünen, canlarını dişlerine takarak takımlarını destekleyen koskocaman halklar mozağinin umudunun böylesine carçur edilmesine hüznüldük evet.

Bu işte en büyük sorumluluk Brezilya milli takımının tek seçicisinde. Evet onda : Daha ilk maçında, "Bu adama dünyanın en iyi oyuncularına sahip Brezilya'da böylesine sıradan, böylesine kötü bir takım oluşturduğu için altın madalya verilmedir" diye alay ettiğimi şimdi anımsıyorum. Evet bu adam "altın madalya"lık : Böylesine bir takım seçtiği için. Evet bu takım, Neymar varken ve sadece onun sayesinde, ve onun bir anlık veya birkaç anlık patlamalarıyla, maçları kazandı ama takım kötüydü. Bu kötü takımı kimse değiştirmeye, gerekli düzenlemeleri yapmaya çalışmadı. Brezilya'nın namuslu spor yazarları ve yorumcuları tek seçiciyi eleştirdiler ama milli takım her maçı kazandıktan sonra eleştiricilerin sayısı azaldı. Ve tek seçicinin "uğuruna", "bilgisinin derinliğine" inananların sayısı arttı. Beyinleri tutulmuş insanların. Ne demeli ?

Oysa Almanya milli takımı tek seçicisi Löw, Cezayir maçı sonrasında, bu maçtaki eksiklerini giderdi, yanlışlarını düzeltti. Lahm'i yeniden sağ beke çekti, Samir'i orta sahadaki alışılmış yerine yerleştirdi, Klose'yi hücumla kattı, Müller'le orta sağ alanı doldurdu ve hatta Müller'i istediği mekanlarda dolaşmakta serbest bıraktı, Mesut Özil'e bir parça bile olsa savunmaya yardımcı olmasının gerekliliğini anımsattı, hücumdan başka şeyle uğraşmayan adam adama

savunmadan hiç hazetmeyen Mesut için bu zordu ama Mesut elinden geleni yapmaya çalıştı.

Almanya milli takımı Fransa milli takımını bu değişiklikler ve düzenlemeler sayesinde yenebildi. Sonra Brezilya'yı "dağıttı".

Eylül 2013'te, Dünya Kupası'ndan neredeyse tam bir yıl önce, Almanya milli takımının eski tek seçicisi Klinsmann, "Mannschaft (Almanya milli takımı) dünya şampiyonu olma potansiyeline sahiptir, Brezilya ve Arjantin'e, Messi ve Neymar'a karşı bile." demişti (Frankfurter Allegemeine Zeitung, 19 Eylül 2013) ve bir yıl sonra yanılmadığı ortaya çıktı : Neymar'sız Brezilya'yı 7-1'lik sokarla geçtikten sonra Messi'li Arjantin'i yenerek finali kazanmayı bilen Almanya milli takımı, formasındaki yıldız sayısını üçten dörde çıkardı. Bu da az şey değil.

2006'da Dünya Şampiyonası finalini, 2008'de Avrupa Şampiyonası finalini yitiren Almanya milli takımı böylece "şeytanın ayağını kırdı". Fena mı ?

(20 Temmuz 2014'te yazıldı.)

FUTBOLUN EKONOMİ-POLİTİĞİ

Football/futbol/ayaktopu parayla dans ediyor. Futbol artık mangırla birlikte anılıyor.

Futbol hem futbol sahasında oynanıyor. Hem saha dışında ;

Ekonomik yatırımlar. Klüb satın almalar. Spor malzemesi üreten firmalar. “Markalar”.

Futbol ve futbol malzemesi çevresindeki reklamlar. Futbol dünyasının aktörlerinin ve en başta futbolcuların binbir tür ürünün reklamında oynamaları, böy göstermeleri.

Futbolun siyasete alet edilmesi.

Medya ile akıl almaz girdi ve çıktılar. Televizyon yayınlarından elde edilen yüklü gelirler.

Klüplerin sponsoru rölünü oynayan dev şirketlerin ödedikleri milyarlar ...

Klüb yöneticiliğinden elde edilen ranttan yararlananlar.

Futbolcu transferlerindeki ödemelerde, antrenör ve oyuncuların aylık ücretlerinde binbir değişik yöntemlerle vergi kaçırılması ...

Klüplerin şirketleştirilmesi yoluyla klüp kaynaklarının başka işkollarına kaydırılması ...

Ve daha binbir serüven, olay, hadise, havadis ... Futbol gündemimizin başına çöreklenmiş ana konulardan biridir artık.

Yıllardır gözlerimizin önünde olup bitiyor herşey :

Sporun birçok dalı, ama öncelikle ve özellikle futbol, hemen hemen bütün ülkelerde çok yüklü paraların, hacimli sermayelerin döndüğü, çok ciddi yatırımların gerçekleştirildiği, siyasi ve mali boyutları da bulunan ve kaçınılmaz olarak pek çok yolsuzluğun da yapıldığı önemli bir iş alanına, etkili bir işkoluna dönüştü.

Bugün birçok ülkede ve uluslararası düzeyde futbolcu piyasası, futbolcu borsası bulunuyor. Dünya, kıta ve/veya ülke çapındaki şampiyona veya kupa maçlarında “iyi oynayan”, hele gol atan futbolcunun, “rekor kıran sporcunun” borsa değeri yükseliyor. Benzer türdeki piyasalar ve borsalardaki mallar, sunulanlar gibi. Bu durumdaki, bu konumdaki futbolcu, sporcu artık böylece metalaştırılmıştır, mal haline dönüştürülmüştür.

Buna koşut biçimde “ünlenmek”, her türlü medyanın gündeminde sürekli bir biçimde arz-ı endam etmek, sürekli bir biçimde gündemde kalmak, artık kimi sporcunun ve bilhassa futbolcunun ekmek kapısının olmazsa olmazıdır.

Benzer bir biçimde tanınmak, kendisi veya şirket(ler)i için reklam olanağı elde etmek, ülke içindeki veya ülkeler arasındaki sportif karşılaşmalardan, ilişkilerden yararlanmak, bu arada kimi için kara parayı aklamak ya da başka ülkelere yapılan ziyaretlerde yükte hafif pahada ağır mal götürüp getirmek, yani bir yerde kaçakçılık yapmak ve benzer nedenlerle, belirleyicilerle kimi patron, kimi işveren futbol yöneticiliğine “soyundular”. Bu tür patronların, işverenlerin sayısı son on yıllarda hızla arttı.

Aslında 19. yüzyıldan beri iş ve finans çevreleri futbol başta sportif faaliyetlerle şu veya bu biçimde ilgilendiler :

Örneğin İtalya’da Fiat daha 1897’de Juventus klübünü “sömürgeleştirdi”. Bu girişim, otomobil fabrikalarının bulunduğu Torino halkını ve özellikle işçilerini “dizginlemek”, yakından denetleyebilmek, işyeri ve işveren ile işçileri arasında “işe yarayacak” bir “köprü” kurmak için iyi bir fırsattı. Böylece aynı zamanda işçilerin, çevrelerinin, aile üyelerinin “evcilleştirilmesi” arzulanıyordu.

Fiat'ı başkaları izledi. :

1904'de Almanya'da devletlerüstü, çokuluslu dev şirket Bayer Leverkusen'i satın aldı.

1913'te Hollanda'da Philips PSV Eindhoven'i satın aldı.

Fransa'nın ünlü otomobil şirketi Peugeot ise 1925'te FC Sochaux'yu "renklerine kattı".

1930'larda futbolun apaçık profesyonelleşmesi, yani futbolcuların resmen alınıp satılabilir olması üzerine, iştahlar daha da kabardı.

Herşeye rağmen, o günlerde ve hemen izleyen yıllarda, geniş halk kitlelerinin futbola henüz çok büyük ilgi göstermemesi sonucu olmalı, şirketlerin ve finans çevrelerinin futbola ve futbolculara ilgisi belli sınırlar içinde kaldı.

1929 ekonomik krizi, yarattığı kitlesel işsizlik ve benzeri belalar, sonrasında patlak veren İkinci Dünya Savaşı ve savaşı izleyen dönemdeki ekonomik açmazlar ve toplumsal sorunlar, boş zamanın değişik ve daha ucuz yollardan değerlendirilmesi de futbola ve futbolculara ilginin görece düşük derecede kalmasında belirleyicidir.

Ancak 1960'lı yılların sonunda ve hele 1970'li yıllar ve sonrasıyla birlikte boş zaman olanaklarının ve kullanımının/tüketiminin artması, görsel-işitsel araç-gereçlerin ve bilhassa televizyonların her türlü sportif eylemi alıp evimizin ortasına kadar taşınması üzerine, özel olarak futbolun ve genel olarak her türlü sporun değişik kademelerdeki milyonlarca insanın ilgisini çekmesi, birçok patronun yeniden ve daha geniş olanaklarla spora ve futbola yatırım yapmasına yol açtı.

Spor artık diğer sanayi ve ticari uğraşlar gibi bir "iş" gibi tasarlanıyor, yönetiliyor, düzenleniyor, pazarlanıyor. Bu alanda yeni bir döneme böyle girildi. Son elli yılda spor piyasasında yeni patronlar, yeni işverenler, yeni şirketler, yeni dev şirketler boy gösterdiler, boy

gösteriyorlar. Bugün şirketlerin el atmadığı spor alanı kalmadı sanıyorum.

Son dönemlerden birkaç örnek vermek gerekirse işte Fransa’da Hachette Yayınları’nın sahibi, savaş sanayinin aç gözlü ve en önemli devlerinden Matra, Racing Futbol Klübü’nü satın aldı ve klübün ismini bile değiştirdi : Klübün adı artık Matra-Racing’tir.

Aynı yıl, yani 1982’de, İngiltere’de, büyük patronlardan Maxwell, Oxford United’ı ve iki yıl sonra Derby Country’yi satın aldı.

Berlusconi 1985’te AC Milan’ı aldı.

Onu 1986’da Marsilya Spor’u satın alan Tapie izledi.

Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İtalya’dakine benzer gelişmelere Türkiye’de tanık olduk. Çin Halk Cumhuriyeti’nde de. Rusya Federasyonu’nda da.

Maxwell İngiltere ve Almanya’da, Berlusconi İtalya, Lüksemburg, Belçika, Almanya ve bir ara Fransa’da, Tapie Fransa’da, aynı zamanda bir veya birkaç televizyon kanalının da sahibi veya ortağı olmaları sonucu, ünlü ve kendi malları futbol takımlarının maç nakillerini kendi kanalları tekeline aldılar. Böylece boş zamanını maç seyrederek değerlendirmek isteyen futbol meraklıları adı geçen patronların ve şirketlerin reklamlarının saldırısıyla başbaşa bırakıldılar/kaldılar. Elbette reklamlar saldırısı başlayınca başka kanala geçenler hariç. Ama sonuç ortada : Genel olarak izleyiciler “onların” klüplerini ve “onların şirketlerinin” reklamlarını izlemek zorunda bırakılıyorlar. Reklamlar sadece maç öncesinde, devre arasında ve maç sonrasında gösterilenlerle sınırlı değil. Saha içinde de, saha kenarında da reklamlar sürüyor : Oyuncuların formaları artık forma olmaktan çıktılar, herbiri çünkü birer reklam panosu.

Bir patronun, bir şirketin, bir markanın bir ülke liginde veya birkaç ülkenin liglerinde birden çok futbol takımının sahibi olması sportif, hukuki ve ahlaki değişik sorunların doğmasına yol açacak nitelikler taşıyor. Şike maçlar düzenlenmesinde, spor toto ve benzeri bahislerde.

Futbola yatırım artık sportif bir yatırım gibi değil mali-finansal bir yatırım biçiminde ve sportif saiklerin ötesinde değerlendiriliyor, gerçekleştiriliyor veya gerçekleştirilmiyor.

Bu işte en kârlı çıkan şirketler ise futbol takımlarını ve hele milli takımları “giydiren” şirketler. Spor malzemesi üreten, dağıtımını yapan, satan ve bugün artık inatçı, düzenli ve sürekli reklamları sonucu dünya çapında üne kavuşan devletlerüstü ama sermayesinin büyük çoğunluğu alman şirket, “üç çizgili şirket”, zaman içinde neredeyse bütün takımları giydirme noktasına geldi. Adını reklamını yapmak istemediğim için yazmadığım “üç çizgili şirket” 2014 Dünya Kupası final maçında her iki takımı da, Almanya’yı da, Arjantini de, giydirmek başarısını gösterdi. Böylece daha önceki yıllardaki gibi kulislerde kimi aleveranın dönmesi önlenmiş te oldu. Çünkü daha önceki karşılaşmalarda sahadaki maç yanında kulislerde de bir maç yapılıyordu ve iki takımı giydiren iki farklı şirket “kendi takımının” kazanması için değişik ve kimi kez yasal yolların da dışına çıkarak “bastırıyordu”. Finali kazanan şirket “malı da götürüyordu”.

Dünya Kupası’nın bitiminden birkaç gün sonra aynı şirket ezeli rakiplerinden Nike’a bir gol daha attı : İngiltere’nin en çok tanınan klüplerinden Manchester United’ı on yıl süreyle giydirmek hakkını 947 milyon öroya satın aldı. (Le Figaro, 16 Temmuz 2014.) Böylece Manchester United formaları aynı zamanda adı geçmeyen şirketin reklamını da yapacak. “Üç çizgili şirketin” adı anılmadan ve sadece üç çizgisini göstermekle bile reklamı yapılıyor. Kimi filmlerde bu formayı giyen “kahramanların” yaptıkları dolaylı reklamları da burada anımsayabiliriz. Takımları giydirme hakkını satın alan şirketler bu takımların bir yerde sahibi rolünü oynuyorlar. Takımlar aynı zamanda bu şirketlerin de takımı oluyor. Ve bu şirketin reklam makinasına dönüşüyorlar. Bu formalar için.

Futbol pabuçları için ise ayrı ve daha farklı bir biçimde reklam yapılıyor : Aynı takım oyuncularının birbirine rakip iki şirketin pabuçlarının reklamını üstlendikleri bile bazen görülüyor. Kimi pembe renkli, kimi sarı, kimi yeşil renkli pabuçlarla her şirket bir veya birkaç oyuncu ile reklamını sahalara taşıyor.

Devre arasında ve/veya maç sonrasında antrenörler ve oyuncular, iki veya üç satırlık yorumu ille takımın sponsorlarının logolarının, isimlerinin, renklerinin bulunduğu koskocaman pano önünde dikilerek yapıyorlar. Bu da reklam. Bir foto mu çekilecek onun da ille pano önünde çekilmesi tercih ediliyor. Yorumu, fotoyu yayınlayacakların uymaları gereken kurallar da önceden belirleniyor : Örneğin sponsorların logoları ve isimleri fotoda mutlaka yer alacak. Daha ne olabilir ?

Hakemler ne olacak ? Futbol sahasında koşturan herkes reklam yaparken, bir yerde “sandviç adam” rollerini oynarken, hakemler boşu boşuna mı koşmalı ? Elleri, pardon kolları, önleri, sırtları, şortları hep böyle boş mu kalmalı ? Hayır olabilemez ! Olamadı da : Ve süreç içinde hakemlerin formalarına da reklam verilir oldu. Artık hakemler de reklam yapıyorlar.

Dahası da var : Saha kenarında belli bir süreyle dönen panolardaki reklamlar da dikkatimizi çekiyor.

Sonra devre arasında o gün o saatte, daha birkaç dakika önce maçta izlediğimiz iyi futbolculardan biri veya ikisini aynı veya farklı reklamlarda görmemiz bile mümkün. Harika !

Bugün kimi futbolcu veya basketbolcu veya sürücü veya tenis oyuncusu sportif faaliyetinden daha fazasını reklamlardan kazanıyor. Reklamlarla servetine servet katan oyuncular eksik değil. Son yıllardaki örneklerinden birkaçını sayacak olursak : İşte Zidane, işte Messi, işte Cristiano Ronaldo. Neymar ise 2014 Dünya Kupası süresince Brezilya’daki reklam panolarının yarısından çoğunda görülüyordu. Onların saç kesim tarzları, parfümleri, giysileri, pabuçları, aklınıza gelebilecek herşeyleri, reklamını yaptıkları her şey peynir ekmek gibi satılıyor. Bu vesileyle eskilerden Pele ve Beckenbauer de anılmalı.

Evet reklamlar maç öncesinde, devre arasında ve maç sonrasında bizi perişan ediyor. Bizi ve bütçelerimizi. Stadyumlarda, sahada ve küçük ekranları başındaki izleyicilerin, her türlü sportif faaliyet ve hele futbol meraklılarının maç izlerken yüksek derecede alıcı ve sunulani

kabul edici duruma getirildiklerini iddia eden pazarlamacılar artık bizleri sundukları, aralıksız ve saldırganca reklamını yaptıkları markanın, ürünün, malın esiri yapma olanağını bulduklarını sanıyorlar : Bu nedenle sportif başarıları sonucu kendileriyle kimliklerimizi birleştirdiğimiz, kendimizi kendileriyle bütünleştirdiğimiz, tuttuğumuz takımın asları olmaları sonucu neredeyse tapdığımız ünlü futbolcu ve ünlü sporcuları kullanıyorlar. Bugün iyi futbol oynamak için Messi, Rubben, Müller, Özil, Ribery, Neymar ve benzerlerinin formlarını giymenin yeteceğini sanacak kadar saflar bile bulunuyor aramızda.

Futbol maçları sayesinde bizi reklamlarıyla sarıp sarmalamalarının sınırını çoktan aştıkları ortada. Reklamlardan gına geldi. Reklamlarına doyduk.

Bugün artık reklamlar saldırısından kurtulmanın yollarını arıyoruz. Bulduğum çareyi dikkatinize sunayım, belki sizin de işinize yarar :

Reklamlar başlayınca, itirazlara rağmen, hemen başka bir kanala geçiyorum veya televizyonun sesini kesiyorum.

2014 Dünya Kupası maçlarını canlı yayınla sunan TF1 maç öncesinde neredeyse onbeş dakika boyunca kafa patlatan, ilk devre biter bitmez hemen başlatılan ve devre sonuna dek sürdürülen ve nihayet maçın bitiminde yeniden saldırıya geçen reklamlarıyla en iyi niyetli seyircileri bile çileden çıkardı çünkü. Artık ne maç öncesinde takımlarla ilgili bilgiler veriliyor, ne devre arasında işe yarayacak değerlendirmeler yapılıyor, ne maç sonrasındaki saptamalar aktarılıyor! Bunların hepsi reklamlar ugruna baltalandı. Bu kanalın gösterdiği seçme filmleri bile üç kez kesip reklamlar sunduğunu geçerken anımsatayım.

Reklamlar televizyon kanallarına çok yüklü gelirler getiriyor. Bunu biliyoruz. Ama bunca reklamın artık istenen amaçlara ulaşmayı zorlaştırdığı da ortada. Çünkü reklamlar başlayınca televizyonla ilgisini kesenlerin sayısı artıyor.

Fakat reklamlarla izleyicilerin ve hele genç izleyicilerin şartlandırıldıkları biliniyor ve bu yüzden şirketler, markalar, devler reklamdan vazgeç(e)miyorlar. Bu açıdan ikinci tavsiyemi de burada sunmak istiyorum :

Reklamlar başlayınca çocuklarımızı, gençlerimizi, torunlarımızı ”bir şeyler aramaya” gönderelim. Ekran başından uzaklaştıralım. Birlikte balkona veya evin önüne çıkıp derin bir veya iki nefes alalım. Birer elma yiyelim. Böylece belki ve kimbilir kesinlikle çocuğumuzun, torunumuzun Messi’nin, Cristiano Ronaldo’nun, Neymar’ın reklamını yaptığı ürünleri satın almamızı istemelerini önlemiş oluruz. Belki. Ama denemekte de yarar var.

Bu yolla tüketim çılgınlığını bir parça bile olsa engellemek için bir adım atmış oluruz. Fiyatların durmadan arttığı, ekonomik krizin kesintisiz bir biçimde bindirdiği bugünlerde buna da ihtiyacımız olduğu kesin.

Futbol takımı ve/veya spor klübü satın alan patronlar, şirketler, devler, reklamları sayesinde adlarını, değişik ürünlerini, binbir markalarını daha geniş çevrelere duyurma olanağı buluyorlar. Duyuruyorlar. Böylece toplumlarda, tüketiciler arasında, daha çok tanınmışlık elde ediyorlar. Bu şekilde, takımlarını “tutan”, oyuncularına “tapan” taraftarların kendilerini de, ürünlerini de, markalarını da “tutmalarını”, tercih etmelerini sağlamaya çalışıyorlar. Bazen sağlıyorlar da. Bu bağlamda Coca-Cola’nın Pepsi’yi futbol sayesinde, futbol takımlarına yaptırdığı reklamlarla yendiğini yazmak mümkün. Bir de filmlerle : Dolaylı veya doğrudan Coca reklamı olmayan film yok. Bu markanın henüz esamesinin okunmadığı dönemlerde geçen filmlerde bile reklamını görmek epey çarpıcı.

Evet futbol takımlarının bizzat yaptığı veya futbol maçları sırasında gösterilen reklamların gücü son derece belirleyici.

Son zamanlarda bu alanda bilinen ve klüplerinin başarısına koşut olarak daha çok üne kavuşan, böylece isimleri sınırları aşan, hatta evrensel bir boyut bile kazanan iki kişi hemen akla geliyor :

İtalya’da Berlusconi, Fransa’da Tapie.

Her ikisi de isimlerini, futbol takımı sahibi olarak kazandıkları “ün”lerini (buradaki “ün” ile olumlu anlamda değil) ve tanınmışlıklarını siyaset yaşamına çekmek, ünlerinden siyaset alanında yararlanmak istemeleri ve bu konuda kısmen başarı elde etmiş olmaları açısından üstünde durulmaya değer örnek biçimini kazandı. Evet futbol ve siyaset arasında köprü kurmaları açısından Berlusconi ve Tapie deneyleri özel olarak incelenmeyi hak ediyor.

Berlusconi defalarca seçim kazandı ve başbakanlığa getirildi. Bu olguda sahibi olduğu televizyon kanalları kadar AC Milan gibi büyük bir takımın patronu olması da belirleyicidir. Seçim kampanyalarında tahmin edebileceğiniz gibi demagojiye öncelik vermesi ve yalanlar atması, sürekli bir biçimde “komünist tehlikesi”nden dem vurması ve kimi İtalyanı böyle bir tehlikenin varlığına inandırması da bu konuda rol oynadı elbette.

Tapie sanayideki kısmî, futbolda Marsilya Spor’la önemli başarılarını siyasete havale edebildi : Siyasette bilhassa dönemin Cumhurbaşkanı François Mitterand’ın yardımıyla 1980’lerde bakanlığa kadar yükseltildi. 2000’li yıllarda cumhurbaşkanlığı seçiminde aday olursa, Marsilya ve çevresinde yüzde 15 kadar, ülke düzeyinde ise yüzde 2 kadar oy toplaması olasılığını iyi değerlendirdi : Seçime katılmamak şartıyla ve saman altından su yürütürcesine Nicolas Sarkozy’nin adaylığını desteklemek üzere bu sonuncuyla anlaştığı ve Sarkozy’nin cumhurbaşkanı seçilmesini izleyen zaman dilimi içinde Tapie’nin devletle malî anlaşmazlığının Tapie lehine ve milyonlarca öroluk bir ödentiyle kapatıldığı biliniyor. Bu konudaki soruşturma halen sürüyor ve Sarkozy’nin önümüzdeki günlerde başını ağrıtabilecek davalardan biri de budur.

Futbol takım(lar)ı ile her yıl şampiyon olmasa bile milyonlarca taraftarı peşinden sürüklemesiyle ilgi odağı niteliğini koruyor. Marsilya Spor’un örneğin 45.000 taraftarı bulunduğu biliniyor. Takım sahipleri bu vesileyle haftada bir, bazen iki veya daha çok kez bütün medyalara yansıyorlar. Böylece dolaysız biçimde bile olsa reklamları yapılıyor. İsimleri duyuluyor. Cisimleri tanınıyor. Sadece kendi

ülkelerinde değil sınırlar ötesinde de. İşte zaten aranan da ve patronların futbola el atmalarının nedenlerinden biri de budur.

Futbola patronlar yanında başka çevrelerin de ilgi gösterdiği biliniyor : Örneğin İtalya’da futboldaki yolsuzluklar, şike yanında, mafyaların (çetelerin) kara paralarını aklamak üzere bir tür yapay “futbolcu borsası” kurmaları anımsanabilir :

Futbolla ilgisiz veya hayatında bir veya iki kez mahalle maçlarında oynamış ama ille iri yarı kimi gençler çok pahalı futbolcularmış gibi küçük kent klüblerine satılıyorlar, sonra o klüpten alınıp başka bir klübe satılıyorlar ve bu satışlar için dünya kadar paralar veriliyor, paralar alınıyor ve böylece kirli paralar “bembeyazlaştırılıyorlar”.

Elbette çok para çeken, çok paranın döndüğü, çok para kazandıran böyle bir alan çetelerce “boş” bırakılamazdı. Nitekim kimi yolsuzlukların, şike maçlar düzenlenmesinin uluslararası boyutlar kazandığı bile oluyor. Bu konuda neredeyse her yıl yeni bir şebeke ortaya çıkarılıyor ama yolsuzluklar, şike maçlar da sürüyor. Bunun en vahim örneklerinden birkaçını Türkiye’de de gördük. Bilenler biliyor. Fransa’da maç satın almak konusundaki en ciddi örneğin kahramanı ise yıllar önce Tapie’ydi.

Başka spor dalları gibi, futbol da, büyük olasılıkla en başta, değişik ve karmaşık ekonomik, mali, siyasi ve toplumsal sorunlarla, alanlarla, konularla ilintili. Bu açıdan bakılınca, bilim kadın ve adamlarının, yazarların, araştırmacıların, araştırmacı gazetecilerin, futbolu ve sporu merak edenlerin bu meseleleri de özel olarak incelemeleri, mercek altına yatırmaları son derece doğal. Son yıllarda Fransa’da örneğin bu alanlarda yayınlanan kitapların künyesini sıralamak birkaç sayfayı tutabilir. Bizde de bu tür araştırma ve incelemelere ihtiyaç olduğu ortada.

Artık herkes biliyor, son yıllarda futbol tam anlamıyla bir sanayiye, ekonomik bir işkoluna dönüştürüldü. Futbolcular artık birer “ticari mal” boyutunu kazandılar. Bunun doğal sonucu olarak bugün birçoğu başka devletlerin sınırları içinde top koşturuyor. Milli takımları örnek alacak olursak, bugün neredeyse bütün oyuncularını ülke dışındaki

takımlarda top koşturan oyuncuların oluşmaları bulunuyor : Brezilya örneği en bilineni ama başka örnekleri de var : İşte Norveç, Nijerya, Fransa ... 2014 Dünya Kupası'nda gördüğümüz Cezayir ve Gana örneklerini de bu listeye ekleyebiliriz. 2002 Dünya Kupası'na katılan Türkiye milli takımını örneğini de anabiliriz : Takımın 23 oyuncusundan pek çoğu yurtdışında ekmek parasını kazanıyordu : Alpay, Tugay, Ümit Davala, Yıldırım, Hakan Şükür, Emre Beleşoğlu gibi. Bu arada kimi yurtdışında bir süre oynadıktan sonra yurda dönmüş olanları da var.

Bu durumun kimi yararları da bulunuyor :

Örneğin milli maçların daha az dramatize edilmesinde bu durum belirleyicidir : Birbirlerini “kendi takımlarından” tanıyan oyuncular milli maçlarda karşı karşıya gelince daha “efendice” oynuyorlar. Aynı reklam filminde oynayan değişik ülkelerin çocukları da milli maçlarda birbirlerine karşı daha kibarca davranıyorlar. Meslektaşlık özelliği, niteliği ağır basıyor. Maç öncesinde ve sonrasında arkadaşça el sıkılmalar, dostca selamlaşmalar, sarılıp öpüşmeler, birbirlerine başarı dilemeler, maç sonrasında yenenin yenilenin gönlünü almaya çalışması eksik değil.

Aynı takımlarda oynayarak birbirlerini yakından tanıma olanağı bulmuş oyuncular maçlara daha farklı bir ruh haliyle ve belki biraz daha az stresle çıkıyorlar. Çünkü karşılarındaki oyuncuları daha önceden ve daha yakından tanıma olanağı bulmuşlar. Başka bir gezegenden gelmediklerini biliyorlar yani. Onların güçlü ve zayıf yönlerini de biliyorlar. Bu sayede takımlarını yönetenlere bu konuda yardımcı da olabiliyorlar ...

Bu durum başka şeylere de yol açıyor mu ? Birbirlerini tanıyan oyuncular kimi konularda “kanal” veya “köprü” rolü oynuyorlar mı ? 1998 Dünya Kupası'nda Bulgaristan'ın İspanya'ya epey garip bir biçimde 6-1 yenildiği maçı anımsıyorum : Örneğin Bulgaristan milli takımının en iyi oyuncularından Stoykov'un ikinci yarıda takımda yer almamasıyla, birçok Bulgar oyuncunun daha önce ve o günlerde İspanya takımlarında top koşturmuş olmasıyla maç sonucunun bir ilintisi var mıydı ?

Başka devletlerin sınırları içindeki takımlarda top koşturan oyuncular milli maçlarda şike için “aracılık”, “ayak oyunu”, “casusluk” ve benzeri başka rollere de çıkıyorlar mı ? İtalya’nın Hırvatistan’la ve Slovakya ile yaptığı milli karşılaşmalarda zaman zaman benzer savlar ileri sürülmedi değil. Bunların araştırılması gerekiyor sanıyorum.

Bütün bunlar futbolun yeni bir yüz, yeni bir ivme, yeni bir yapılaşma, yeni bir tarz kazandığının göstergeleri.

FUTBOL VE EĞLENCE SANAYİİ

Kıtalar boyutundaki futbol şampiyonalarının ve hele dört yılda bir düzenlenen Dünya Kupası'nın bütçeleri milyarlarca doları aşıyor. Böyle bir düzenlemeyi yapan devlet veya devletler (madem ki kimi kez iki devlet birlikte düzenleme işini üstleniyor) yeni stadyumlar yapmak, eskileri onarmak, genişletmek, alt yapı tesislerini geliştirmek veya kimi zaman a'dan z'ye yoktan varetmek için çok yüksek tutarlarda yatırım yapmak zorunda kalıyorlar. Bu yatırımlar elbette yeni iş alanları yaratıyor, pek çok insana belli süreler için düzenli ve yeterli ücret yaratıyor. Düzenleyici devletlerin ekonomisine yeni bir canlılık geliyor, yeni olanaklar katılıyor. Bu yatırımlar birkaç hafta süren şampiyonalardan sonra kalıcılışıyor. Daha sonraki şampiyonalar için kullanılabilir. Başka faaliyetler için işe yarıyor. Böylece ilk bakışta çok yüksek gibi görülen çıktılar, giderler zaman içinde amorti edilebiliyor. Bu işin özü de burada. Nitekim örneğin Brezilya 2014 Dünya Kupası tesislerini daha sonra düzenlediği Olimpiyatlar için de kullanabildi.

Dünya Kupası maçlarını şom ağızlıların bütün kötü öngörülerine karşı en iyi biçimde düzenleme başarısını gösteren Brezilya'da Başkan Dilma Rousseff sonraki aylarda yapılan başkanlık seçimi için birkaç puan kazandı. Final maçında her yakın çekimde portresi dev ekranlara yansyınca yuhalanmasına rağmen. Burada bu işin böylece bir de siyasi bir boyutu olduğunu eklemek olanağı buluyorum. 1998'de Fransa'nın Dünya Kupası'nı kazanmasını en iyi biçimde kendine mal eden Jacques Chirac'ın kamuoyunda birkaç puan kazanması gibi.

Düzenleyici devletin veya devletlerin ekonomisi veya ekonomileri için böyle bir düzenlemenin girdileri de çok önemli :

Bu tür şampiyonaların düzenlendiği ülkeler, bu ülkelerde maçların yapıldığı kentler, bu kentlerdeki otel, lokanta, kahvehane, bar, gece klübü, diskotek ve benzeri kalacak, yiyecek, içecek, eğlenme mekanları iyi para kazanıyorlar. Maç saatleri hatta bu tür mekanların daha iyi, daha çok para kazanmaları umuduyla biçimlendiriliyor. Örneğin 2014 Dünya Kupası maçları Brezilya saatiyle 13'te ve 18'de oynandı. Böylece değişik kentlerde oynanan maçların bitiş

saatlerinden sonra seyircilerin yemek, içmek, eğlenmek, ziyaret etmek ve benzeri faaliyetler için yeterli zamana sahip olmaları amaçlandı.

Evet futbol onbinlerce insanın biraraya gelmesini sağlıyor bu çok önemli, maçın bitişinden sonra bu insanların karınlarını doyurmaları, eğlenmeleri, hoşça zaman geçirmeleri, boş zamanlarını en iyi biçimde değerlendirmeleri, ülkenin, kentin, bölgenin zenginliklerini tanımlarını sağlayacak olanakların yaratılması da es geçilmemeli. Futbol ötesi, maç sonrası faaliyetlerin de ülke ekonomisine ciddi katkıları artık herkes tarafından bilinince.

Zaman zaman “fırsat bu fırsattır” deyip alışılmış fiyatlarını artıranlara da rastlanıyor. Örneğin 1998 Dünya Kupası’nda ev sahipliği yapan Fransa’da ve hele başkent Paris’te otel, lokanta, café, bar, gece klübü ve eğlence mekanları fiyatları anormal derecede artırıldı.

Bu tür maçların herbirinin on binlerce seyirci tarafından izlendiği, bunun da önemli bir gelir kaynağı olduğu biliniyor. Bilet fiyatları öyle her futbol meraklısının ödeyebileceği tutarlarda değil : Bilet fiyatları çok yüksek, hatta ateş pahası.

Maç biletlerinin satışındaki karaborsayı ve bunun kimi çeteleri zengin ettiği de biliniyor. 2014 Dünya Kupası’nda Almanya ile Arjantin arasında oynanan final maçında karaborsada bilet fiyatı 20 bin öroya kadar yükseldi örneğin.

Reklam gelirleri de artıyor. Hele bu tür maçlarda canlı yayında tekel sahibi olan, yayın haklarını satın alan televizyon kanalı reklam saniyelerinin fiyatlarını akıl almaz ölçüde artırıyor. Örneğin 2002 Dünya Kupası’nda Fransa’da maçların yayın tekeline sahip TF1 reklam tutarını arzuladığı gibi saptadı. Ancak Fransa daha ilk turda elenince izleyici sayısının azalacağı olasılığı nedeniyle reklam fiyatlarını aşağı çekmek zorunda kaldı. Bütün umudunu Fransa milli takımının birinciliğe oynaması ihtimaline bağlayan ve bu amaçla özel programlar bile düzenleyen TF1 az daha bizzat kendisi de “eleniyordu”. Onca reklam gelirine rağmen.

2014 Dünya Kupası'nda yine yayın tekeline sahip TF1, 64 maçın yayını BeIN Sports isimli paralı/şifreli kanala 50 milyon öroya sattı. Diğer kanallara bir dakikalık görüntüyü 5 ile 6 bin öro arasında sattı. Bu arada yasal yayın süresini aşan Canal+ ve RMC'yi Fransa'da televizyonları denetleme üst kurumu CSA'ya (Görsel-işitsel Üst Kurulu'na) şikayet etti. BeIN Sports ise izinsiz biçimde maçların tümünü ve canlı yayınlayan bir Türk Televizyonu'nun yayını durdurttu. (Bu konuda 6 ve 7 Temmuz 2014 tarihli Le Monde'un Eco et Entreprise ekine bakılabilir.)

İşte bunlar ve benzeri oluşumlar sonucu bu tür şampiyonalar ve maçların herbiri bir tür süpermarkete dönüşüyor.

Hele bir de bu tür maçların, şampiyonaların birer vitrin biçimini aldığını da eklersek tam anlamıyla bir borsada, bir pazarda, bir süpermarkette olduğumuz artık yadsınamaz biçimde ortaya çıkıyor.

Dahası da var : Bu tür karşılaşmalar antrenörlerin ve oyuncuların vitrini : Şampiyonanın bitişinde, hatta maçlar sürerken kimi oyuncu bir klüpten diğerine transfer edilebiliyor. Bitişinde ise başarılı antrenörler başka bir klübü tercih edebiliyor. Başarısız olanlardan hemen istifa edenler oluyor. Tam bir borsa hayatı kısacası.

Futbol dünyasıyla televizyon dünyası arasındaki kanallar, hatlar ve şebekeler pek çok ve pek sıkı : Kimi oyuncunun futbolu bıraktıktan hemen sonra bir televizyon kanalında sunucu olması, maç yorumculuğu yapması gittikçe yayılıyor, neredeyse gelenekselleşiyor. Bugün örneğin Fransa'da her televizyon kanalının "kendi oyuncusu", "kendi antrenörü" bulunuyor. 1998'de Dünya Kupası'nı kazanan Fransa milli takımının birkaç oyuncusu Bixente Lizarazu, Franck Leboeuf, Youri Djorkaeff, Emmanuel Petit yıllardan beri TF1'de ve başka kanallarda, örneğin L'Equipe TV'de, çalışıyorlar. Geçmiş dönemin yıldız oyuncularından birkaçı da televizyon kanallarında ve/veya radyolarda görev yapıyorlar. Günlük spor gazetelerinde köşe yazarlığı yapanlar da var. Benzer bir gelişmeye diğer ülkelerde de tanık oluyoruz. 2014 Dünya Kupası'nda bizzat gördük, Rolando'nun bir Brezilya televizyonunda maç yorumcusu olarak çalışıldığını. Bu vesileyle Türkiye'de öteden beri en iyi spor yazarları arasında birçok

nl futbol yldznn bulunmasn, son yıllarda televizyon kanallarında çalışan dnn ünlülerini de anmsayabiliriz.

Evet futbolla medya arasında eskiden beri gelen, kalc ve gittikçe genişleyen ilişkiler demeti söz konusu.

Son yıllarda bu alanda yeni bir uygulamaya da tanık olduk : Bir Őampiyonaya veya bazen sadece bir maça sakat olduğu için katılamayan oyuncu, bakıyorsunuz o maçın yorumcusu olarak karşımızda. Sonra yine futbolcu olarak yoluna devam ediyor. Kimbilir belki futbolu bıraktıktan sonra aynı kanalda ma yorumculuğunu sürdürecek.

Bu bağlamda futbol oyun mu ? Spor mu ? Meslek mi ? İş mi ? Yoksa bütün bunları ve daha fazlasını da kapsayan yeni tür bir “business” mi sorularn sorabiliriz. Bu elbette ülkesine, klbne, futbolcusuna, antrenrne, adamına göre değişiyor.

Müzik sanayii, plaklar, CD’ler, kasetler, klipler ve benzer ürünleriyle eğlence sanayiinin en önemli dallarından biri. Onun yanına mutlaka sinemayı eklemek gerekiyor. Boş zamanın iyi veya en iyi biçimde değerlendirilmesi amacıyla ve daha çok para kazanmak umuduyla eğlence sanayii son yıllarda önemli atılımlar kaydetti ve işte bu ercevede futbolu da artık en büyük dallarından biri biçimine dönüştürdüğünü kabul etmek zorundayız. Evet, öncelikle futbol ama bütün dallarıyla sportif eylemlerin tümü artık eğlence sanayiinin bir unsurudur. Sporun ve futbolun bir “iş” gibi yönetilmesinin belirleyicilerinden biri de budur.

Kimi futbolcu, tenis oyuncusu, basketbolcu, boksör ve diğerleri artık bizzat reklamlarda oynuyorlar. Tannmışlıklarn reklam filmleriyle paraya çeviriyorlar ve bu arada “artistlik” mesleğine de adım atanlar oluyor. Kimi nitekim sinemada yeni bir kariyere bile başlıyor. En bilinen rneği Fransa’nın en ilginç futbolcularndan Eric Cantona’dır. Birçok sinema ve televizyon filminde oynadı. Artık sinema oyuncusu olarak da tannyor. Bu arada film yönetmenliği de yaptı. Geçmiş yılların futbol yldzlarndan Fransa milli takımnn en iyi oyuncularından Dominique Rocheteau’yu da bu bağlamda

anımsayabiliriz. Türkiye’den örnek vermek gerekirse işte 1960’ların efsane oyuncusu Metin Oktay : Birkaç filmde baş rol oyunculuğu yaptı.

Sinema yıldız futbolcuların ününden yararlanmanın yollarını her zaman arıyor. Bu doğaldır. Bu arada kimi futbolcu, Eric Cantona gibi, sinema alanında, yapmak, göstermek, söylemek istedikleri için yeni bir alan bulabiliyor.

Müzik alanına giren ve başarılı olan ünlü oyuncular da var : Bir örnek olarak Fransa’nın en tanınan tenis oyuncularından Yannick Noah’ı verebilirim. Yeni bir plağını Eylül 2019’da çıkardı.

Bu örnekler futbolla eğlence sanayii arasındaki bağları göstermek yanında bu sanayiide bir daldan öbürüne geçmekteki kolaylıklara da işaret ediyor.

İyi bir sporcu mesleği boyunca, en uzun süreli bile olsa onaltı veya onyediyı geçmeyen bir zaman diliminde, eğlence sanayiinin diğer dallarındaki insanlarla kurduğu iyi ve olumlu ilişkileri, daha sonra bu dallardan birinde veya ikisinde değerlendirme olanağı bulabiliyor. Bu arada elbette seçeceği yeni mesleğe göre kendisini yetiştirmeyi asla ihmal etmiyor. Birkaç yabancı dil öğrenenleri, futbolculuk yanında yeni mesleği için özel ders alanları eksik değil. Bu konularda değişik ülkelerde top koşturmanın da katkıları oluyor. Almanya’da oynayan bir futbolcu örneğin Almandayı öğreniyor, İngiltere’de oynayan İngilizceyi ...

Sporculardan boş zamanlarını en iyi biçimde değerlendirenler sporu bıraktıktan sonra seçtikleri mesleklerde de başarılı olabiliyorlar. Bugün bir sporcunun spor yaparak hayatını kazandığı dönem ortalama onaltı-onyedi veya kimi istisnalarda biraz daha uzun bir süreyi kapsıyor. Kimi spor dalında bu süre daha kısa olabiliyor. Neresinden bakarsak bakalım iyi bir sporcu otuz iki veya otuz beş yaşında spora elvada demek zorunda kalıyor. Birkaç istisna var ama onlar bu asli kuralı bozmuyor. Oysa hayat uzun ve sporu bıraktıktan sonra da bu hayatın “doldurulması” gerekiyor. İşte bu bağlamda sporcuların

yüzlerini çevirdiği alanlar televizyon, sinema, müzik ve benzeri eğlence sanaiinin dalları.

Eğlenceyle birlikte moda (birçok sporcunun değişik modaevlerinin giysilerinin reklamını yapmaları, elbiseden gömleğe, pabuçlardan kravata ...), “çıkılmak” (sporcuların gittikleri mekanlara rağbetin artması, bu tür mekanları ziyaretin gelenekselleştirilmesi) ve benzeri yan uğraşları da birlikte anmak gerekiyor.

Evet bugün sporcular, futbolcular birer satış elemanı, satışları tetikleyici unsur gibi algılanabilir. Algılanıyorlar da. Patronlar ve işverenler, markalar ve satış yapmak isteyen herkes bunun farkında.

Futbolun ve genel olarak sporun aldığı yeni biçimler sonucu futbolcular ve sporcular birçok yönden gelen taleplerle karşılaşıyorlar : Bu durumda bir sporcunun tek başına bütün taleplere yanıt vermesi, bütün bu konulara egemen olması, bu alanları doldurması mümkün olmuyor. O zaman işte sporcu tek kişilik ama birçok kişiye de iş alanı yaratan bir işletme, bir şirket boyutunda örgütlenmek gerekliliğini duyuyor. Birkaç özel sekreter çalıştırıyor örneğin. Bunlar bazen anne, eş, kızkardeş, erkek kardeş gibi aile üyelerinden biri veya ikisi olabiliyor. Ücretli çalışıyor herkes yine de. Bir sporcu bazen her biri ayrı bir kıtada veya ülkede bulunan menecerlere/ajanlara sahip olabiliyor, olmak gereksinimini duyumsuyor. Bunların yanında muhasebecisi, danışmanı, aşçısı, terzisi, berberi ve aklınıza gelebilecek her alandaki yardımcıları da bulunuyor. Özel jet sahibi olanlar da var. Futbolcuların lüks otomobil merakı çok iyi biliniyor, kimi özel şöför tercih ediyor.

Ünlü sporcular çok para kazanıyorlar ve bu paranın bir bölümü tek kişinin çevresinde olup bitenleri yönetmekle uğraşan kişilere ücret olarak ödeniyor.

Bu arada sadece ünlü futbolculara, tenis oyuncularına, golf yıldızlarına borsa işlerinde, hisse senedi alım satımında ve benzeri finansal işlerde, yatırım konularında danışmanlık yapmak üzere şirketler kuruldu. Bunların kimini eski ama pek ünlü olmayan sporcuların hizmete soktuğunu da eklemeli.

Böylece futbol ve spor yıldızları son derece önemli tutarda paranın, müthiş rakamların dolaştığı, yeni tür şirketlerin kurulmasına yol açan bir sistemin içindedirler.

Bu gelişmeler sonucunda futbol ve spor dallarının neredeyse tümü asli amaçlarından uzaklaştırılma tehlikesiyle karşı karşıya. Spor artık sistemin, bütün yönleriyle kapitalizmin ve onun ilkelerinin, yani daha çok kâr, daha çok kazanç, daha çok para düzeninin içindedir. Bu ilkelerin en belalı uygulayıcılarından televizyon kanalları ve onların bağlı oldukları dev şirketler, siyaseti de ihmal etmeyen patronlar tarafından futbol da, sporun birçok dalı da igfal ediliyor. İgfal edilme tehlikesiyle karşı karşıya.

Bu tatsız gelişmenin, bu tatsız oluşumun zararını sonuçta yine, bir anlamda tüketici konumundaki, seyirciler ödemek zorunda kaldılar. Kalıyorlar. Kalacaklar. Maç izleme fiyatlarının giderek artırılması, hatta kimi maçlar için akıl almaz bilet fiyatları dar gelirli, mütevazı gelirli seyircileri dışlamak anlamına geliyor. Aynı şeyi klüplerin satış mağazalarında sundukları değişik ürünler için de söyleyebiliriz. Ünlü futbol takımlarının dünyanın her köşesinde satış mağazaları bulunuyor, iyi hoş ta bu mağazalardan alış veriş yapabilmek için cüzdanınızda para olması gerek. Paraysa dünyanın dört yanında herkeste bulunmuyor ...

Dahası da var : Futbolun gördüğü ilgi sonucu Dünya Kupası türündeki çok ilgi ve izleyici çeken sportif olayların gösterimi, ilgili futbol üst kurumu tarafından, sadece bir tek televizon kanalına ihale ediliyor. Sadece bir şirket gösterim hakkını alınca, o da bunu elbette kâr amacıyla her devletin sınırları içindeki başka ama yine o devlet sınırları içinde gösterim tekeline sahip bir tek kanala, en çok para ödeyene satıyor. Bu kanalın şifreli, yani sadece abonelerine açık olması sonucu, aboneler, ayda belli miktarda abonelik ücreti ödeme olanağına sahip olanlar, ve sadece onlar maçları izleyebiliyor, diğerlerinin eli böğürlerinde kalıyor. Böylece o kanala abone olmayanların maç izleme olanağı ellerinden alınmış oluyor. Bu tekelleştirme futbol meraklılarının kolay hazmedebileceği bir şey değil.

Ancak futbola ve Dünya Kupası türü maçlar dizisine ilginin artmasıyla tekelleşme olgusunun daha ciddi boyutlar kazanması da olası : Maçların paralı gösterimi, sadece abanolere açık kanallarca yayınlanması alanının genişletilmesi gündemde. Nitekim Fransa'da uzun yıllar boyunca Birinci Lig maçlarını sadece Canal+ gösterme hakkına sahipti. Kimi kez TF1 ile Canal+ tekele sahip olmak için milyarlarca öroluk çatışmalar yaratıyorlar. Sonuçta en çok ödeyen tekele sahip oluyor. Canal+ kazanınca aylık abonelik tutarını artırarak acısını yine izleyiciden çıkarıyor. Fatura tüketiciye yükleniyor. TF1 tekele sahip olunca ise reklamlara öncelik veriliyor. Hatta ellerinden gelse maç gösterimini yarıda kesip reklam verecekler. Şimdi kimi ülkede maç gösterimi sırasında aniden altta bir reklam bandı geçiriliyor diyeceksiniz, haklısınız ama tam o band geçerken gollük bir anın kaçırması üzerine televizyonlarını pencereden atanların sayısı artarsa belki bu işten vazgeçerler. Belki. Çünkü amaç para kazanmak oluca her yol deniyor. Ahlak (mı ?) Ne ahlakı ? İzleyiciye saygı mı ? Pardon duyamıyorum, ne diyorsunuz ? Sesinizi yükseltin, bağırın lütfen !

FUTBOL BİR ŞENLİKTİR

Futbolun tarihi kökeninde, futbolun özünde amatör ruh ve halkçılık yatıyor. Futbolun oynanması ve seyiri temelinde bir halk şenliğidir.

Oyuncu sayısının çokluğu, saha içinde bir topu yirmiki oyuncunun paylaşması, başlangıç yıllarında ve uzun süreyle seyirinin ücretsiz olması halkçı yönünün göstergeleridir.

Bir köy, bir kasaba, bir kent, bir mahalle düzeyinde, mütevazı ama inanmış ve futbola meraklı bir klüb yönetiminin düzenlemesiyle amatör ruhlu ve futbola fena halde tutkun oyuncuların oynadığı zamanlarda evet futbol bir şeniktir. Bugün çok para kazanan futbolcuların çok zengin klüblerde oynamalarının ve bunun dünya kadar para ve sermaye çekmesinin yanında yine daha çok sayıda yine amatör ruhla ve canını dişine takarak mütevazı ve seyircisiyle bütünleşmiş takımlarda top koşturan milyonlarca gençin bulunduğunu unutmamalıyız. Köy, kasaba ve kent düzeyinde yine sıkı ve harbi maçlar yapılıyor. Futbol yine bir şenlik olarak yaşanıyor. Bütün ülkeler bunun örnekleriyle dolu.

Yine seyirciler seslerinin soluklarının kesilmesine kadar takımlarını destekliyorlar.

Yine çocuklar ve yeni yetmeler dağda, bayırda, sokakta, mahalle aralarında, küçücük meydanlarda, açık bir alanda, artık nerede yer bulunca orada top peşinde koşuyorlar. Hala çaputtan top koşturanlar da bulunuyor. Çünkü herkesin meşin yuvarlığı yok, olmayabilir de, ama herkesin veya herkese yakın herkesin futbol oynama arzusu, futbol aşkı var. Bu tür anları yaşayanlar unutamazlar anılarını. Anlarını ve anılarını evet. Futbola olan karşılıksız aşklarını. Tutkularını. Böylesi anlar tarihimize, coğrafyamıza, kimliğimize sahip olduğumuz zaman dilimleridir. Hem kendi tarih, coğrafya ve kimliğimizde, kimliğimizin saptanmasında, hem de başka

cografyalarda kimliklerin bilinmesinde önemli olan çünkü tuttuğumuz takımdır da. Tutacağımız takımı seçmektir. Renklerimizdir.

Takım seçmek evet kimliğimizin unsurlarından birini oluşturur, oluşturabilir. Takım seçmek sonuç itibariyle masum değildir, bilinçlidir, bilinçli bir seçimdir. Takımımızla bütünleşmenin yolları da buradan geçip geliyor günümüze.

1990 Dünya Kupası'nda Afrika'nın en mütevazî devleti Kamerun'un milli takımı, hani şu parasızlıktan kimi oyuncusunun formalarının arkasına oyuncusunun ismini tebeşirle evet evet tebeşirle yazmak zorunda kalan takım, dünyanın en iyi takımlarından, her oyuncusu milyonlarca dolarlık Arjantin milli takımını bir sıfır yenince nasıl sevinilmez. Sonuç itibariyle bu maç çünkü küçüklerin büyükleri yenebileceğinin somutlaştırılmasıdır. Çoğu Fransa ikinci lig takımlarında oynayan, futbolu ekmek kapısı olarak seçmiş ve bu işi mesleğin hakkını vererek yerine getirmek için ter döken, mütevazî ve çok iyi oyunculardan kurulu "EvcilleştirİLEMEZ Aslanlar" lakabını onurla taşıyan bu takım nasıl tutulmaz ? Bu takımın başarısına nasıl sevinilmez ?

Afrika'nın en iyi takımlarından Cezayir'i, Nijerya'yı, Gana'yı ve diğerlerini de unutmamak lazım. Futbolda yaratıcılığın ve yeteneğin en iyi örneklerini bu takımların oyuncularını veriyorlar. Bu takımların birçok oyuncusunun Avrupa ve Asya klüplerine yüksek transfer ücretleriyle alınmaları rastlantı değil.

Türkiye'de bunun örneğini geçmiş yıllarda Okaşa ile yaşadık. Çok da ilginç olaylara yol açan, komik deneyimler yaşanan bir transferdi bu. Evlenmesinin özel bir televizyon kanalınca canlı yayınlanması bu konudaki ender belki de tek olay olarak iletişim ve spor tarihine geçecek. Daha sonra Türkiye'de top koşturan Afrikalı futbolcu sayısı arttı. Bugün hemen hemen her takımda Afrikalı bir veya birkaç oyuncu bulunuyor.

1998 ve 2002'de Nijerya milli takımını oluşturanlar daha önce Olimpiyatlar'da şampiyon olan takımın oyuncularıydı. Olimpiyatlar'da elde ettikleri başarıyı ne 1998'de, ne de 2002'de

gösterebildiler. Ama onların kazandığı her maç, attıkları her gol Afrika'nın, eski ve yeni sömürgelerin, sömürülenlerin bir anlamda rövanşını alması değil miydi ? Birçok Afrikalı ve Asyalı için bu aynen böyle anlaşıldı, bu biçimde değerlendirildi.

Hele 2002 Dünya Kupası'nda Senegal milli takımının ilk maçta Fransa milli takımını yenmesi birçok sembolü de birlikte taşıyor muydu ? Senegalli futbolcular için Senegal'i uzun yıllar sömürmüş bir devletin milli takımını yenmek az şey miydi ? Hele o takımda, Fransa milli takımında, Senegal doğumlu Fransa Cumhuriyeti vatandaşı ve milli takımının en iyi oyuncularından Viera da varken. O gün o maçta semboller birkaç boyutlu idi. O günlerde Arsenal gibi çok büyük, çok ünlü bir klüpte dünya kadar para alıp top koşturan Viera kendisi gibi Senegal doğumlu oyuncular karşısında tökezledi. Bu maçta çünkü paradan daha önemli bir mesele vardı : Bir ülkenin kimlik mücadelesi, birikmiş ve bir türlü ödenmemiş bir hesabın faturasının çıkarılması. Senegalli oyuncuların sırtlarında taşıdıkları bir dev şirketin reklamı değil, ülke halklarının tarihi sorumluluğuydu. İşin şenlik yönü de burada işte.

Evet futbolda acı ve tatlı an(1)lar her zaman ve büyük ihtimalle her seyirci için vardır. Futbolun şenlik biçimini almasında bu an(1)ların elbette önemli rolü bulunuyor. Ancak sadece bu kadar da değil, futbol çünkü başka anlamlar ve başka sembollerle de yüklüdür :

Futbol kimi açılardan “yoksulun oyunu” biçiminde tanımlanıyor. Hani iki dirhem bir çekirdek zenginlerin sporu golfla, tenisle kıyaslanınca durum pek açıktır. Futbol mütevazı halk çocuklarının zamanlarını değerlendirmesi, boş zamanlarını en iyi biçimde geçirmesi için yapılan bir faaliyettir. Sadece ve ille “spor yapmış olmak” için de oynanmaz futbol. Futbol olduğu için oynanır.

Futbol hem spordur hem de sportif eylemden fazlasını da kapsayan toplumsal bir eylemdir. Oynayanlar yanında oynayanların yakınlarını da ilgilendiren, giderek bir mahallenin, bir köyün, bir kasabanın, bir kentin ve bir bölgenin tümünün ilgi odağı biçimine dönüşen toplumsal bir olaydır. Hele mahalle maçları, komşu kasabalar ve komşu kentler arasındaki maçlar.

Böylece bir köyü, bir kasabayı, bir kenti, bir bölgeyi temsil eden, onlarla bütünleşmiş, aynı kimlikleri taşıyan, aynı renkleri destekleyen taraftarlarının tümünün temsilciliğini sırtlamış takımlar çıkıyor.

Kimi zaman bir toplumsal sınıfla, bir bölgenin tanınan bir fabrikasının veya maden ocaklarının emekçilerinden oluşan ve onların sesini ve soluğunu taşıyan takımlar da görülüyor. Bu tür takımlar bakıyorsunuz bir toplumsal sınıfı, bir bölgeyi, bir kenti, bir kasabayı ve hatta bir köyü halkıyla birlikte zafere taşıyor. Bunun yarattığı coşku ve mutluluğu ölçecek araç henüz keşfedilemedi.

Bu konuda hemen hemen her ülkeden örnek vermek mümkün : Örneğin İskoçya milli takımı anılabilir. İskoçya'nın bağımsızlığının, bağımsızlık arzusunun sembolü olarak.

Liverpool işçilerin, emekçilerin takımı olarak anımsanabilir.

Fransa'da 1997-1998 futbol mevsiminde şampiyon olan Lens Spor da bunlardan biridir. Bölgesinin sesi çünkü. Evet Racing Club de Lens isimli bu takım, Lens kentini, Fransa'nın işsizlik ve yoksulluktan beli bükülmüş bölgelerinden Nord-Pas-De-Calais'yi, bu bölgenin bütün madencilerini, işsiz kalmış emekçilerini coşturdu. Onlara umut verdi. Yüksek ücretler alan, reklamlardan da dünya kadar para kazanan, moda ve reklam çocuklarından, ünlü oyunculardan oluşan dev takımlara rağmen şampiyon olabiliriz, biz de kazanabiliriz diyerek. İnanmayacaksınız belki ama 9 ve 10 Mayıs 1998'de Lens ve çevresinde madenciler başlarında madenci başlıklarıyla proletaryanın zaferini kutladılar : "On est champions ! On est champions !" Lens takımı kuruluşundan tam 92 yıl sonra ilk kez birinci lig şampiyonluğunu tattı. Bu açıdan da başarısı anılmaya değer. Türkiye örneğini alacak olursak bu zafer sanki Zonguldakspor'un birinci lig şampiyonu olmasıydı.

Evet neredeyse bir yüz yıl sonra gelen Lens'in şampiyonluğunu kutlamak için 10 Mayıs 1998 pazar günü otuz bin maden işçisi, işsiz, yoksul, kadın, erkek, genç ve çocuk Lens sokaklarında olağanüstü bir gösteri düzenlediler. Şampiyonluk, umudu da taşıdı getirdi bölgeye.

Daha güzeli Fransa birinci liginde ikinciliği de bu dönemde yine bir bölge takımının ve yine bir madenci bölgenin, Fransa'nın doğusundaki Metz kentinin takımının kazanmasıydı.

Böylece bu dönemde, Fransa'da, sonuç itibariyle bütün medyaları sabahtan akşama akşamdan sabaha dolduran, reklamlarda oynayan, reklam yapan, çok para kazanan ve artık futbolcu mu artist mi oldukları bile unutulmak üzere olan, paraya doyurulmuşlar değil, mütevazı ama futbola ciddi bir meslek olarak dört elle sarılanlar kazandılar.

İşçilerin, emekçilerin, proletaryanın tuttuğu başka takımların da kendi ülkelerindeki şampiyonalarda birinci oldukları görüldü : İskoçya'da Glasgow Rangers gibi.

1940'ların sonunda ve hele 1950'lerde bütün dünyada ün salan ve bir yerde sosyalizmin lokomotifliğini üstlenen Macaristan mili takımını anımsayalım : "Onbir Altın Adam"ı. Puşkaş'ların takımını. Her maça ellerinde çiçeklerle çıkan ve çiçekleri seyircilerine sunan takım. 4-2-4 tarzının yaratıcısı, İngiltere ve Brezilya gibi o günlerin dev takımlarını perişan eden takım. Bir seferinde örneğin İngiltere'yi 6-3 yenen takım. Formasında başak ve çekiç taşıyan takım. Her zaferini kitlesel zaferlere, kitlesel şenliklere çevirmesini bilen oyuncuların efasene takımı.

Futbolu savaşla kıyaslayanlar öteden beri varoldular, ama bu doğru mu ? Bir kez futbol karşılaşması yapan her takımın diğeriyle ille savaşsal bir sorunu bulunmuyor. Böyle bir sorunun olabilmesi akıl dışı. Öte yandan savaş zaten olağanüstü koşullarda başvurulmuş bir yol ve onu önlemek için devletlerin ve halkların bir de ille futbola ihtiyacı yok. Nihayet şimdiye kadar hiçbir devlet bir diğeriyle arasında çözemediği bir meselinin halli için diğer devlet yöneticilerine, "Haydi gelin bunu bir futbol maçıyla çözelim" dediğine de tanık olunmadı. Ancak futbol maçı sonucu vesilesiyle iki devlet arasında savaş çıktığı oldu : Güney Amerika'da ... Her ne olursa olsun futbolda halklarını temsil eden takımlar kendilerini, yeteneklerini, mücadele güçlerini, olanaklarını, kararlılıklarını sergileyerek bir yerde ne kadar "savaşçı"

veya daha nazik bir deyişle ne kadar mücadeleciler olduklarını göstermiyorlar mı ?

Futbol oynama tarzı, bu anlamda, bir halkın kimliğinin unsurlarından biri biçimine dönüşebilir mi ? Bunu ilgili her halkın yanıtlaması, ispatlaması daha yerinde olacaktır mutlaka. Ancak sembolik anlamda bir milli takımın başarısı o halkın da başarısı anlamına gelmez mi ? Takımlar halklarının barışçı yönlerini de dillendirmiyorlar mı ?

Ender de olsa kimi maçlardaki kimi görüntüler, kimi manzaralar savaşçıl sahneleri anımsatabilir. Ama futbolun savaşla hiçbir ilgisi yoktur. Futbol yorumcuları, sunucuları, kimi gazeteler, televizyon kanalları, kimi yöneticiler, kimi devlet sorumluları futboldan söz ederken savaşçı bir dil kullanabilirler, savaşçı bir ağızla konuşabilirler. Savaşçı ve son derece azgın, barbar, saldırgan “fan klüpleri” “tarafdar dernekleri” kurulabilir. Ama futbol özünde barışçı bir spor olarak en seçkin yerini koruyor. Halklar arasında barışçı köprülerin kurulmasında önemli bir rol oynuyor. Barışçı sportif bir eylem içinde ve çevresinde halkların birbirlerini biraz daha yakından tanımalarına olanak yaratıyor.

Futbolseverlerin, futbol seyircilerinin tümünün “kendini bilmez” ve şiddet yanlısı insanlar olarak gösterilmesi haksızlıktır. “Aralarında birçok şiddet yanlısı var” denilerek bütün futbol meraklılarını suçlamak ayıptır. Fransa, İngiltere, Türkiye ve bilhassa Almanya örneklerinde olduğu gibi, kimi faşist, nazi, ırkçı veya aşırı sağcı örgütlerin, güya siyasi partilerin futbol meraklılarını “örgütlemek” istedikleri biliniyor. (Fransa örneğini Fransa’da Aşırı Sağ ve Irkçılık isimli kitabımda aktarmaya çalıştım. Belge Yayınları, İstanbul, 1995, s. 170-173.) Ancak bu, bütün futbol taraftarları ile şiddet yanlısıdır anlamına asla gelmez. Bunun daha ayrıntılı, daha soğukkanlı bir biçimde ve her ülke düzeyinde incelenmesi gerekiyor. Özellikle genellemelerden de kaçınılmalı.

Futbol bugün aldığı boyutlar sonucu bütün yönleriyle ciddi araştırmalara konu olacak önem ve niteliktedir. Bir örnek olarak 1998’de Fransa’da düzenlenen Dünya Kupası vesilesiyle filozofların, spor ve seyirci etnologlarının, toplumbilimcilerin, siyasetbilimcilerin

konuya ciddi bir biçimde eğilmelerini verebilirim. Collège Internationale de Philosophie (Felsefe Uluslararası Koleji. Herhangi bir kayıta ve benzeri formaliteye ihtiyaç olmadan herkesin özgürce seminer, ders ve kollokyumları izleyebildiği kendine özgü bilim kurumu. Paris’te, Sorbonne’un hemen yanı başında) bünyesinde 13-16 Mayıs 1998’de düzenlenen kollokyumda örneğin futbola ilişkin birçok konuya değinildi : “Futbol ve Kültürler” ana başlığı altında, Pierre Bourdieu’nün genel girişinden ve tanıtımından sonra, seyirciler ve spor etnologu Christian Bromberger “Avrupa stadlarının seyircileri” başlıklı tebliğini sundu. Sonra “Futbol maçının medyatik inşası”, “Avrupa’da futbolun doğuşu”, “Futbolun kimliksel fonksiyonları”, “Partizan tutkular” tebliğleri.

Evet artık şu kesin :

Futbol sportif, toplumsal, siyasi, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla irdelenmeli.

Kimi ülkede olduğu gibi, ciddi araştırma merkezleri kurulmalı, futbolun ve ilişkili olduğu meselelerin en ayrıntılı biçimde incelenmeleri gerçekleştirilmeli. Örneğin futbol ne zaman şenlik niteliğindedir, ne zaman özüne aykırı, yozlaştırılmış bir spor dalıdır sorularına yanıtlar aranmalı. Futbol nasıl ve ne zaman kitleleri harekete geçirebiliyor ? Ne zaman ve nasıl futbolseverleri küştürüyor ? Kimler, ne tür şirketler, patronlar, işverenler neden ve nasıl futbola, futbol takımlarına, oyuncularına ilgi gösteriyorlar ? Futbolcuların öncesi ve sonrasıyla sorunları nelerdir ? Bu sorunların üstesinden nasıl gelinebilir ? Neler yapılmalıdır ?

Futbolcuların ve genel olarak sporcuların en iyi biçimde temsil edilebilmeleri, istek ve arzularını dile getirmeleri, seslerini duyurmaları için en uygun örgüt biçimi hangisidir ? Futbolcuların birer emekçi olarak sendikalaşmaları mümkün müdür ? Sendikalaşma yolunda ne tür engeller bulunuyor ?

Bunlara ve benzeri binbir soruya yanıt verebilmek için her ülke düzeyinde özgün, bilimsel, ciddi araştırmalara ihtiyacımız olduğu açık.

FUTBOLU KURTARMAK

Futbol karşılaşmalarını parababalarının, ihtiraslı patronların, aklını şovenizmle bozmuş siyasetcilerin, ülke yöneticilerinin, magandaların ve kendini bilmezlerin tekelinden, el koymalarından kurtarmak olasıdır.

Bu görev en önce futbolseverlere düşüyor. Bu mücadelede futbol tutkunlarının mutlaka başı çekmesi bekleniyor :

Futbolu doğuş anının, ilk ve altın dönemlerinin, halkçı ve kitlesel şenlik günlerinin amaçlarına uygun bir biçimde oynayanları destekleyerek örneğin. Futbolu engellenemez bir yarış havasından çıkararak, en yaratıcı hani neredeyse bir sanat gibi icra edenlere öncelik tanıyarak. Centilmenliğe önem vererek.

Kimi futbol klübü yöneticilerinin şike maçlar düzenlemeleri, yolsuzluklara karışmaları, üçkağıtcılığı, futbolu ve futbolcuları bu tür suçlara karıştırmaları, mafyalarla, çetelerle, gizli veya açık istihbaratla, darbeci genarellerle (bu konuda Arjantin örneği özel bir yer tutuyor) ilişkileri sonucu ne futbolu suçlamalı, ne bütün futbolcuları ve bütün sporcuları, ne de hele bütün futbol tutkunlarını. Ama bu tür yöneticileri ve ilişkide oldukları çevreleri de görmemezlikten gelmemeli.

Bugün kapitalist düzenin eğemenliği ve dayatması sonucu dünyada yaşanan genel ve epey hacimli ve geniş, kemirgen ve tehlikeli yozlaşmanın, futbol gibi son derece kalabalık kitleleri çeken, kimi zaman bir ülkeyi, bazen bir kıtayı ve hatta son yıllardaki örneklerini göz önüne getirirsek bütün dünyayı baştan sona etkisi altına alan spor dallarından en önemlisine de yansıdığını Sağır Sultan bile duydu. Bu kaçınılmaz mıydı ? Bilemiyorum, yanıtlanması zor bir soru. Mütevazı gelirlere sahip toplumsal tabakaları, işçi sınıfı gibi ücretinden başka gelir kaynağı olmayanları ilgilendiren, milyonlarca insanı coşturan futbolun kap-it-al-istlerin ilgi alanı dışında kalmayacağı açıktı. Böylesi bir işkoluyla, böylesi bir “altın yumurtlayan tavuk”la mutakla “özel” bir biçimde ilgilenmeliydi. Bu bugün daha açık. Kap-it-al-istler futbola el attılar ve zaman içinde futbolun bir bölümünü eğemenlikleri

altına aldılar, futbolu asli ve asil amaçlarından uzaklaştırdılar diyerek futbolu patronların, işverenlerin, dev şirketlerin, “markaların”, kapitalistlerin tekeline bırakamayız. Bırakmamalıyız.

Futbolu, maçları kendi anırmaları için araç olarak kullanmaya çabalayan ırkçılara da bırakamayız. Asla bırakmamalıyız.

Futbol bizimdir. Futbol bizim malımızdır. Futbol bizim sporumuzdur. Futbol halkçı bir şenlik, halkçı ve en demokratik spor dallarından biri olarak yaşamını sürdürmelidir.

Futbolun bugün tehlikede olduğu açık. Dolayısıyla daha çok özene ihtiyacı var. Eğitici ve öğretici, halkçı ve coşturucu, toplumsal ve dayanışmacı ruhumuzu uyandıran, yabancılaşmayı önleyen yönlerine dikkat çekerek futbolun halkların malı, halkların sporu olarak kalmasını sağlamalıyız.

Futbolu asıl sahiplerine kazandırmak için elimizden geleni yapmalıyız. Bunun için de futbolu asli ve asil sahiplerine teslim etmek lazım. Yani amatör, dayanışmacı, toplumsalcı, halkçı ruhla oynayan futbolculara ve yöneticilere ve futbola tutkun halklara.

Bugün futbolda iki başlı ve iki farklı yöne giden iki ciddi ve önemli akım görülüyor :

Biri “star système” / “yıldızlar düzeni/sistemi” ismi verilebilecek olan ve bir tür “business” biçimini alan futboldur. Paralılarının, “Para İmaratorluğu”nun futboldur bu.

İkincisi futbolu bir şenlik biçiminde icra edenlerin halkçı, toplumsal yönüyle ve dayanışmacı ruhuyla dikkat çeken sporudur.

Ben ikinciden yanayım. Çocukluğumdan bugüne. Bundan sonra da bu tutkum sürecek. Sonuna kadar. Yaşamımın sonuna kadar.

Futbol çocukluk rüyalarımın, çocukluk anılarımın ve çocukluk zamanlarımın en güzel sayfalarını yazmama kapıları açan spordur. Çocukluk efsanelerimin birkaçı arasında Metin Oktay’lar, Can

Bartu'lar, Turgay'lar, Kadri'ler, Lefter'ler, İsfendiyar'lar, Naci'ler, Suat'lar, Taci'ler ve Şehmus'lar var. “Dağların Taçsız Kralı Koçero”lar ve “Tom Miks”lerle yan yana. Çocukluğumda Abem Tahsin Güzel'den futbolu öğrendim ve futbolu mahalle arkadaşlarımla oynadım : Çaput toplarla başladık. Babam Hasan Güzel'in ilk meşin yuvarlığı bir İstanbul dönüşü bavulundan çıkarıp hediye etmesine kadar ... Evet futbolla çocukluğumdan kaynaklanan bir yakınlığım bulunuyor. İşte sevdiğim ve tuttuğum o futboldur : Bir mahalle, bir kasaba, bir kentle bütünleşerek, canını dişine takarak, terini son damlasına kadar harcayarak oynayan sporcuların eylemi.

Bu tür futbol günümüzde de icra ediliyor ve futbolun en yaygın biçimi de budur. Milyonlarca belki milyarlarca çocuk ve genç ve daha az genç, erkek ve kadın, evet evet kadınlar da, meşin yuvarlığın peşinde koşuyorlar. Koşacaklar.

Bu açıdan bakınca “Para İmparatorluğu”nun egemenliğinde ve bir “business” biçimini alan futbol midemizi bulandırmasın. Bu tür futbolun iç ve dış mekanizmalarını araştırmak, bulmak ve teşhir etmek gerekiyor. Bu tür futbolu redederken, halkçı futbolcuları da içine alacak biçimde bütün futbolcuları ve bütün futbolseverleri eleştirmek futbolu ve tutkunlarını toptan dışlamak hiç yerinde değil. Hiç yerinde olamaz.

Footbusiness'in çok yönlü ve çok dallı olduğu biliniyor. Bu çalışmada yeri geldiğince göstermeye çalışıyorum. Futbol elbette bu biçimiyle de bir spor dalıdır. Ama böylece aynı zamanda bir eğlence sanayi boyutunu da kazanıyor. Bilhassa Dünya Kupası, kıtalar düzeyindeki şampiyonalar ve benzerleri sonucu çok sayıda seyircinin belli zaman dilimleri içinde sürekli bir biçimde “talep edici”, “alıcı” konumuna getirildikleri anlarda maçların yapıldığı kentler birer “eğlence ve çekim merkezine” dönüştürülüyorlar. Her türlü fuhuş, her türlü bahis, kumar, oyun ve benzeri faaliyetler bu kentlerde yoğunlaştırılıyorlar. Bu “kötülük biçimlerini” futbola yüklemek haksızlık oluyor ama. Çünkü futbol maçları yapılıyor diye bir kentte, bir ülkede kadın, erkek ve çocuk seks emekçilerinin sayısı artmıyor. Enazından şimdiye kadar bu konuda açık ve kesin bilgimiz yok. Düzenin yarattığı ve uzmanlarının başka çalışmalarda açıklama olanağı bulduğu binbir

neden sonucu fuhuştan ekmek parasını çıkarmaya çalışanlar çok sayıda “alıcının” bulunduğu ülkelere ve kentlere yöneliyorlar. Talebin yüksek olduğu sanılan ülkeler ve kentler çekim merkezi oluyor. Bu önlenebilir. Bu ayrı bir konu. Burada bizi ilgilendiren bu olgunun oluşmasındaki tayin edicinin futbol olmadığını vurgulamaktır.

Öte yandan maçlar vesilesiyle bir ülkeye veya bir kente belli bir süre için gelen insanların, sayıları bazen otuz, altmış veya doksan binleri bulan turistlerin, hepsi ille seks peşinde koşanlar da olmayabilir. Bunların arasında hem ziyaret hem ticaret yanlıları bulunduğu gibi, ülkenin tarihi ve kültürel ve doğasına ilişkin zenginliklerini görmek isteyenler de var.

Karaborsa meselesini de ille futbol maçlarına yüklemek yerinde değil : Başka birçok yasadışı iş yanında karaborsacılık da yapan çeteler maçların ilgi çekme oranının artmasıyla bilet talebinin yükselmesi arasındaki doğru orantıyı değerlendirmeye çalışıyorlar. Karaborsa sadece futbol maçlarında rastlanan bir “dert”, bir “acaiplik” değil, başka birçok alanda da, örneğin kitap fuarlarında, değişik ürünlerin pazarlandığı panayırılarda, sergilerde de görülüyor. Eh futbol da bundan payını alıyor. Karaborsa belasını ille futbolun olumsuzluk hanesine yazmak doğru olmuyor. Bu futbol footbusiness damgalı bile olsa ...

Bahis meraklısı, kumar düşkününü insanlar her zaman ve her yerde var. Çin Halk Cumhuriyeti’nde örneğin her dalda ve aklın almayacağı kadar bahis ve kumar oyuncusu bulunuyor. Futbol maçlarında da hemen her konuda ortak bahislerde dünya kadar para dönüyor : İlk golü atacak oyuncunun kim olacağından, filan takımın falan maçta nasıl bir forma giyeceğine kadar hemen hemen her şey bahis konusu yapılabiliyor. Evet bu da sadece futbola özgü değil. Çünkü birçok ülkede insanlar köpek yarıştıyorlar, horozları kavgaya tutuşturuyorlar, salyangoz yarışı düzenliyorlar ve daha binbir alanda binbir tür kumar oynuyorlar. Böyle bir meraklı kitlesi varsa futbolu da es geçecek değil elbette. Spor Toto ve benzeri bahislerin resmi biçimde düzenlenmesi ve bunun devlete yeni kaynaklar yaratması da burada hemen aklımıza gelmeli. Futbol para makinasıdır. Olan budur.

Bu nedenle futbol maçlarına ilişkin bahisler yapılmasının faturasını futbola yüklememek gerektiğini sanıyorum.

Footbusiness'in kendi özelliğinden, uygulanmasından ve izleyicilere yansıtılmasından, yansıtılmasında kullanılan yöntemlerden kaynaklanan ve eleştirilmesi gereken birçok ciddi nokta bulunuyor. Onların tek tek bulunması, incelenmesi ve kamuoyuna yansıtılması gerekiyor.

Belki böylece footbusiness'in etkisi azaltılabilir. Seyircilerin ve izleyicilerin kimi etkileri giderici, azaltıcı, yok edici yönlerde donatılmasına katkı sunulmuş olabilir.

Belki böylece bizzat futbolcuların bile iyileştirmeler konusunda adımlar atmaları sağlanabilir.

Bu iyimserliğim hayalcilik olarak değerlendirilebilir. Ama önümüzde gelecekte umut kesmememiz gerektiğini muştulayan kimi örnekler bulunuyor : İşte Türkiye'de Metin Kurt örneği. Metin Kurt örneği belki tektir ama bu zamanla başka örnekler de olmayacak anlamına gelmiyor, gelmez.

Futbolun footbusiness etki alanından çıkması için herkese ihtiyaç olduğu ise pek açık.

ONİKİNCİ ADAM

Her futbol takımında onbir oyuncu var. Bunu bilmeyen kalmadı artık.

Evet futbol her biri onbir oyuncudan oluşan iki takım arasındaki karşılaşmalarla futbol olur. Mahalle maçlarımızda, “kadro yetersizliği” nedeniyle, on kişilik, altı kişilik takımlar kurduğumuz, hatta bazen tek kalelik maçlar bile yaptığımız olmuştur, bu ayrı bir konudur. Onu sormuyorum. Şunu soruyorum :

Profesyonel bir futbol takımında, yani harbiden bir takımda, onikinci kişi, onikinci oyuncu var mıdır ? Varsa kimdir ?

Yanıtlar boy boy. Farklı farklı.

Kimine bakarsanız onikinci adam çalıştırıcıdır.

Kimine göre seyircidir.

Kimine göre ise...

Bir dakika burada yanıtını hemen ve tam vermeden önce hafifce bir “geriye dönüş” yapalım, yavaş çekimle :

-Kamera !

-Tamam Abi.

Dokuz aralık ikibinsekiz salı gecesi Avrupa Futbol Şampiyonası’nda birçok maç oynandı. Geçmiş maçlarda olduğu gibi bu maçlarda da bir şey dikkatimi çekti, mutlaka sizin de dikkatinizi çekmiştir :

Saha kenarında top toplayıcıların kendi takımları için onikinci adam rolünü oynamaları. Evet işte yanıtımı verdim.

Bence artık onikinci adam var. Ve o da “oyuna katılıyor”. Bu öyle bir “onikinci adam” ki sadece saha kenarında dikilip, sağa sola, ama bilhassa sağa, hep sağa koşuyormuş gibi yapan, deli dana (danalardan

özür diliyorum) gibi dolanan, arada bir “yardımcılarına” ve/veya yedek oyunculara dönüp bağırıp çağırıyor, “poz kesmiyor”, “maçı okuyormuş” gibi yapmıyor. Öyle bir “onikinci adam” ki o da “oynuyor”, o da “pas veriyor”. İşte ispatı :

O gece, 9 Aralık 2008 salı gecesi, Roma’daki AS Roma ile Bordeaux maçında, top toplayıcı çocuk veya genç Roma’nın bir taç atışında (kenardan topu sahaya elle sokma eylemi) topu o kadar hızla Romalı oyuncuya verdi, ve o oyuncu topu o kadar hızla oyuna soktu ki Roma ilk gölünü bu sayede attı. Çünkü top yıldırım hızıyla oyuna girdiğinde Bordeaux’lu oyuncular daha doğru dürüst yerlerini alamamışlardı.

Ve elbette en ilginç de şurada : Aynı top toplayıcı gençler, takımlarının onikinci oyuncuları, Bordeaux’nun taç atışlarında o kadar hızlı davranmıyorlardı. Neden ? Çünkü topu birkaç saniye daha bekletince, topu oyuna sokmak için Bordeaux’lu bir oyuncuya vermeyi biraz geçiktirince, Romalı oyuncular rakip oyuncuları denetlemek, “marke etmek” için biraz daha zaman kazanıyorlar, sahada yerlerini daha rahatça alabiliyorlardı. Bu da elbette çok yararlı oluyor(du).

Evet maç kazanmak isteyen takım saha kenarındaki top toplayıcı bebeleri de “görmek” zorunda artık. Takım çalıştırıcıları onlara da “taktik” vermeli... Roma’da olduğu gibi veriyorlar da, işte.

Onikinci adamlardan kimi bu işi mutlaka “takımı” kazansın diye yapıyor, kimiye “ay sonunda iki yakasını bir araya getirebilmek” için. Kimiye her ikisi için. Hani “hem ziyaret hem ticaret” diyoruz ya işte o yaklaşımla.

(10 Aralık 2008’de yazıldı. “Salih Boz” imzasıyla “habercumhuriyeti” sitesinde yayınlandı. Öteden beri futbola ilişkin makaleler yazdım, 2005’ten itibaren daha çok maç izlemeye ve futbol üzerine daha sık yazmaya başlayınca diğer makalelerimin yanında futbola ilişkin olanları da kendi adımla yayınlarsam biraz “fazla” olacak diyerek Salih Boz takma adıyla futbola ilişkin makalelerimi “habercumhuriyeti” sitesinde yayınladım. Bu sitede yayınlanan yazılarımı belki, belki değil büyük ihtimalle, hiç kimse okumadı, ama

olsun, önemli olan kurtlarımı dökmekti. İşte o yazılardan seçtiklerimi bu çalışmada sunuyorum : Hepsini yeniden okuduktan, gerekli düzeltileri, ekleri ve çıkarmaları yaptıktan sonra. Burada sunduklarım arasında benim gibi hasta, belki benden biraz daha ağır hasta GS'lı ve Mekteb-i Mülkiye'den sınıf arkadaşım ve değerli dostum Melih Aşık ile yazışmalarımızdan yansıyanlar da bulunuyor. Kimi kez önemli bir maçın devre arasında veya maç sonrasında Melih Aşık'a maçla ilgili izlenimlerimi maç heyecanını paylaşmak umuduyla yazıp hızla gönderiyordum. Bu iletilerim o gece veya ertesi günün sabahının erken saatlerinde yazdığım ve Salih Boz imzasıyla yayınladığım makalelerin mayasıydı. Makalenin yazılış ve yayınlanış tarihini burada olduğu gibi makalenin sonunda parantez içinde belirtiyorum.)

“SANTOS’A ÖZGÜRLÜK !”

9 Aralık 2008 salı gecesi Marsilya’da Marsilya Spor ile Atletico Madrid arasında oynanan maç birkaç açıdan ilginç ve önemliydi.

1 Ekim 2008’de Madrid’te yapılan ilk karşılaşmada İspanyol polislerle sıkı bir kavgaya girişen Marsilya taraftarlarından ve taraftarların en inanmışlarının, en belalılarının derneği “Ultras” liderlerinden Santos Mirasierra, bir polisi itelemek, bir diğerini ise salladığı plastik bir sandalye ile yüzünden yaralamak suçlamasıyla (Bunların tümü videolarda çok açık olarak görülüyor) o gece maç bitiminde hemen göz altına alınmış ve sonra hapsedilmişti.

Olaydan iki aydan daha fazla bir süre sonra, ve 9 aralıktaki rövanş maçından birkaç gün önce, 5 Aralık cuma günü yapılan ilk duruşmasında, Santos’a üç buçuk yıl hapis cezası verilince, herkes şaşırıldı ve maç öncesinde Marsilya’da tansiyon birdenbire yükseldi.

Bütün Marsilya “Liberté pour Santos” (“Santos’a özgürlük”), “Libérez Santos” (“Santos’u serbest bırakınız”), “Liberté maintenant” (“Hemen özgürlük”) ve “Santos, Santos” bandrollarıyla, küçük ve büyük afişlerle donatıldı.

6 Aralık cumartesi günü Fransa Birinci Ligi kapsamında Marsilya’da oynanan maça Marsilya Spor oyuncuları ellerinde kocaman bir bandrolla çıktılar : “Santos’a Özgürlük” yazılı. Elbette Fransızca olarak. Burada çevirisini veriyorum artık. Taraftarlar, takım yöneticileri ve oyuncuları Santos’a verilen ve abartılı bulunan hapis cezasını önce böyle protesto ettiler...

Hemen sonra “Ultras”, Marsilya’da oynanacak Atletico Madrid maçının boykot edileceğini duyurdu.

Atletico Madrid yöneticileri de kendi taraftarlarının maç için Marsilya’ya gelmemeleri tavsiyesini ilan etti.

Her şey son derece tatsız bir yöne doğru hızla gidiyordu... Marsilya'da hafif derecede bir korku ve çekingenlik heyulası dolaşıyordu : La Canebière'de, Le Vieux Port civarında...

Ama ne iyi ki 9 Aralıktaki maça birkaç saat kala Madrid'den çok iyi bir haber geldi, yüksek tansiyon düştü, maç boykot edilmedi ve aksine tam bir şenlik havası içinde ve Marsilya'ya yakışır bir biçimde oynandı.

Gelen haber mi ? Avukatlarının başvurusu üzerine, Madrid Mahkemesi'nin Santos'un "adresi belli, geçim kaynağı sağlam, güvenilir ve kaçmayacağı açık olduğu" için ve Yargıtay'a başvurusunun sonucu alınana kadar altı bin öro kefaletle serbest bırakılması kararı.

Böyle bir kararın verilmiş olmasıyla maç öncesi stres ve tansiyon düştü, futbol heyecanı ve coşkusu Marsilya'ya geri döndü. Santos'un ertesi sabah serbest kalacağını öğrenen taraftarlar ile eşi, kız kardeşi ve yakınları haberi coşkuyla karşıladılar. Korku ve çekingenlik uzaklaştı : Marsilya'nın Akdeniz rahatlığı kente yeniden eğemen oldu. Türküler söylendi her dilden.

Santos'un yakınları ve herkes o gece maçı başka türlü izlediler.

Ve bu karar, akıllı yöneticilerin, kendini bilen yetkililerin, toplumun nabzını tutan yargıçların zamanında alınan ve tam oturan bir kararla toplumsal ve sportif gerginliği bir anda havasını kaybeden futbol topu gibi puf diye söndürebileceklerini gözler önüne serdi. Akıllı yöneticilik hot zot değil, "Topunu al da gel, top oynayalım." zihniyetidir.

Maçta Marsilya çok iyi birkaç fırsat yakaladı ama bunları gole çeviremeyince maç başladığı gibi bitti : Sıfır-sıfır. Ama maç sonrası şenlikler sürdü... Çünkü kazanılan zafer başkaydı.

Ertesi gün, on aralık çarşamba, Marsilya Spor taraftarlarından birçoğu Marignane Havalanı'nda tezahürata devam ettiler : Çünkü Marsilya Spor takımı yönetimi Santos'u kodesten kurtarmak üzere altı bin öroluk kefaleti ödedikten sonra iki buçuk ay kadar hapis kalan sıkı ve sahici taraftarını özel uçakla çok sevdiği kente ve yakınlarına kavuşturdu.

Santos ise daha Madrid'de özgürlüğüne kavuşur kavuşmaz sağında kız kardeşi solunda sevgili eşiyle sarmaşdolaş, bir ara sol yumruğunu havaya kaldırıp çevresindeki fotoğrafçı, kameraman, gazeteci ordusuna dönüp "Mücadele sürüyor !" narasını attı. Evet doğru çünkü kefaletle özgürlüğüne kavuştu ama bu beraat etti anlamına gelmiyor(du). Çünkü İspanya Krallığı Adaleti ve hatta hiç kimse Santos'un ve arkadaşlarının yaptığı şiddeti unutmak niyetinde değildi. Dolayısıyla Santos kefaletle serbest kalıp Noel ve yılbaşını yakınlarıyla geçirecek ama kulaklar ve gözler Yargıtay'ın önümüzdeki haftalarda veya aylarda vereceği karar da olacaktı.

Tamam da bu olay bize başka birşeyleri daha doğrulamıyor mu ? İyi takımların sıkı hayranlarını sonuna kadar desteklediklerini, sıkı ve sahici taraftarın da takımın onikinci adamı olduğunu.

Hani tartışılın diye yazıyorum. Yoksa bize ne...

(10 Aralık 2008'de yazıldı. "Salih Boz" imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

SPORTİF MEDYA'DAN BİR MANZARA

FRANSA'DA GÜNLÜK SPOR BASININDA L'EQUIPE GAZETESİNİN YİRMİ YILDIR SÜREN TEKELİ 3 KASIM 2008'DE SONA ERDİ :

ÇÜNKÜ 3 KASIM 2008'DE LE 10 SPORT İSİMLİ YENİ BİR GÜNLÜK GAZETE YAYINLANDI. Adını her takımın en iyi oyuncusu, bir anlamda “beyni”, oyun kurucusu, maç içinde strateji ve taktiklerin belirleyicisi olması gereken 10 numaradan alıyor. Nitekim ilk sayısında kapaktan “Zidane'den Benzama'ya” başlığını atarak iki iyi oyuncu ve iki 10 numara arasında bağ kurdu.

İlk sayısında Zidane'la yapılan orijinal bir söyleşiye de yer vererek 10 numaralı oyunculara yakınlığını bir de böyle gösterdi.

Bu mütevazî gazetesinin fiyatı 0,50 öro santim. Fransa'daki en ucuz günlük gazete. Tabloit ve 24 sayfa. Yüzde sekseni futbola, kalanı rugby ile tenise ayrılı. Yedi gün üzerinden yedi gün yayınlanıyor.

Epey reklamlarla dolu sayfaları diyelim pazartesi sabahı işe gitmek üzere olan ve bir gün önce değişik tv kanallarındaki özel spor programlarından hiç birini izlememiş bir spor meraklısına öncelikle Fransa ve Avrupa'daki futbol maçlarını ve diğer önemli sportif olayları çok basit bir biçimde ve özet olarak takdim ediyor. Herhangi bir sportif internet sayfasında bulunan maç sonuçlarını ve listeleri sunuyor. Maçlara ve olup-bitenlere ilişkin dişe dokunur bir yorum yok. Son derece basit ve temel bilgileri veriyor. Eğer metroda okuyacak başka

şeyiniz yoksa bir göz atılabilecek cinsinden bir gazete. Yani öyle ahım şahım bir şey değil. Peki o zaman bunu kim neden yayınlamak istedi ?

Bu gazetenin başında Michel Moulin bulunuyor. Soyadına dikkat : Değirmen. Bu “değirmenin” suyu Paris merkezli BFM, BFM TV ile RMC’ya da sahip NextRadio TV Grubu’dan geliyor. Amaçları L’Equipe gazetesinin bizzat kurduğu ve gittikçe geliştirdiği televizyon ve internet siteleriyle başlattığı rekabete, onun en güçlü olduğu günlük sportif yazılı basın alanında yanıt vermek. Ancak, Paris Saint-Germain futbol takımının eski sportif danışmanı olan Michel Moulin işin başında çok ciddi bir taktik hata yaptı : Bu günlük gazeteyi çıkaracağını eylül sonunda, yani yayın hayatına girmesinden bir aydan fazla bir süre önce duyurarak.

Bunu duyar duymaz L’Equipe gazetesini çıkaran Amaury Grubu hemen karşı hücumla geçti. Ve onbeş-yirmi gün gibi kısa bir süre içinde yanıtını yaptırdı. L’Equipe’in yayını sürdürürken yeni ve ucuz günlük bir spor gazetesi yayınlayacağını açıklayarak. Bunu yapmasının nedenleri mi ?

Çünkü YİRMİ YILLIK tekeline son verilmesini istemiyordu. Çünkü spor basınında günlük gazete olarak yıllardan beri reklamlarla ve yan gelirlerle çok para kazanıyordu. Çünkü medya alanında futboldan ve spordan kazandığı ünle birçok yan işler de yapabiliyordu : Televizyon, internet sitesi ve bunun gibi. Ve bütün bunlar da reklam ve kazanç getiriyor.

Eh bu durumda bunları kimseyle paylaşmak istemediğini göstermesi gerekiyordu ve gösterdi de : Fazla geçikmeden yanıtını yaptırdı : Bu Grub ta kendi günlük ve ucuz gazetesini çıkarmaya böylece karar verdi :

Ve 3 Kasımda AUJOURD'HUI SPORT isimli günlük gazeteyi çıkardı. Günlük yayınıını sürdüren L'Equipe'in küçük kardeşi.

Evet 3 Kasımda tam 3 adet günlük spor gazatesi gazete satıcılarında yerlerini aldı : Aujourd'hui Sport için özel raflar bile sunuldu gazete satıcılarına.

İşin ilginç tarafı elbette bu yeni günlüğün de:

3 kasımda çıkması,

24 sayfa ve tabloit,

ve fiyatının da sadece 0,50 öro santim olması (L'Equipe cumartesi ve pazartesi 1 örodur, diğer günler 0,85 öro santim), yüzde sekseninin futbola ayrılması

yedi gün yayınlanması.

Öbüründe olduğu gibi eski futbolculardan bir-iki tanesinin köşe yazarı olarak bu gazetede yer alması. L'Equipe gazeteci, fotoğrafçı ve köşe yazarı açısından son derece zengindir ve kimi gazetecisi ve köşe yazarı bu küçük kardeşte de yazabiliyor. Bu açıdan bu gazeteyi alt etmek mümkün değil gibi. Zaman bu saptamayı doğruladı.

L'Equipe'i çıkaran Grub'un amacı açık : Le 10 Sport'u birkaç haftada ya da birkaç ayda (dayanabilirse) yenmek.

İzleyedim : Tribünlerden.

Evet merak ya birbiriyle yarışa sokulan bu iki günlük spor gastesini ilk günlerinde izledim : Birbirinden kötü. Biri diğerinden beter. Okun(a)maz şeyler.

Ama dediğim gibi, L'Equipe'in amacı öbürünün "tutmasını" önlemek. Bir yerde bu gazetenin sahipleri, L'Equipe gibi epey hacimli, maçları ve sportif olayları epey ayrıntılı ve kapsamlı bir açıdan aktaran bir gazeteyi okumaya vakti olmayanlara, "Buyurun isterseniz elli santimlik ve yirmi dakikalık bir gazete de sunuyoruz, vaktiniz yoksa bunu okuyun ama Le 10 Sport'u okumayın ne olur !" diyorlar. Ve büyük ihtimalle bu konuda ikna edici olacaklar. İlk günlerdeki ilgi azalınca Le 10 Sport'un dayanması mümkün olmayacak gibime geliyor. Ama yine de ne kadar dayanabileceğini merak ediyorum, bunu pek yakında göreceğiz. (Gördük. Dayanamadı.)

Ama L'Equipe'in tekeli mutlaka sarsılacak. Çünkü futbol ve spor basınında çok para ve çok kazanç olanağı var : Futbolun ve sporun günlük hayatımızda aldığı yeri ve boş zamanlarımızı değerlendirmekteki önemi göz önüne getirilirse bu alandaki yarışın sürmesi de doğal. Ve artık çaresi yok : L'Equipe bu alandaki kazançını paylaşmak zorunda kalacak. Bugünlerde veya pek yakında. Çünkü Ocak 2009'da yeni bir günlük sportif gazete daha çıkacak : İsmi şimdiden belli ve çok basit: LE FOOT. Fiyatı 0,60 öro santim. Elbette o güne kadar bu alanda yeni bir şeyler olmazsa.

Evet GÜNLÜK spor basınında MAÇ 3 Kasım 2008 pazartesi başladı.

Doksan dakika mı sürer daha fazla mı? Maçı kim kazanır? Tahminler serbest. Bu alanda tekel-ler ise artık na-mümkün. (Maçı L'Equipe kazandı.)

“ALLEZ LES ROUGES !”

Aman aman aman dikkat ! Futbol depremi geldi ! Geliyor ! Gelecek ! Aman aman aman dikkat ! Ayak(topu) baş olacak ! Aman aman dikkat ! Bu “afet” haftalarca sürecek.

Aile boyu maçlar izlenecek. Hem de ne maçlar : Avrupa'nın elekten, süzgeçten, “sırat köprüsünden” geçmiş, damıtılmış en iyi onaltı takımı huzurlarımızda boy gösterecekler çünkü. Herkes kendi renkleriyle.

Değişik ülkelerin birinci liglerinde şampiyon takımların en iyi oyuncularını marifetlerini sergileyecekler. Gerçek bir futbol şenliği ve spor şöleni olacak bu. Kesin.

Evet iyi hatta belki çok iyi maçlar izleme olanağı bulacağız. Bundan eminim. Futbol yenecek, futbol içilecek. Yeniden. Ama daha yoğun bir biçimde. Ama biraları fazla kaçırmamak şartıyla. Aman ne olur içkiye ve yemeğe dikkat. Leblebi çekirdeğe de... Ve bilhassa yerleri kirletmeden ve milliyetçilik tuzaklarına düşmeden izlenmeli maçlar. Aman ha !

Her takımın kendi renkleri var. Her ülkenin kendi renkleri.

Fransa milli takımının renkleri biliniyor : Mavi, beyaz, kırmızı. Ve bu takımın seyircileri takımlarını teşvik için “Allez Les Bleus ! Allez Les Bleus !” (“Haydi Maviler ! Haydi Maviler !”) diye tezahürat yapıyorlar. Ama Euro 2008 için Fransa milli takımının formalarını üreten şirket, sponsor firma/marka ne yapsa beğenirsiniz : Takımın formalarında kırmızı renge öncelik verdi : Şimdi formalar baştan aşağı kırmızı. Şirket çünkü Fransa milli takımı taraftarlarına yeni formaları satmak istiyor. Eski formaların pabuçları dama

atılmalı. Daha çok satış, daha çok kâr. Eee o zaman taraftarlar ne yapacaklar ? Kırmızı renkli formaları satın alacaklar, bu kaçınılmaz, elleri mahkum çünkü. İyi ama “Alles Les Rouges ! Allez Les Rouges !” diye bağırarak halleri yok ya !

Yoksa var mı ?

Fransa milli takımının Euro 2008’e hazırlık maçlarında böyle bir şey olmadı. Takım kırmızılara bürünmüş olarak çıktı sahaya ve seyirciler yine bilinen biçimde tezahürat yaptılar : “Allez Les Bleues ! Allez Les Bleues !”

Ama komiklikler de oldu elbette : Örneğin rakip takımın forması mavi ağırlıklı olunca Fransa milli takımı taraftarları rakibi tutuyorlarmış durumunda kaldılar. Sanki. Ve böylece futbol tarihinde ilk kez seyirciler ofsaytta kaldılar (!)

Aslında kırmızı rengin ağır bastığı forma taşıyan bir takım var : Belçika milli takımı. Taraftarları arasındaki ismiyle “Les Diables Rouges” (“Kızıl Şeytanlar”). Ama Belçika milli takımı elendi, dolayısıyla Euro 2008’de izleyemeceğiz. Peki o zaman kimler “Haydi Kızıl Şeytanlar ! Haydi Kızıl Şeytanlar !” tezahüratıyla teşvik edilecek ? Meçhul !

(Bu bölüm 6 Haziran 2008 tarihli Yeni Adana gazetesinde yayınlandı. 2005’den 2010’a kadar Adana’da yayınlanan Yeni Adana gazetesine ücretsiz köşe yazıları yazdım. Bu yazıların arasında spora ve bilhassa futbola ilişkin olanları pek çoktu. Onlardan birkaçını bu çalışmada sunuyorum.)

BÜKSEL'DEN NAKLEN

Belçika milli takımını, taraftarları arasındaki ismiyle “Les Diables Rouges” (“Kızıl Şeytanlar”), şansız bir biçimde elenince Euro 2008’e katılamıyor, ama Avrupa Kupası’na katılacak takımlardan birkaçıyla hazırlık maçlarında karşılaştı, bu arada Fas milli takımıyla da bir maç yaptı. Ve belki inanmayacaksınız ama Fas Belçika’yı fena “katladı” : 4-1.

Geçen gün Brüksel’deydim. Kaldığım otelin sahibi, öteden beri tanıdığım ve otelin her türlü işini yapan ve fena halde futbol tutkunu Maurice’e takılmak için sordum :

-Fas’a nasıl 4-1 yenildiniz yahu ?

Maurice bu, hiç bozuntuya vermeden yanıtladı :

-Belçikalılar Belçikalılara karşı oynayınca böyle olur !

Filozof gibi konuştu Maurice. Anlayana. “Türkçeye çevirirsem” herhalde şunu söylemek istedi Maurice : “Fas milli takımındaki oyuncuların tümüne yakını Belçika’da birinci ve ikinci lig takımlarında top koşturdukları için onlar da Belçikalı sayılır.” demek istiyor üstad. Peki.

-Ya İtalya’ya nasıl 3- 1 yenildiniz ?

-Bizim takım çok genç ve birbirlerine daha yeni yeni ısınıyorlar. Oysa İtalya ‘team’i (aynen böyle : Maurice bilgili adam konuşurken ille arada bir İngilizce bir sözcük katacak : Yani “tim”, yani takım) hem dünya şampiyonu ve hem de Euro 2008 için hazırlanıyor.

Doğru : Belçika milli takımını gençlerle kendisine çeki düzen vermek ve ilerisi için hazır olmak için çabalıyordu. (O günlerde inşasına başlanılan milli takımın 2014 ve 2018 Dünya Kupaları'nda nasıl rüzgar gibi estiğini hepimiz gördük.)

Pes. Bu Maurice'i sıkıştırmak na-mümkün.

Tamam anlaşıldı. "Kızıl Şeytanlar" Euro 2008'de marifetlerini gösteremeyecekler :

Peki Belçikalılar, Belçikalı seyirciler demek istiyorum, bu durumda ne yapacaklar ? Onlar da ofsaytta kalacak değil ya ! Belçikalılar kalender adamlar : Euro 2008 süresince buldukları cografyaya göre "kendi" takımlarını tutacaklar :

Kuzeyde Flamand bölgesindeki futbolseverler Hollanda milli takımını, güneydeki Valonya bölgesinin futbol tutkunları Fransa milli takımını, doğunun birkaç kasabasındaki Almanca konuşanlar Almanya ve/veya Avusturya'yı tutacaklar. Belki de İsviçre'yi. Kimbilir ?

Peki "Bizimkiler" ne yapacaklar ? Çünkü on milyonluk Belçika'da şaka maka Türkiye kökenli 180.000 insan yaşıyor. Bunların 140.000'i aynı zamanda Belçika Krallığı vatandaşı. "Bizimkiler" işi fazla uzatmamışlar ve birkaç günden beri kırmızıbeyazları çekmişler : dikkat burada da kırmızı var. "Bizimkiler" döner büfelerinin, mütevazi lokantalarının ve hatta bakkal dükkanlarının en görünen yerlerine Türkiye milli takımının fotolarını asmış veya yapıştırmışlar...

Herkes rengi rengine.

Belçika'daki diğer “yabancı kökenliler” de büyük ihtimalle “Bizimkiler” gibi yapacaklar : Kökenlerine göre ya Portekiz'i tutacaklar, ya İtalya'yı, ya da İspanya'yı ...

Orada, burada ve şurada her şey maçların başlamasına ayarlanmış durumda.

Artık “maestro”nun “Haydi başla !” demesi pardon başlama vuruşunu yapması bekleniyor.

Herkese iyi maçlar. Üç hafta boyunca kramponlarımıza pardon pardon uzaktan kumandalarımıza sıkı sıkıya sarılalım. Ama ne olur çocuklarımızı ve eşimizi unutmayalım. Evleri yıkılanları, yananları, su baskınlarına uğrayanları, ölenleri, öldürülenleri ve öldürenleri unutmayalım. Biz maçlarımızı seyrederken çünkü DÜNYA DÖNÜYOR OLACAK : UNUTMAYALIM NE OLUR.

FUTBOL VE AŞK

O sırada sayıları yirmiyedi olan Avrupa Birliği (AB) üyesi devletteki futbol tutkunları arasında yapılan bir kamuoyu yoklamasının sonuçları fena halde şaşırttı : Nasıl şaşırtmasın ?

Yanıtlayanların % 50'si aşk yapmak yerine futbol maçı seyretmeyi tercih edeceklerini açıkladılar. Tamam kardeşim futbola biz de meraklıyız ama bu kadarı da olmaz ki !

Neyse Fransa'daki meşin top meraklıları durumu bir parça kurtarıyorlar : Çünkü bunlardan sadece % 27'si futbol maçını seks yapmaya tercih edeceğini belirttiler. Uf be erkeklik kurtuldu (!) Boşuna "Paris'te aşk başkadır !" dememişler.

Aslında öyle bir reklam, öyle bir medya hücumu altındayız ki futboldan başka bir şey duyulmuyor Avrupa'da. Ve maç izlemek te bir tür zorunluluk halini alıyor. Futbol hayatımızı "kaydırdı" resmen : Spor gazetelerini saymalayım hiç, ama öbür gazetelere bir bakar mısınız lütfen ? Hepsi futbola ayırdıkları sayfa sayısını artırdılar. Le Monde gibi ciddilikle somurtmayı karıştıran bir gazete bile artık Euro 2008'e iki, bazen üç koskocaman sayfa ayırıyor. Ve eminim Fransa ilk turu geçerse daha çok sayfa ayıracak.

Neyse ki düzenleyiciler maç saatlerini iyi ayarladılar : İşler (fazla) aksamıyor. Ama yine de zihinler maçlarla meşgul.

Tarihinden toplumbilimsel önemine, futbol zenginlerinden, futbolun ekonomi-politiğine ve hatta jeo-stratejik önemine kadar her açıdan futbola ilişkin kitap sayısında patlama oldu. Top patlamadan kitap piyasası patladı.

Futbola ve/veya futbol “devlerine” ilişkin filmler birdenbire birçok sinemada gösterime sokuldu.

Emir Kusturica iyi yönetmen olduğu kadar uyanık bir patron olduğunu da Maradona isimli filmini bugünlerde çıkararak sergiledi. Film Cannes Film Şenliği’nde kupa pardon ödül kazanamadı ama Kusturica mangırları cebe indirmeyi hayal ediyor. Bakalım. Çünkü ve mademki filmi maalesef bir şahaser değil.

“Bütün bunlar hoş ve güzel de bizim takımın durumu ne olacak ?” diye soranları görüyor gibi oluyorum. “Bizim takımın” durumu kötü. Portekiz’in en kötü gününde bile o takımdan iki gol “yemek” için açlıktan çıkmış olmak lazım.

Oyuncuların hakkını yemeyelim yine de : Türkiye milli takımında iyi hatta çok iyi futbolcular bulunuyor. AMA BU MAÇTA TAKIM YOKTU ! Onbir kişiye takım ruhunu, takım anlayışını ve takım gibi oynamayı teknik kadro verir. Ama bu maalesef yok : Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan en iyi veya başka bir açıdan bakınca en kolay itaat eden futbolcuları yan yana dizerek onbir kişilik bir futbol takımı kurulmadığını gördük.

Diktatinizi rica ediyorum : Portekiz kalesine tek şut çekilemedi. Çekilmedi. Hele Sabri yaratıcılığını gösterip uzaktan sıkı bir şut göndermeseydi, bu maç, rakip kaleye tek şut çekilmeyen maç diye tarihe geçirdi.

Tamam takım beraberlik için sahaya çıkmış. İyi de futbolda beraberlik amaç olabilir ama beraberlik elde edeceğim diye otobüs bekler gibi sahada beklenmez ki. Gol atmak için oynanır futbol, sahada top döndürerek değil. Beraberlik umut

edenler yenilirler veya Romanya milli takımının Fransa karşısında düştüğü duruma düşerler : Yani futbol sahasında futbol oynamamaya, oynayamamaya. Komedi oynanır o zaman : Nitekim Romanya'nın bir-iki oyuncusuna film teklifi gelmiş : İyi haber alan kulakların aktardığına bakılırsa.

Portekiz'in üç şutu kale direklerinden döndü, bir golü sayılmadı ... Ve bizim takımın yöneticileri Nihat gibi en iyi golcüye KORNER ATTIRDILAR : YAHU O OYUNCU KORNER ATARSA GÖLÜ KİM ATACAK ?

Bir de elbette "Bizimkilerin" artık böyle bir aşamada asla yapılmaması gereken kötü alışkanlıklarından kurtulamamalarını anmak şart: Hakeme itiraz. Kardeşim mahalle maçı mı bu ? Amatör maçlarda bile hakeme itiraz edilmezken Avrupa Futbol Şampiyonası'nda hakeme nasıl itiraz edersiniz ? Edilirse itiraz eden sarı kart alır : En iyi oyuncularından yaratıcı ve çalışkan Colin (Veya Kolin ?) Kazım'ın başına geldiği gibi. Hele hakemin özel olarak Türkiye milli takımını hiç te beğenmediği ortadayken.

Artık bir kural halini aldı : Açılış maçları şampiyonayı düzenleyen(ler)e yaramıyor : Dört yıl önce Portekiz açılış maçında Yunanistan'a 1-0 yenilmişti. Bu defa da hem İsviçre hem de Avusturya milli takımları aynı skorla yenildiler. Buna da şükür : Bu, İtalya'nın durumuna düşmekten iyidir çünkü : Dünya Futbol Şampiyonası'nı şaibeli bir biçimde "kazanan" İtalya hak ettiği dersi Hollanda'dan aldı. Ama Fransa Hollanda'ya teşekkür edeceğine kalkıp yenerse Hollanda'yı, bunun faturasını kim öder ? Herhalde yine İtalya ! Çünkü Fransa'nın İtalya ile yapacağı maçta geçmiş yıllardan kalan bir hesabın görülmesi ihtimali de yüksek.

Ama yeri gelmişken Gattuso'dan bir "inci" akırmama izin verin lütfen : Gattuso, bir gazetecinin sorusu üzerine, Fransa Cumhuriyeti cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin eşi İtalyan kökenli Carla Bruni-Sarkozy'nin "Bir türlü karar veremiyorum : İtalya'yı mı yoksa Fransa'yı mı tutmalı ?" ikilemine ilişkin olarak taşı gediğine şöyle koydu :

"Carla, Sarkozy ile yaşıyor, ama iyi bir İtalyan olarak italyan otomobillerinin reklamını üstleniyor. Bu durumda kendisine tavsiyem % 50- %50 yapması !"

GATTUSO'NUN "TOP GEÇER ADAM GEÇMEZ" TAKTİĞİNİN BİR NUMARALI TEMSİLCİSİ OLDUĞUNU ANIMSATMAK LAZIM. Bu defa maçlarda sertlik şimdilik çok tatsız boyutlar kazanmadı : Ama ana-babasının ülkesi ve kendisinin de doğduğu Polonya'ya bir değil iki gol atan Podolski'ye Polonyalı savunma oyuncusunun yaradana sığınıp salladığı tekme de unutulur gibi değil. Hele çekiştirilen, yırtılan formalar ... dirsek vurmalar ve tekmeler ... Aman aman !

Tamam televizyon başında maç izlemeye devam edelim : Fakat ne olur yerlere tükürmeyelim ve milliyetçi tuzaklara düşmeyelim. Futbol küresel, görkemli ve şirin bir spor olarak kalsın. İyi oynayan kazansın. Kötü tek seçicilere, antrenörlere ve kötü oyunculara yol ve yer gösterilsin : Tribünlerde...

Ama dikkat yine de : **SÜRPRİZ İRLANDA CUMHURİYETİ'NDEN GELEBİLİR** : 12 Haziran perşembe günü yapılacak referandumda "HAYIR !" çıkarsa AB yeniden ofsayta düşebilir. Ve bilinen bir gerçektir : İrlandalılar öteden beri sürpriz yapmaya bayılırlar. Bizden söylemesi. (Salı, 10 Haziran 2008'de yazıldı.)

NE MAÇTI AMA

Türk milli takımını Çek milli takımını üç iki yendi. Maç sonrası Cenevre tarihi an(ı)larından birini yaşadı.

İsviçre Konfederasyonu'nun bu en Fransız ve en tüccar kenti böylesini hiç görmemişti. Stadyumu dolduran ve stadyuma giremeyen ama maçı fena halde sıkı bir biçimde izleyen taraftarlar maç sonrasında birbirlerine kenetlendiler. Otomobilleriyle, yürüyerek, birbirlerine tutunarak, türküler söyleyerek dolaştılar. İstanbul, Ankara ve Mankaralarda da böyle yaşandı maç sonrası. Umarım magandalar için tadını kaçırıcı şeyler yapmadılar.

Böyle maçlar işte futbolun aynı zamanda veya kimi kez bir sanat boyutunu kazandığının göstergesi olarak ortak hafızalara (öncelikle bizim ve Çeklerin, ama bu maçı izleyen birçok halkın da) çakılıkalıverir : Kaç ay ? Kaç yıl ? Bilinemez. Sual edilemez. Ama bu böyledir.

Kaç yıldır böylesi bir maç ve maç sonu asla yaşanmamıştı. Başından son onbeş dakikaya kadar en klasik ve hatta zaman zaman son derece sıkıcı biçimde süren futbol aniden bir kıvılcımın çakmasıyla başka bir boyut kazandı.

Kıvılcımı çakan ise bir kez daha yine Arda oldu. Ve BU VARTA BÖYLECE İYİ ATLATILDI.

HARBİDEN SIKI MAÇ OLDU.

AMA EMRE AŞIK'IN OYUNA GİRMESİ ÖNCESİ YAPILAN AMATÖRCEYDİ. ÇÜNKÜ YARALANAN OYUNCU OYUNDAN ÇIKARKEN VE DEĞİŞİKLİK

YAPILANA KADAR OYUN İÇİNDEKİLERDEN BİRİ YARALI SAVUNMA OYUNCUSUNUN YERİNİ ALMALIYDI. BU AKIL EDİLMEDİ. YARALI EMRE’NİN BAŞINA SARGI SARILIRKEN, ÇEKLER kendilerince “UYANIKLIK” YAPIP SAĞ “KANALDAN”, YANİ YARALI OYUNCUNUN “BOŞ” BIRAKTIĞI YÖNDEN, HÜCUM EDEREK, İKİNCİ GÖLÜ ATILAR. ASLINDA BU BİR “VURGUNDU”. ÇOK AYIP ETİLER.

NEYSE Kİ NİHAT’IN İNADI SAYESİNDE “VURGUN” VURANA KALMADI.

MAÇ SONRASINDA NİHAT’A SORDULAR : “İNADIN NEREDEN GELİYOR ?”. NİHAT, ECE AYHAN’DAN BİR ALINTI YAPTI :

“HAKLILIĞIMDAN KAYNAKLANIYOR İNADIM !” DEDİ.

TAMAM NİHAT BÖYLE BİR ŞEY DEMEDİ AMA BU KADARINI DA BIRAKIN BEN EKLEYEYİM.

ARDA VE NİHAT’I ÖNCE “DOĞAL BİRER LİDER” OLARAK KUTLAMAK LAZIM : DENEYİM, COŞKU VE YOL GÖSTERİCİLİKTE HER İKİSİ DE ÇOK İYİ. LİDERLİK DE BUDUR ZATEN. YOKSA AFRA TAFRA ATMAK VE HELE SADECE EMİR VERMEK DEĞİLDİR.

HAMİT ALTINTOPU’U DA UNUTMAMALI.

AURELIO HER TOP ALIŞINDA İYİ Kİ VAR DEDİRTEN BİR OYUNCU.

VOLKAN MAALESEF İYİ BİR GÜNÜNDE DEĞİLDİ VE HELE “KAFASI” HIÇ İYİ DEĞİLDİ.

ALDIĞIM DUYUMLARA GÖRE DEĞİŞİK ÜLKELERİN SİNEMA USTALARINDAN FATİH TERİM’E TEKLİFLER GELMİŞ : ÇÜNKÜ GERÇEKTEN İYİ AKTÖR. Çok iyi rol kesiyor. YAKIŞIKLI “OYUNCU” : BU ONUN ADANALI OLMASINDAN GELİYOR KESİNKLİKLE. HAKKINI YEMEMEK LAZIM : O ÇALIMLAR, O HİDDETLENMELER, AMAN KARDEŞLERİM O BAKIŞLAR, O ÖYLE SANKİ KENDİNDEN GEÇİYORMUŞÇASINA KIZMALAR, ARKASINA DÖNÜP KİME VE NEYE BAKTIĞI ANLAŞILMADAN SÖYLEDİKLERİ, DÖRDÜNCÜ HAKEME O BAĞIRMALAR, YARDIMCILARINA BAĞIRIP ÇAĞIRMALAR ... Bu bağırıp çağırmaları sırasında Fatih Terim’in NE VEYA NELER DEDİĞİNİ gerçekten merak ediyorum. EVET BÜTÜN BUNLARLA FATİH TERİM HOOLYWOOD’DA ÇOK BAŞARILI OLUR. BU KESİN !

“TEK SEÇİCİNİN” ONCA HAREKETLİLİĞİNE KARŞIN YARDIMCILARININ VE HELE YEDEK OYUNCULARIN HIÇ ORALI OLMAMALARI DA ÇOK ÇARPICI : Hepsi sanki “Biz onun bu hallerine alıştık” diyorlar gibi. GÖKDENİZ ÖRNEĞİN “HOCASI” ÖNÜNDE DÖRT DÖNERKEN ve sanki kendisine bakıp bağırıp çağırırken EFENDİ EFENDİ MAÇINI İZLEMİYİ SÜRDÜRDÜ.

FUTBOLCULARIN, YEDEK OYUNCULARIN, TEK SEÇİCİLERİN, YARDIMCILARININ VE SEYİRCİLERİN MİMİK, İŞARET, JEST VE HAREKETLERİNİ, FRİKİK VE KORNER ATIŞLARINDA VERİLEN İŞARETLERİ İRDELEMELİK VE MÜMKÜNSE DEŞİFRE ETMEK

UMUDUYLA YENİ BİR BİLİM DALI OLUŞTURULMAK ÜZERE : ADINI BİLE BULDUK: “GESTOLOGİE”, JESTOLOJİ DİYE TELAFUZ EDELİM. BU BİLİM DALINDA ÖZEL BİR ENSTİTÜ KURULACAK VE FATİH TERİM’İN JEST, HAREKET, EL VE KOL HAREKETLERİ ÇOK ÖZEL OLARAK İNCELENECEK(MİŞ) (!!!) : ÇÜNKÜ BUNLARIN ÖYLE KOLAY KOLAY DEŞİFRE EDİLEBİLECEK ŞEYLER OLMADIĞI ORTADA. TRİBÜNLERE Mİ OYNUYOR ? TELEVİZYON KAMERALARINA MI ? NE OLURSA OLSUN İYİ OYNUYOR. MAKSAT SPOR OLSUN ...

BU ARADA HERKESİN DİKKATİNİ ÇEKMEK İSTİYORUM : BU MAÇ VE ÖNÜMÜZDEKİ MAÇ SONRALARINDA AMAN MAGANDALARA DİKKAT: SİLAH MİLAH SIKILMASIN, YARALI ÖLÜ OLMASIN UMUDUYLA.

Bu vesileyle yazmak istediğim bir nokta da şu:

MAÇI FRANSA’NIN EN ÖZEL VE EN REKLAMPANİK VE REKLAMSEVER KANALI TF-1’DE İZLEDİM. ÜÇ KİŞİ TAKDİM EDİYOR MAÇI : EN ÖNCE BU KANALIN “EN İYİ FUTBOL UZMANLARINDAN BİRİ” CHRISTIAN JEANPIERRE İSİMLİ DELİKANLI. KOMİK OLANI İSE DAHA ÖNCEKİ MAÇLARI VERİRKEN YAPTIĞI GİBİ YİNE TÜRK VEYA TÜRKİYE MİLLİ TAKIMI YERİNE ZAMAN ZAMAN “LA SELECTION OTTOMANE” (OSMANLI SEÇKİSİ/TAKIMI/KARMASI) DEMESİ. GEL DE GÜLME ŞİMDİ. ASLINDA BÖYLE KALLAVİ BİR DİL KULLANARAK ÇOK “cultivé” (“kultive”. YANİ “KÜLTÜRLÜ”) OLDUĞUNU İSPAT ETMEK İSTİYOR AMA TARİHTEN BÜTÜNLEMeye KALİYOR. ÇÜNKÜ

ONUN GİBİ KONUŞURSAK FRANSA MİLLİ TAKIMINA
DA “LA SELECTION GAULOİSE” DEMEMİZ LAZIM.
İŞİN TUHAFI ELBETTE SALI GECEŞİ İTALYANLARIN
DA KALKIP FRANSA MİLLİ TAKIMINI “GAULOİSE”
SANIP “tellendirmeleri” OLABİLİR ... GÖRECEĞİZ.

(Bu bölüm Yeni Adana gazetesinde yayınlandı. Kesin tarihini,
NOT ETMEMİŞİM, veremiyorum. Bağışlayın.)

FUTTRAJEDİ VE MERGEZ

Yeni Adana Fransa'da okunuyor. Hem sadece “Bizimkiler” tarafından değil, “Öbürleri”nce de. İşte ispatı :

Fransa'nın birinci televizyon kanalında (TF1) maçı aktaran Christian Jeanpierre, Türkiye milli takımından söz ederken, artık “la selection ottomane” demiyor. Hırvatistan-Türkiye maçını bu kanaldan izledim: Ve bir kez bile “la selection ottomane” demedi. Demek ki geçen gün Yeni Adana'da yayınlanan makalemde haberi oldu (!) Çünkü o makalede milli takımdan söz edilirken “la selection ottomane” (“osmanlı seçkisi/takımı/karması”) denilmesinin doğru olmadığını belirtmek olanağını bulmuştum.

Evet Yeni Adana Fransa'da Fransızlarca da okunuyor. Güzel.

Peki maç için ne demeli? Önce bu bir futbol maçı değildi demek mümkün. Çünkü ilk doksan dakikada oynamaktan çok oynamamak üzerine kuruldu her şey. Çünkü oynanırsa hata yapılacağından, hata yapılırsa rakibin bu hatadan yararlanmasından korkuldu. Korku futbolu öldürdü.

Daha maçın başında bütün saatlerin penaltı atışlarına göre kurulduğu da hemen belli oldu. Ve dolayısıyla o zamana kadar “aman kıpırdamayalım”, “aman oynamayalım” havası çalındı.

Hem de ne biçim? İki takım tarafından da.

Uzatmalarda ise dananın kuyruğu koşturdu: Oyuna yeni giren Klasnic bitişe iki dakika kala Hırvatların gölünü attı: Rüştü'nün maçın başından beri ve daha önceki maçlardan da

bildiğimiz gibi, “Çıkayım mı? Çıkmayayım mı?” tereddütleri ve çıktıktan sonra hata yaptığını farkedip geri dönmesi, ama bu arada geçikme ve panik yaratarak gölü yemesindeki hatası pek açık : Elbette 35 yaşında ve 117. milli maça çıkan ve maçın değişik anlarında birçok önemli kurtarışlar yapan, enaz iki “gol” denilecek durumda topu pençeleyen iyi bir kaleci olduğunu unutmuyoruz. Rüştü'nün hakkını yememek lazım. Ama gerek Volkan'da gerekse Rüştü'de bu erken çıkma hevesinin milli takıma ve kendi takımlarına son derece ağır faturalar ödettiğini de unutmamak lazım. Neyse: Alışmış kudurmuştan beterdir deyişini belki zamanla bu iki iyi kaleci boşa çıkarırlar.

Burada asıl vurgulamak istediğim maçın bitimine iki dakika kala Hırvatların gölü atması ve MAÇI KAZANDIK havasına girmeleri. Gölü atan Klasnic'nin birbuçuk yıl önce bir böbreğinden iki kez ameliyat olması ve altı ay sonrasında yeniden futbola dönmesi ve hayatı da roman. Bu da ayrı bir hikaye.

Evet, Hırvatlar zafer sarhoşluğu içinde maça bitti gözüyle bakarken biraz önce o garip çıkışı yapan, geri dönen ve panik içinde gölü yiyen Rüştü, deneyimlerinin verdiği zekayla faul atışını hemen ve çok iyi kullandı. Evet gölü Semih attı ama ona pası veren Rüştü'ydü. Hem de orta sahanın oralardan bir yerden. Bu da unutulmamalı. Rüştü böylece hatasını telafi etti. Hatasını giderdi. Elbette penaltı atışlarında da tecrübesini konuştu. Bu da önemli.

Rüştü hatalarıyla kurtarışlarıyla maçın “KAHRAMANLARINDAN” biriydi. Tuncay da kahramanlardandı : Her yerde, kale de bile, oynayabilen böyle fedekar bir futbolcu az bulunur doğrusu.

Semih gölü atınca beraberlik elde edildi. Sonra penaltı atışlarıyla maçı Türkiye kazandı.

Sonrası Hırvatlar için trajediye dönüştü. Sınırından ağlayanlar. Hatta gülenler... Tek seçici Biliç'in cebindeki minik İncil onu ve takımını kurtaramadı. Uğuruna inandığı için hep aynı elbise, hep aynı renk gömlekle maçlara çıkması da onu kurtaramadı. Ve Euro 2008'in “YENİLMEZ” takımını ünvanına sahip Hırvatistan milli takımı yenildi.

Futbol işte o an şenlik olmaktan çıktı ve yitirenler için trajediye dönüştü. Hele maçın bitimine iki dakika kala maçı kazandığını sananlar için. Evet Hırvat trajedisi böyle yazıldı.

Maçtan önce kimse Türkiye'ye şans tanımıyordu. Hırvatistan İngiltere'yi eleyen takım, Almanya'yı yenen takım değil miydi? Ama artık bu aşamadaki maçlarda ve hele tek maçta eleme yöntemiyle yapılanlarında her takımın yüzde elli şansı olduğunu kabul etmek lazım. Bu tür maçlarda FAVORİ YOKTUR.

Önümüzdeki çarşamba günü Almanya ile yapılacak maç için de geçerlidir bu. Elbette Almanya maçında, yaralıları ve cezalıları gözönüne getirirsek, Fatih Terim'in nasıl bir takım oluşturacağı merakla bekleniyor. İş zor olacak. Bu biliniyor.

Takımın sağ kanatı çok zayıf: Nitekim Kazım'ın değiştirilmesi bir rastlantı değildi Hırvatistan maçında. Sabri sağ bekte yerini yadırgıyor. Dahası bu maçta sağ açık olarak ileriye çıktığında kendisine gönderilen topları iyi değerlendiremedi. Sağ kanat yaralı yani kısacası.

Uğur Boral ise maça girdikten sonra “kayıplar bürosuna” yazıldı sandık : Dakikalarca topa dokunmadı ama oyuncuya dokundu. Böylece sarı kartını da aldı, 88. dakikada.

Arda, bu maça da bir sarı kart alıp olası yarı final maçında oynamayacağı belli olunca, kayıplara karıştı. Hamit Altıntop ta. Arda ve Hamit'in çok yorulduklarını da kabul etmek gerekiyor. Onlara da haksızlık etmeyelim. Gerçi burada adı geçenlerin hepsi de uzatmalarda yeniden enerji bulup topu kovaladılar ama maçın başındaki veya ortasındaki gibi değildiler. Elbette tansiyonu çok yüksek bir maça daha fazlası belki zordu.

Viyana'da yapılan maça Hırvatlar kenti baştan aşağı doldurmuşlardı. Zagreb Avusturya Federal Cumhuriyeti başkentine dört saatlik bir mesafede. Stadyumda Hırvatlar üstünlüğü ellerinde bulunduruyorlardı. Türkiyeliler de altı veya yedi bin kadardılar ama seslerini duyurmasını bildiler. Viyana'da 75.000 kadar Türkiye kökenli insan yaşıyor. Ama “Bizimkiler” maça gitmektense döner ve sandviç satmayı tercih ettiler: “Abi, böyle fırsat az bulunur” diyenler az değildi. Elbette maçlar sayesinde Avusturya ve İsviçre kentlerini ve kasabalarını dolduran turistler küçük büyük tüccarın ceplerini de dolduruyor. Evet Bizimkiler döner, sandviç ve ayran satmayı tercih ettiler. Ve daha kazanılacak çok maçlar pardon... paralar var “Abi”.

12 Temmuz 1998'de Fransa Dünya Şampiyonu olunca Paris'in en ünlü mekanı Les Champs-Elysees Caddesi ana-baba günü ve her yer, meydanlar, ara sokaklar, bulvarlar tıklım tıklım dolduydu : Zafer Takı'nın hemen dibinde, evet evet hemen dibinde, “Meçhul Asker” anıtına iki adımlık mesafede, işte

tam orada iki gözüm, “Bizim” Hasan Hüseyin kendi tezgahını kurdu. Ve bakın bizzat kendisi o geceyi nasıl anlatıyor :

“Hocam, inanmayacaksın ama bir gecede, saat 23’ten sabahın 5’ine, tam seksen bin frank kazandım : Sadece mergez ve firit satarak. Aslında daha da kazanabilirdim ama mal kalmadı. Yani biraz daha mergez, biraz daha firit, biraz daha ekmek olsaydı malı tam götürecektim o gece.”

Ya işte böyle : Hasan Hüseyin “İLK SERMAYEMİ annemden aldım Hocam” diye ekliyor. “İLK SERMAYE BİRİKİMİNİ” ise o gece orada böyle elde ediyor.

Sonrası mı? Neyin sonrası?

Hasan Hüseyin'in sonrası canım: Ha, evet evet, Hasan Hüseyin aradan geçen zaman içinde sermayesine sermaye kattı . Ve şimdilerde PARİS’İ SATIN ALMAK ÜZERE. EVET EVET PARİS’İ METREKARE METREKARE SATIN ALIYOR : YERİN ÜSTÜNÜ VE YERİN ALTINI ... Yanında sürekli bir yardımcıyla dolaşüyor. Geçen gün karşılaştığımızda sordum :

-Yardımcın ne iş yapıyor ?

-Kazandığım paraları sayıyor !

Mergez deyip geçmemeli.

YAZIK OLDU. AMA ŞENLİK SÜRÜYOR

Evet yazık oldu : Çünkü milli takım ilk gölünü atana kadar mükemmel bir futbol oynadı. Herkesin ağzı açık kaldı. Alman oyuncular bile top oynamayı bırakıp “Bizimki”leri seyrettiler.

Elbette Almanya Federal Cumhuriyeti milli takımını iyi bir gününde değildi. Anlaşılan Portekiz’i eledikten sonra verilen “ara”yı biraz daha uzatanlar olmuştu. Bütün oyununu, ve kazanma mekanizmasını Ballack’a göre ayarlamış bu takımda Ballack oynamayınca takım durdu. Eli ve ayağı tutmayan sadece kaptan değildi : Başkaları da birinci vitesydiler. Örneğin sağ kanat oyuncusu Friedrich.

Bu durumda Mehmet Topal liberoda tam anlamıyla LIBRE/ÖZGÜR bir biçimde iyi top oynadı. Aurelio Brezilya havalarını estirdi. Ve Ugur, Semih’in o ince zeka vuruşu sonrasında önüne düşen topu ağlara gönderdi. Ve film de burada koptu.

Ugur bir havalandı ki aman kardeşim bu ne dedik, ve karşısındaki takıma beş gol daha atabilirmiş gibi o andan itibaren PAS VERMEYİ, ORTA YAPMAYI UNUTTU ve ŞAHSİ OYNADI. ONSEKİZE HER GİRİŞİNDE KALEYE ŞUTUNU ÇEKİP DURDU. Kaç kez Semih daha uygun yerdeyken ona pas vermedi. Dahası neden bilinmez Ugur her frikik atışını bizzat kullandı. Hamit Altıntop gibi Alman oyuncuların içini dışını bilen birine tek serbest atış yaptırılmadı. Bu çok HATALIYDI. Oysa daha maçın başında Hamit, uzaktan, çok uzaktan (yanılmıyorsam 39 metreden) kullandığı serbest atışında az daha Alman kaleciyi “avlıyordu”. Lehmann topu ancak kornere atarak paçayı

kurtardı. Mutlaka dikkatinizi çekmiştir : Korner öncesi Ballack gidip kalecisine “Hamit uzaktan avlayabilir. Gözünü aç” türünden bir şeyler söyledi. Ballack çünkü Bayern günlerinden Hamit’in ne kadar usta bir vurucu olduğunu biliyor.

Ugur daha beterini de yaptı : Onsekize çok yakın mesafeden ve açık korner pozisyonundan veya uzaktan her serbest atışında da pas vermeyi veya ortalamayı filan bir kenara bıraktı ve sürekli olarak kaleye şut çekti. Kaleye ama kalenin yolunu bulamayan.

Bütün bu fırsatlar bozuk para gibi harcandılar. Oysa yarı final maçında bu tür atışların her biri birer ALTIN-TOP olabilirdi. Olamadı. Neden ? Bunun üzerine iki yorum yapmak mümkün :

Bir : “Merkato” İtalyanca kökenli ve “PAZAR” anlamına gelen bu sözcüğün açıkladığı gibi, Ugur belki “saatinin” geldiğini ve belki “yurtdışına” transferinin en iyi koşullarda yapılabilmesi için fırsatı yakaladığını zannetti.

İki : Belki işin toplumsalpsikolojik bir boyutu var : Her oyuncumuzun kendini BİR KAHRAMAN, VATAN KURTARAN BİR KÜÇÜK ASKER olmak için can atmasından. Oysa Ugur şahsi oynayacağına kolektif oynasaydı vatani bilmiyorum ama TAKIMINI KURTARMIŞ OLACAĞINDAN EMİNİM.

EVET İLK GOLDEN SONRA OYUN DİSİPLİNİ BOZULDU. Kazım ileriden geriye gelmeyi unuttu. KİMİ ZAMAN ALMANLAR HÜCUM EDERKEN İLERİDE KALDI. Oysa sağ bekliği içine bir türlü sindiremeyen ve

zaman zaman sağ bek olduğunu bile unutan son derece sempatik ve son derece iyi oyuncu Sabri ile Kazım sağ kanatı boş bıraktılar. Pardon boş değil BOMBOŞ bıraktılar. Bu maçta kimi kez Sabri kaleden kırk metre ötelede koştı.

Sağ kanadın boş bırakılmasını “FUT(T)TRAJEDİ” başlıklı bölümde daha önce vurguladım. Ama bu sorun bu maçta ta sürdü.

Almanya milli takımının başından beri, anımsayın lütfen, bütün hücumları onların sol kanadından geliyor : Lahm isimli “BÜÇÜR” futbolcu değil lokomotif. Eh Kazım ve Sabri bu tarafı boş bırakınca Lahm’ın önünde kocaman ve bomboş otoyol açıldı. ALMANCASIYLA AUTOBAHN. HANI TÜRKÇEYE DE “OTOBAN” DIYE GEÇEN SÖZCÜK. Nitekim ilk alarm da geçikmedi : Almanlar birinci gölü bu kanattan gelen hücumla attılar. Sonra Kazım ve Sabri, ancak ikisi birden ve ancak o zaman ve faul yaparak Lahm’ı onsekize girmek üzereyken “durdurabildiler”. Hakem faul bile vermedi.

Bu arada yöneticilerimiz uyuyordu. Sadace bir kez Fatih Terim, Kazım’ın sol kanatta ve tam önünde koştüğünü görünce ona “Sağ kanattan ayrılma” gibi bir şey söyledi. Kazım, delikanlı adam, 21 yaşının verdiği çoşku ve cehaletle elbette Fatih’e “bozuldu” ama sağ kanata gitti. Fakat Kazım derin futbol yeteneğine rağmen amatör alışkanlıklarından kurtulamadı : Örneğin Lehmann’ın veya başka birinin faulüyle düşürülünce hakemin düdüğünü bekliyor ve düştüğü yerden kalkmıyor. Yahu burası İEET durağı mı kardeşim ne bekliyorsun ? Tamam hakem faulü görmedi diyelim sen orada oturup piknik mi yapacaksın ? Kalk hemen ve koş ve sağ kanattan yeni hücumu önle. Hayır ! Kazım mahalle maçındaki

gibi düşüren oyuncunun gelip “Abi, kusura bakma bir hatadır yaptım afet !” demesini bekliyor. Otobüs beklese daha iyi !

Tabii bu maçta sakatların ve cezalıların bıraktığı boşluk duyumsandı. O kadar ki TF1’de iki de bir Ayhan’ı Arda sanıp Arda topu aldı, Arda yine iyi filan yorumları yapıldı.

Ayhan iyi oynadı. Takımın tümü iyi oynadı. Fizik yerindeydi. Teknik tamamdı. Yetenek başkalarına ödünç verilecek kadar çoktu. Ama toplumsalpsikolojide eksiklik büyüktü. Yarı finalde Almanya veya başka bir takımı eleyebilmek için buna da ihtiyaç var(dı) : Akıl, inanç ve kolektif dayanışma gerekiyordu. Bu yapalamadı. Yazık oldu.

Bir maçın son 25 veya 30 dakikası

“ANTRÖNÖRLERİN/TEKNİK ADAMLARIN/TEK SEÇİCİLERİN ZAMANI”dır : Yani maçın bitimine doğru ve genel olarak milli takımın maçlarda kendi oyununu en iyi biçimde sergilediği zaman diliminde Fatih Terim gerekli değişiklikleri yapmalıydı : Kazım’ı çıkarmalı, artık açık biçimde su almakta olan sağ tarafa tıkaç bulmalıydı : Bir savunma oyuncusuyla. Bunları zamanında yap(a)madı. Çünkü Fatih Terim de kendini maçın seyrine kaptırmıştı. Değişiklikleri yaptığında ise atı alan Üsküdar’ı çoktanın geçmişti.

Yazık oldu evet.

Semih Şentürk’ün ismi mutlaka bir sokağa, bir caddeye, bir bulvara, bir meydana verilmeli : Mucize yaratıcısı çünkü : Ve benim bildiğim kadarıyla Metin Oktay’dan günümüze (Tanju Çolak lütfen alınmasın) gol sezisi bu kadar kuvvetli olanı görülmedi. 86. dakikada yine kimsenin aklının uçundan

geçirmediği bir anda ve bir fare deliğinden gölünü attı. Lehmann'ın elleri boş kaldı. Elleri böyle boş boş mu kalacaktı ? Kaldı ama. Ve durum 2-2 oldu.

Maçın bitimine dört dakika, uzatmalarla üç daha, eder yedi dakika kala, bu skor korunabilseydi, uzatmalarda Almanlar'a iki, belki daha fazla gol atılabilirdi. Ruslar Hollandalıları nasıl uzatmalar da madara ettilerse aynen öyle. Almanların çünkü koşmayı bırakın yürümeye bile halleri kalmamıştı. Bunu kimse akıl edemedi. Toplumsalpsikolojinin kötü tesiri : “İlle Almanları yenmek ve hemen işi bitirmek” arzusunun geri tepmesi yani. Sabri Semih'e göllük pası vermek için Lahm'ı perişan eden çalımını attı ama hemen sonrasında Almanya milli takımının en çalışkan ve en çok koşan oyuncusu Lahm, 90. dakikada “iş bitirdi” : Yazık oldu evet.

Almanlar toplam dokuz şut çektiler. Bunun altısı kaleye. Bu altının üçü gol oldu. Şimdi sevimli kalecimiz Rüştü'ye bindirmek için yazmıyorum ama Rüştü'nün bu serüvenci çıkışlarını daha önceki bölümde eleştirdim. Huylu huyundan vazgeçmez örneği Rüştü yine gelişigüzel çıkışlarını sürdürdü. Ve bu sayede Klose'nin bile gol atmasına olanak tanıdı. Yazık oldu evet.

Rüştü milli takıma elveda dedi. 118 kez milli olmak herkese nasip olmaz tamam ama Rüştü de lütfen bu kamikaz türü çıkışlarına da elveda dese(ydi) herkes çok mutlu olacak(tı). Lütfen Rüştü kardeşim, bırak artık bu maceracı çıkışlarını. Kaleci kalesinde durmalı son ana kadar. Öyle yapsaydın ne iyi olacaktı.

Evet Türkiye milli takımı Euro 2008'ten böyle ayrıldı. Ama futbolun toplumsal ve kültürel fonksiyonu bir kez daha ve çok güzel bir biçimde yansıtıldı :

Bir kere milli takımın yarı finale kadar yükselmesinin Türkiye'nin ve Türklerin "görüntüsüne" olumlu etkisi oldu. Portekiz'le oynanan ilk karşılaşmada oyuncularımızın ismini bile söylemekten aciz ve "Nasıl olsa bunlar hemen elenirler, isimlerini öğrenmeye gerek yok" diyen Fransız ama tam "fransız" kimi yorumculara ve gazetecilere futbolcularımız İSİMLERİNİ ÖĞRETME FIRSATINI BULDULAR : BENİM ADIM RÜŞTÜ, ARDA, SEMİH, TUNCAY, EMRE, GÖKHAN, SERVET, HAKAN, GÖKDENİZ, UGUR, KAZIM, SABRİ, NİHAT (KAHVECİ'NİN FRANSIZCASINI BİLE YAZDILAR : KAHVE ÇÜNKÜ BURALARA YEMEN'DEN DEĞİL İSTANBUL'DAN GELDİ), VOLKAN, VE TEK TEK HEPSİ İSİMLERİNİ YAZDIRDILAR, SÖYLETTİLER. BUNUN İÇİN BİLE HEPSİNE BİNBİR TEŞEKKÜR BORÇLUYUZ.

İkincisi her maçın bitimine onbeş veya yirmi dakika kala kuru fasulya ve pilav üstü salatanın veya dönerin etkisiyle şahlanan milli takım sayesinde artık "TÜRK GİBİ MAÇ BİTİRMEK" deyişi yerleşti futbol sözlüklerine. İtalyanların "Türk gibi sigara içmek", Fransızların "Türk gibi güçlü" deyişlerine tercih ederim.

Üçüncüsü : Irkçılığa güzel bir ders verildi. Euro 2008'in başından beri saha kenerındaki panolarda "NO TO RACİSM" YAZILIYDI. BU ÇOK YERİNDE. Almanya-Türkiye karşılaşması öncesi ise "UNİTE AGAINST RACİSM" ("İRKÇILIĞA KARŞI BİRLİKTE") PANOLARI TAŞINDI. Maç öncesi iki takım kaptanlarının kısa konuşması da bu

amaca yönelikti. Almanya’da ırkçı saldırılar sonucu can ve mal kaybına uğrayan kardeşlerimiz için bu gerekliydi. Maç öncesi, sırası ve sonrasında güzelim insanların, Almanların, Türklerin, İsviçrelilerin ve diğerlerinin “No to racism” panolarını açmaları ve taşımaları da çok önemliydi. Evet futbol ve dostluk ırkçılığı geriletebilir. Geriletmeli. Çünkü ırkçılık başbelasıdır, suçtur. Burada veya başka yerde, her yerde mutlaka teşhir edilmelidir. İşte futbol maçlarında bunun bu biçimde yapılması bütün övgüleri hak ediyor.

Futbol kimi yerde veya kimilerinin ağız ve ellerinde pardon ayaklarında milliyetçiliğin, şovenizmin ve giderek ırkçılığın aleti olmaktan da ancak böyle kurtarılabilir.

Burada veya orada milliyetçilik ile yurtseverliği karıştırmamak lazım : Yurtseverlikte benim yurdum en güzeldir, benim halkım en iyidir denmez, yurt sevilir, halk bağra basılır. Yurtseverlik ülke ve devlet yöneticilerini eleştiriye de içerir. Kendi kendimizi sorgulamayı da.

Evet futbol şöleni sürüyor : Rusya Federasyonu’nun genç, coşkulu ve gülerek top oynayan çocuklarıyla İspanya Krallığı’nın asık suratlı ama aynı zamanda şirin, orta yaşlı, tekniği iyi, oyun disiplini fena halde sıkı ustalarının yarı final maçından sonra pazar günkü final maçını artık kaçırmamak lazım.

Bizsiz ama bizimle yine de : Madem ki Türkiye’nin “deli”, coşkulu ve delikanlı “mucize yaratıcıları” Euro 2008’e damgalarını vurdular. Seyir için de teşekkürler.

YARATICILIK DURAGANLIĞI YENDİ/YENER

Onüç rakamının uğursuzluğuna inananlar pek çoktur. Ben inanmam. Futbol takımlarında onüç numaralı formayı kimse giymek istemez. Almanya Federal Cumhuriyeti milli takımı kaptanı Ballack hariç.

Futbolcular ve futbol teknik kadroları arasında uğura inananların, hurafelere tapanların sayısı az değildir. Hırvatistan-Almanya maçında keyfinden hoplayıp zıplayan Hırvatistan tek seçicisi Biliç'in bir ara iç cebinden "muskasının" (bunun aslında minik bir incil olduğu daha sonra anlaşıldı) düştüğünü ve onu hemen düştüğü yerden kaldırıp, önce üç kez öpüp başına sonra da tekrar cebine koyduğunu "gören gözler" farkettiler mutlaka. Bir de görünmeyenler, gizlenenler, bilinmeyenler var : Fransa milli takımı tek seçicisi Domenech örneğin hurafelere fena halde kaptırmış bir insandır. Ama işte böylesi birine de "uğursuzluk" yapılmasını mı ?

Fransa'da onüç rakamının uğursuzluğuna inananların sayısı pek çoktur. Bu konuda henüz kamuoyu yoklaması yapılmadı ama eğer bir gün yapılırsa, onüç rakamının uğursuzluğuna inananların büyük çoğunlukla kazanacağından eminim. Hele bir de ayın onüçü bir cumaya rastlarsa FRANSA'DA UĞURSUZLUKTAN KAÇINMAK İÇİN O GÜN EVİNDEN ÇIKMAYANLARA BİLE RASTLANIYOR : Hani ne olur ne olmaz : Bir otomobil kaldırma çıkar size çarpabilir, döner yemeye alışmış ve bu nedenle bütün iç ve dış dengeleri bozulmuş bir güvercin otomobilinize çarpıp devirebilir (!), bir taş gelir başınızı yarar, köprüden geçerken köprü devrilebilir (!) Bu Adana'nın Taş Köprüsü değil ki kardeşim ! Ve daha neler olabilir neler. O nedenle evinden çıkmayanları anlayışla

karşılamağ lazım derim. Sadece derim. Ama bir futbol takımı, ayın onüçünde ve bir cuma günü futbol maçı varsa “Kusura bakmayın UGURSUZ BİR GÜNDÜR BUGÜN ben bu maça çıkamam” veya “çıkmasam” diyemez. Diyemez ve maça çıkar.

Nitekim 13 Haziran 2008’de Fransa milli takımı Hollanda milli takımı ile oynadı. Ve gün bir “FELAKET GÜNÜNE” dönüştü. Fransa şimdiye kadar hiç bir maça yemediğı kadar gol yedi. Perişan oldu. Neden ?

Elbette maçın ayın onüçüne ve bir cuma gününe rastlamasından değil.

Fransa milli takımı futbol oynama tarzını bir milimetre bile değıştirmedeğı için yenildi. Herkesin ezberlediğı ve en sıkı taraftarının bile usandığı durağan sistemi hemen yere yıkıldı :

Müdafaa çöktü : Thuram ve Gallas örneğın, kimi, nasıl, nerede ve ne zaman “tutacaklarını” şaşırđılar : Sağdan geçenler, soldan, önden ve arkadan geçenler o kadar çoktu ki... Hollandalı oyuncular da yaşlılara saygı diye bir mevzuu aramamalı elbette : Ajax okulundan mezun hepsi. Nitekim Cruff tribünlerde eski oyuncularının çalımlarını zevkle izledi, gollerini alkışladı : Kibarca. İşi fazla abartmadan.

Fransa orta sahası teslim oldu : Claude Makalele az daha ikinci sarı kartla oyun dışı kalıyordu : Tekme tokatla rakipleri durdurmanın zamanı çoktan geçti çünkü...

Hücum ise bayrağını indirdi, sahadan silindi. Ribery hariç bütün futbolcular tel tel döküldüler. Hele tek seçicinin güya hücumu güç katmaları için Anelka ve Gombis’i oyuna

almasıyla Ribery'inin yaratıcılığı bile ikinci dereceye indirildi. Ve oyuncu değişikliği Hollandalılara yaradı : İki gol daha attılar : İki oyuncu değişikliği böyle kabul gördü. Kalecinin hatalarını saymayalım artık.

Hollanda milli takımını yerinde sayan klasik tarza karşı dinamik, çok değişken, çok bilinmeyenli, yaratıcı bir yöntemle oynadı ve kazandı.

Öyle şaka maka maçlar da değil bunlar : Dikkatinizi rica ediyorum : Dünya Futbol Şampiyonu İtalya'ya üç, ikincisine, yani Fransa'ya, dört gol atmak kolay iş değil. Hele İtalya kalecisi Buffon'un "geçilmezliği" dillere destanken. Romanya maçında penaltıyı nasıl kurtardığını hep birlikte gördük.

Hollanda iki maçta tek gol yedi. Oysa İtalya ve Fransa uzun zamandan beri hiç bir maçta bu kadar gol yememişti.

Modern futbol Hollanda ile teşrif etti : Buyurun birlikte tadını çıkaralım.

2002'de Marco Van Basten "Takımım henüz çok genç bu defa dünya şampiyonu olacağımızı söyleyemem, ama altı yıl sonra Avrupa Şampiyonası için iddialıyım" demişti.

İşte 2008'de sözünü tutacak yönde bir adım daha attı...

Futbol tutkunlarını ilgilendiren iyi futboldur, koşan, oynayan ve yaratanların kazanmasıdır. Bekleyen, oynamayan veya oynayamayan, yaratamayanların yenilmesi çok doğal.

Futbolu bir sanat biçimine sokanlar da işte oynayanlar, koşanlar ve yaratıcı olanlardır : Yani Puşkaş'lar, Pele'ler,

Platini'ler, Lefter'ler, Metin Oktay'lar, Metin Kurt'lar, Can Bartu'lar, Zidane'lar, Ribery'ler, Rubben'ler, Arda'lar...

Evet Arda'lar : Arda gibi takımına oşku ve cesaret aşıl原因an oyunculara her takımda ihtiyaç var. Her takımda. Ve bu takımların ille futbol takımı olması da şart değil.

(18 Haziran 2008'de yazıldı. 19 Haziran 2008 tarihli Yeni Adana'da yayınlandı.)

“CAMPEONES, CAMPEONES”

29 Haziran 2008. Saat tam 22.37. Madrid. Kristof Kolomb Meydanı'nda İspanya milli takımı taraftarları hep bir ağızdan “Campeones, Campeones” (Şampiyonlar, Şampiyonlar) diye bağırmaya başladılar ve günlerdir, haftalardır, aylardır birikmiş endişelerinin coşkuya dönüşmesi sonucu doğan sevinci yansıttılar.

Aslında şu son saatlerde İspanyonlar herkesten daha fazla futbol hastalığının elinde kıvır kıvır kıvranıyorlardı :

Kristof Kolomb Meydanı'nda buluşanlar bir tür toplu ayın yaparcasına son haberleri birbirlerine veriyorlar ve futbol yiyip futbol içiyorlardı. Kadınlı, erkekli. Genç ve daha az gençlerle : Bütün İspanyollar, Basklılar, Katalanlar, Mayorkalılar, Galiçyalılar ve diğerleri, evet herkes “Seleccione”yi, “La Roja’yı”, “Takımı” acaip tutuyordu. “Takım”da çünkü İspanya Krallığı'nın değişik halklarından çocuklar top koşturuyorlardı. Bu çokluk, çok dillilik ve çok renkililik takıma güç katıyordu. Evet İspanyollar bu takımı bağırklarına basıyorlardı.

İşte bu meydanda maç saatlerinde büyük ekrandan hep birlikte maçlar izleniyordu. Büyük bir coşkuyla. Futbol tutkunlarının hepsi takımın kırmızı formalarını, veya sarı kırmızı formalarını giyiyor ve kendilerinden geçiyorlardı. Meydan baştan aşağıya kırmızıya, kıızıla çalıyor. Bu “kızıl dalgaya” Meydan'ın ismi dayanamadı fazla. Ve ismi “Plaza Rojo” olarak değiştirildi : Yani “Kızıl Meydan”. Mimari ve büyüklük açılarından Moskova'dakiyle yarışabilir ama burada Lenin'in Anıtmezarı'nı da aramayın lütfen.

Bu takım son yirmi bir maçını yitirmeden finale kadar geldi ama finalde kazanacak mıydı ?

Kazandı : Böylece son yirmiiki maçını na-maglup olarak bitirmesini bildi.

Ve dikkatinizi rica ediyorum : Euro 2008'in son aşamasındaki altı maçında oniki gol attı. Her maçta iki gol, ortalaması alınır. Sadece iki gol yedi.

Euro'nun gol kralı David Villa'dır : 4 golle. Sırası gelmişken hemen eklemek lazım : Gol krallığında ikinci durumda 3'er golle Semih Şentürk ve Hakan Yakın'ı buluyoruz. Biri Türkiye milli takımında diğeri İsviçre milli takımında oynayan bu iki oyuncunun başarıları takımlarının başarısını da gösteriyor. Evet İsviçre hemen elendi ama bu takımdaki üç Türk isimlerini ezberlettiler : Derdiyok, Yakın ve İnler isimleri artık biliniyor. Bu arada Avusturya milli takımındaki Korkmaz'ı da anmak gerekiyor.

İyi oyunculara sahip olmak başarının tek koşulu değil mutlaka. Ama başarılı futbolcuların hakkını da yememek lazım.

Nitekim sonuçta kolektif ve iyi oynayan, oyun disiplini maçın son saniyesine kadar (evet son saniyesine kadar, Semih'in gollerinden beri artık böyle) korumasını bilen ve gol atmayı unutmayan bir takım Avrupa Şampiyonu oldu.

İnisiyatif alan, ileriye doğru oynayan ve gol atan takım kazandı. Futbol açısından büyük kazanç. Burada 2004'de Şampiyon olan Yunanistan milli takımının seyircileri uyutan ve savunmaya dayalı taktiğini anımsatmayayım artık.

Doğru, haklısınız, İspanyolların da “tiqui-taka” ismini verdikleri ve her pasın takımın on, bazen onbir oyuncusunun ayağına değmesine dayalı oyun biçimleri kimi kez seyircileri uyutma noktasına getirmede değil. Ayrıca bu taktiğin de risk(ler)i var. Ama Luis Aragones, nam-ı diğer “Dede”, lakabı yaşından değil bilgeliğinden kaynaklanıyor, önemli olanın “topu uzun süre ayakta tutmak olduğuna” inandığından taktiğinden bir milimetre bile ayrılmadı. Ve kazandı.

“Dede” aynı zamanda “total football” taraftarıdır : Yani savunma onbir kişiyle yapılmalı, hücum on kişiyle. Ve ona kalırsa takımdaki her oyuncu gol atabilir. Gol atmalı. Nitekim final maçında Ramos az daha kafayla golünü yine atacaktı. Böylece milli takımdaki gol sayısını beşe çıkaracaktı. Senna ayağını iki santimetre daha uzatabilseydi o da milli takımdaki ilk golünü atabilecekti. Rakamlara bakınca göze çarpıyor : Bu takımda oynayan hemen hemen bütün futbolcuların golü var. “Dede” her oyuncunun gol atmasını isteyen ve herkese gol attırmasını bilen biridir. Bu nedenle İspanya kornerleri başlıbaşına bir gol fırsatı yaratıyor.

“Dede”nin son bir özelliğini daha yazmazsam olmayacak : Her türlü “hindistancevizi ağaçlarını silkelemeyi” çok sever : Yani onun için bir takımda hiç bir forma hiç bir oyuncunun babasının malı değildir. Nitekim milli takımdan Raul ve Guti gibi “değişmez” sanılan “as”ları nasıl devre dışı bıraktığı ve bütün eleştirilere ve hatta ağır saldırılara rağmen tercihinden geri dönmediğini anımsatmak yeter sanıyorum. Raul yerine ille Torres’i oynattı : Final maçında gördük : Torres, Liverpool’un “El Kid”i, Almanya savunmasını madara etti : Türkiye maçında Almanya’yı sırtlayan, goller attıran ve takımının üçüncü golünü son dakikada atan Lahm’ın “belini

kırdı”. Ama hiç kimse henüz Sabri’nin yaptığını Lahm’a yapamadı : Lahm’a hayatının çalımını çünkü Sabri attı, sonra pasını verdi ve Semih 2-2’lik gölü kaydetti. Tarih ve ortak hafızamız unutamaz bu çalımı ve bu gölü.

Final maçında Almanya tek seçicisi Joachim Low’un ne kadar kadir bilmez olduğunu da gördük : Lahm ikinci yarıda takımda yoktu. Resmi olarak “yaralanmış” olduğu söylendi, ama kimse buna inanmadı...

Evet İspanya Avrupa Şampiyonu oldu ve bu finalin başka bir özelliği daha var : Almanya finali kazanamadı. Evet, evet yıllardan beri “Alman disiplini”nden, “Alman ekolü”nden, “Almanların asla bu finali yitirmeyeceğinden” filan söz edilip duruldu. Yıllardır yinelenen ve artık gına gelen, İngiltere’nin ünlü futbolcularından Gary Leneker’in “Futbol onbir kişiyle oynanan ama sonunda Almanların kazandığı bir spordur” deyişinin de artık herhangi bir kıymet-i harbiyesinin kalmadığı anlaşıldı.

Ve Almanya’nın 2006’da Dünya Şampiyonası finalinden sonra yitirdiği en önemli maç ta bu maç oldu.

Almanya milli takımını kaptanı Ballack’ın durumu ise içler acısıydı : Geçmişini bırakalım, bu yıl içinde İngiltere’de top koşturduğu Chelsea ile hiç bir finali kazanamadıktan sonra bir de milli takımla yitirdi. Maçın başından sonuna kadar ve giderek artan bir tempoda sinirliliği ve 90. dakikada Marchena’ya tokat atması ancak bununla ve yorgunluğuyla açıklanabilir. Başka bir futbolcu onun kadar tekme atsaydı daha maçın 30. veya 40. dakikasında kırmızı kartla düşünu almaya gönderilmiş olurdu. Hakemlerin Ballack türü

oyunculara karşı bu kadar hoşgörölü davranmalarını anlamak ve açıklamak çok zor.

Elbette bütün oyuncular böylesine bir final oynamak ve kazanmak isterler. Bu son derece meşru bir arzudur. Bu tür bir turnuvaya şampiyon olmak için katılır, oynanır ve kazanmaya çalışılır. Ama bu tekme atmakla, tokat atmakla olmaz. Almanya ve kaptanı Ballack bu gerçeği bir kez daha doğruladılar.

Aslında bana kalırsa Türkiye milli takımını biraz daha dikkatli oynasaydı (“Yazık oldu. Ama şenlik sürüyor” başlıklı bölümde açıklamaya çalıştığım gibi) Almanya yarı finali zor kazanırdı. Bir de elbette Lahm olmasaydı...

Yarı finale kalan dört takımdan bence finali oynamayı hakeden ilk iki takım Türkiye ve Rusya milli takımlarıydı. Hem böylece Avrupa'nın ne kadar “geniş” ve ne kadar “zengin” olduğunu da göstermek mümkün olacaktı.

Ama Rusya, İspanya maçında sahada yoktu.

Gönül isterdi ki Türkiye finali İspanya ile oynasın. Bu, bu kez olmadı. Ama kimbilir belki bir dahaki sefere.

“Bizimkiler” çünkü çok iyi top koşturuyorlar kardeşim.

(30 Haziran 2008'de yazıldı. 1 Temmuz 2008 tarihli Yeni Adana'da yayınlandı.)

LUİS ARAGONES

Luis Aragones elbette daha önce de iyi bir seçici, iyi bir teknik yönetici ve iyi bir antrenör olarak tanınıyordu. Ama İspanya milli takımını 2008 Avrupa Şampiyonu'luğuna taşıyınca ünü biraz daha yayıldı. Avrupa Şampiyonu olmak kolay iş değil çünkü. Hele bu takım son yirmiiki maçını yitirmeden şampiyon olduysa.

Evet Aragones'in ısrarla kabul ettirdiği "tiqui-taka" (tik-tak veya tiki-taka; yoksa tik-tak tak-tik mi demeli ?) ismi verilen ve her pasın takımın on, bazen onbir oyuncusunun ayağına değmesine dayalı ve kimi kez seyircileri uyutma tehlikesi taşıyan tarzıyla İspanyollar her maçın her anını büyük hazla seyredilir hale getiremediler.

Hatta Euro 2008 final maçında gördük, bu taktiği iyi ezberlemiş Almanlar maçın hemen başında ve iki kez, 22 yaşındaki Real Madrid'in göz bebeği ve takımın sol kanat oyuncusu Ramos'un pasını araya girip aldılar ve az daha golü atıyorlardı...

Yani bu taktiğin de riski var.

İşte Fenerbahçe ile her konuda ve tamamen anlaşan ve Fener'i çalıştırmaya başlayan Luis Aragones böylesine inatçı bir "Dede"dir.

Bir önceki bölümde vurguladığım gibi, "Dede" aynı zamanda "total football" taraftarıdır : Yani savunma onbir kişiyle yapılmalı, hücum on kişiyle. Ve ona kalırsa takımdaki her oyuncu gol atabilir. Türkiye'deki oyunculara ve takımlara duyurulur : "Dede" her oyuncunun gol atmasını isteyen ve

herkese gol attırmasını bilen biridir. Yinelemekte yarar var,

“Dede” her türlü “hindistancevizi ağaçlarını silkelemeyi” çok sever : Yani onun için bir takımda hiç bir forma hiç bir oyuncunun babasının malı değildir. Oyuncular değişebilir, forma kalır. Bunun sonucunda aynı takım oyuncuları arasındaki yaratıcı bir yarışın sürmesiyle takım en formdaki oyunculardan oluşturulur.

Oyuncularından kimin ilk onbirde sahaya çıkmasını ve kimin ne zaman maça alınmasını da çok iyi ayarlar. Euro 2008 maçlarında gördük : “Dede” Güiza’yı “bitirici silah” olarak her maçta son dakikalarda oyuna soktu. Bu oyuncunun Aragones’in peşinden Fener’e alınması da bir rastlantı değil. Aragones de birçok teknik adam gibi iyi tanıdığı, anlaşabileceğinden emin olduğu ve bilhassa taktiğini kayıtsız şartsız uygulayan, uygulayacak olan oyuncusuyla birlikte geliyor.

Fener’deki Brezilyalılarla çalışması ise mutlaka epey kolay olacak. Belki Alex hariç (!)

Fener’de Aragones disiplinine katlanamayanların “bileti kesilir” mi ? Göreceğiz.

İşte Fenerbahçe’nin yeni teknik adamı böyle biridir.

Bu kadar kural sahibi, disipline ve maç taktiğine bu denli önem veren birinin Türkiye’nin en büyük “antrönör ve teknik direktör eskitici” takımı ünvanını yıllardır kimseye kaptırmayan FB’ye ne kadar dayanıp dayanmayacağı merak ediliyor elbette. Bunu zaman gösterecek.

Ancak başkan(lar)ın, yönetim kurulu üyelerinin, menajerlerin takımın oluşturulmasında Aragones'i rahat bırakmamaları halinde işin rengi kısa zamanda değişebilir. FB'nin daha önceki antrenörlerine neler yaptığını çok iyi bilen yaşlı "tilki" tedbirlerini o nedenle elden bırakmadı : Görevden alınması halinde sudan çıkmış balığa dönmekle umuduyla geleceği için bütün garantileri sözleşmesine koydurttu.

Euro 2008'de yarı finale kalan dört takımdan ikisinin teknik yöneticilerinin, yani Hiddink ve Löw'ün, daha önce FB'de çalışmış ve akıl almaz bir biçimde görevlerinden uzaklaştırılmış olması bu açıdan çarpıcı ve epey dikkat çekici. "Dede"nin gözünden kaçmamıştır. Ülkemizde bu denli önemli antrenörlerin harcandığı, bilgi ve deneyimlerinden yararlanılmadığı da böylece ortaya çıkıyor. Elbette Aragones için Beşiktaş'ta çalışan Del Bosque örneği de derslerle yüklü...

Böylece yarı finale kalan dört takımdan üçüncüsünün teknik adamının da FB'ye teknik yönetici olarak alınması ilginç. Belki bir süre sonra Fatih Terim'e de sıra gelir ? Ancak anlaşıldığı kadarıyla Terim'le FB'nin ve yöneticilerinin yıldızları aynı gezegenden değiller ... Ama futbolda her şey mümkün.

Her ne olursa olsun Aragones'in FB'de yapacakları merakla bekleniyor : Sadece Türkiye'de değil, onu bir türlü bırakmak istemeyen İspanya'da ve başka ülkelerde de.

Doğal olarak bir antrenör için önemli olan takımını istediği gibi oluşturmak, istediği gibi oynatmak ve hedefine ulaştırmaktır : **YANI ŞAMPİYON OLMAK. ARAGONES RAHAT BIRAKILIRSA FB'NİN BU YIL ŞANSI VAR.** Ama

Galatasaray ve Beşiktaş ta, diğeri de Aragones'i yakından tanımak fırsatını bulacaklar mutlaka.

Aragones gibi bir teknik adam Türkiye'de futbola, teknik kadrolara ve futbolculara mutlaka yararlı şeyler katmaya, getirmeye, dersler vermeye de aday. Bu da az şey sayılmamalı.

FUTBOL AÇISI : “ACILI” MAÇ-LAR

Fenerbahçe’ye yazık oldu. Yine beklenmeyen bir sonuç alındı ve herkes şaşırıldı. Nassssıl olurmuş bu ?

Haksız değiller adamlar : Çünkü günlerce önceden maçı kağıt, pardon gazete sayfaları üzerinde kazanan ve kazandıran ve kendi yazdıklarına önce kendileri “inanan”, böylece bile bile lades, bile bile aldanan aslan “sarı kanarya” futbol köşe yazarları, “futbol uzmanları”, “futbol otoriteleri”, evet günlerce önce maçı kazandılar ve kazandırdılar Fener’e. Ama Fenerbahçe kalktı Porto’ya kadar gitti. Ve üç kadeh porto içti, ne portosu kardeşim tam üç adet gol yedi bir gol de attı.

Futbol budur işte : Sonuç sadece maç bitiminde belli olur. Maç oynanmadan kimin kazandığı kimin kaybettiği asla bilinmez. Bilinemez ... Kendi kendimize gelin güvey olmak alışkanığından vazgeçebilirsek hem spora ve futbola hem de sporculara ve futbolculara kocaman bir iyilik yapmış olacağız.

Futbolcularımız bu konuda daha deneyimli ve bilgili : Nitekim Fenerbahçe takımı oyuncuları tecrübeli ve meslek sırlarını bilen insanlar olarak sonucu kabullendiler ve “rövanşı alırız ve önümüzde daha pek çok maç var, belki turu da geçeriz” diyerek İstanbul’a döndüler.

Güzel.

Ama siz bugünkü (Perşembe, 18 Eylül 2008 tarihli) gasteleri gördünüz mü ? Bendeniz kulunuz maç haberlerine bayıldım. Bizim gastelerin yazdığına göre, güya İspanyol ve Portekiz gasteleri “Porto acı çekerek kazandı” diye yazmışlar. Veya “Porto’nun zorlandığı görüşünde”mişler.

Pes !

Yahu adamlar 3-1 yenmişler bunun “acıısı”da tatlısı da sorulur mu artık? Eğer böylesine maç acı çekilerek kazanılıyorsa bana da, bize de bir acılı lütfen.

Hem İspanyol basınının, Portekiz basınının yazdıklarından bana ne, siz ne yazıyorsunuz, maçı önceden kazanan ve kazandıran babalar, siz nasıl yorumluyorsunuz maçı ve sonucunu? Hepsinin yorumunu aktarmam mümkün değil. Bugünkü gastelerden okuyabilirsiniz, ama bir gazeteci aynen şöyle yazıyor:

“Normal olarak olmadı”.

Eee anormal olarak oldu mu bari?

Zavallı Aragones, “DEDE” geldi EMEKLİ dönecek.
Dönmeye takati kalırsa.

Bu gece Kayserispor ile Paris Saint Germain (PSG) maçı var. Gözünüzden kaçmamıştır futbolsever babalar ve analar, bacılar ve kardeşler, kurbanınız olam, PSG’de, bir tanıdık var : Kezman. O da “zorlanmasa” veya “acı çekmese” bari. Çünkü o da acı “çekerse” ve hele o güzelim ve tadı hala damağında «pastırmalara”bayılırsa yandı gülüm keten helva.

Ama Kayserispor’luların Paris gezisi de mutlaka fiyakalı olacak. Bu kesin : Siz sağ ben selamet.

(18 Eylül 2008’de yazıldı. “Salih Boz” imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

NE GÜZELDİ O MAÇLAR

“Çocuk çocukken çocuk olduğunu bilmiyordu.”

Herkesin kendi çocukluğu ve kendi çocukluğunda futbol, birdirbir, ikidiriki, doktorculuk, evcilik ve benzeri oyunların anıları zamanıyla, kendisine ayrılan zamanıyla, birlikte yürürler. Birbirlerine çelme takmazlar. Çimdik atmazlar. Yere düşen erikleri yemezler. Kirazı dallarından tane tane koparıp yerler. İnciri çekirdeğiyle. Ve yürürler. Sendeledikleri olabilir. Bazen düşebilirler de. Ama çocukken çocuk olduğumuzu bilmediğimiz için daha sonra o zaman dilimlerinde yaşananlar güzel ve yetişkin birer anı gibi karşımıza çıkarlar. İyi de olur.

Bazen şaşırabiliriz de. “Yahu ben bunu nasıl unutmuşum” bile diyebiliriz. Hele bu güzelim ve yetişkin anılarımız bugünlerde duyduklarımızı, okuduklarımızı ve yaşadıklarımızı açıklamaya yarıyorlarsa.

İşte geçen hafta içinde ve sonunda oynanan futbol maçlarına ilişkin Türkiye’de günlük o çok büyük gazetelerde yazılanları okuyunca çocukluğum aklıma geldi. Bu gastelerin yazdığına göre, geçen haftaki maçların ikisinde Türkiye’nin en büyük takımlardan ikisi rakipleri on kişi kalınca, hakem rakip takımdan bir oyuncuya kırmızı kart verip oyundan atınca yani, “başarılı olmuşlar”, “iyi oynamışlar” ve “maçları haklarıyla kazanmışlar”mış...

Burada o takımların isimlerini yazmıyorum, çünkü eleştirilecek olanlar kulüpler veya oyuncular değil, onların maçlarını aktaranlardır. Dahası rakip takım onbir kişi olarak doksan dakikanın sonuna kadar oynayıp ta yitirebilirdi. Yani

rakiplerin on kişi kalması ile maçın sonucu arasında doğrudan doğruya bir ilinti olmayabilirdi, rakibin on kişi kalması maçın sonucunu etkilemeyebilirdi....

Ama maç sonuçlarının bu biçimde verilmesi şaşırtıcı, bir parça yüz kızartıcı, iki dirhem utanç verici. Çünkü iyi takım her zaman ve elbette onbire onbir oynandığında rakibini yenen takımdır. Yoksa o takım iyi bir takım değildir, rakibi zayıf kalınca kazanan sıradan bir takımdır.

Çocukken, işte çocukluğuma ve anılarıma dönüyorum yeniden, mahalle maçları yapardık ve zayıf olduğunu sandığımız takımın, güçlü olduğunu sandığımız takımdan bir, iki veya bazen üç oyuncu fazla oynatmasını kabul ederdik. Maça öyle başlardık. Diyelim biz oniki-onüç yaşlarında beş kişiyiz ve o gün yanımızda, top sahasının kenarında, karşımızda futbol oynamaya meraklı ama henüz yeterince tecrübesi olmayan tıfillardan (sekiz, dokuz veya on yaşlarında, çoğu kardeşimiz, yeğenimiz, teyze veya amca oğlumuz ayrıca) dokuz veya on kişi var. Herkes te, okuldan çıkar çıkmaz tahta çantaları sallamış eve, ve koşarak gelmiş top sahasına (futbol sahası değil top sahası : Çünkü tarladan bozma çakıl taşlarıyla dolu bayır) ve herkes top oynamak için yanıp kavruluyor : O zaman kimseyi oyun dışı bırakamazdık. Unutmadan ekleyeyim tek topumuz vardı : Çaputtan veya meşinden. Ve işte o dokuz çocuktan en zayıfları bizim takıma alırdık, bizim takımdan da güçlü kuvetli birkaç kişiyi tıfilların takımına verirdik ve tıfilların ayrıca iki veya üç kişi fazla oynamasını da kabul ederdik. Böylece o saatte orada toplanan bütün çocuklar top oynamak, kurtlarını dökmek fırsatını bulurdu. Nasıl ? Harika.

Bazen takımların “denge eşitliği” için bu da yeterli olmayabilirdi. O zaman tıfılspora “avans” verilirdi : Maçın başında onların üç gol atmış oldukları kabul edilerek maça başlanırdı. Ve ne maçlar yapardık ama. O tıfilların o üç gollük avantajlarını korumak için “kestikleri” rolleri, yaptıkları “kahramanlıkları” görecektiniz ah ! Bugün bile hayranlıkla anımsıyorum. Bravo çocuklar ! Ve hele maçı kazanınca bir hafta, bir ay boyunca o maçı konuşmalarını ...

Onlar çoçuktular ve çocuk olduklarını bilmiyorlardı. Avantaj olarak maç kazanmanın ne olduğunu da umursayamazlardı. Çünkü çoçuktular ve o bir maçın efendiliğini yaşamak istiyorlardı, bizi bıyık altından tebesüm ettirerek elbette. Şahsen annemden bıyıklı doğduğum için bunu yazabilirim...

2008’de Eylül ayında o anlı şanlı gazetelerin o pek ünlü futbol otorite(r)leri nasıl oluyor da Türkiye’nin en büyük takımlarının daha zayıf takımlar karşısında ve o takımlar on kişi kalınca kazandıkları maçları “zafer”, “iyi maç” falan filan olarak değerlendirebiliyorlar ? Ne oluyor ?

Peki şimdi kalkıp Fransa 1. Ligi’nde geçen hafta sonunda oynanan iki maçtan örnek versem ne dersiniz ? Bu da bir rastlantı olmalı, aynen aktarıyorum :

İşte Lyon ve Le Havre maçında, Lyon 66. dakikadan itibaren golcülerinden Govou’nun kırmızı kartla oyun dışı kalmasına ve deplasmanda oynamasına rağmen 45. dakikada penaltıdan attığı golle elde ettiği avantajı korumasını bildi : Az buz değil 25 dakikadan fazla on kişi oynayarak üç puanı aldı.

Sonra daha iyisi bile oldu : Bordeaux, Grenoble’da, yani o da deplasmanda, oynadığı maçta, 50. dakikada on kişi, 53.

dakikada ise dokuz kişi kalmasına rağmen, yani ikinci yarıyı neredeyse başından sonuna iki eksikle oynamasına rağmen maçı 1-0 kazandı. Ve daha önemlisi galibiyet golünü 81. dakikada, yani dakikalardır dokuz kişi oynamasına rağmen attı.

Kıyaslama işini, çıkarılacak sonuçları ve dersleri, kıssadan hisseleri artık her okuyucu, her futbol meraklısı bizzat yapabilir. Benden bu kadar.

Unutmadan eklemeliyim yine de : Fransa 1. Ligi'nde Lyon'un yedi yıldır kesintisiz şampiyon, Bordeaux'nun da ikinciliğe abone olması bir rastlantı değil : Çünkü futbol sadece iyi oyuncularla değil inançla da kazanılıyor. İnançla. Kazanmaya inanmakla. Bileklerine ve pazularına ve bilhassa ayaklarına güvenmekle. Ortaklaşa/kolektif ve dayanışma ruhuyla oynamakla.

Madem futboldan söz ediyoruz : Haydi İtalya'dan iyi bir haber verelim :

Napoli-Lizbon Benfica maçı oynanırken Napoli taraftarlarından biri sahaya plastik bir şişe atınca yanındakiler hep bir ağızdan “Aptal ! Aptal !” diye tezahürata başladılar ve hemen yakınında oturan Napolili taraftarlar bu “apталı” derdest ettiler başka bir “salaklık” yapmasın diye. Sonra olay yerine gelen polise bizzat teslim ettiler. Napoli taraftarları bu tür salaklar yüzünden takımlarının sık sık yüklüce para cezası ödemesinden ve sahasının kapatılmasından çünkü artık yaka silkiyorlar. Ve bunun hepsine çok pahalıya mal olduğunu cüzdan derdi sonucu fena halde biliyorlar.

Kıssadan hisse : Herkese lazım olabilir. Bugün veya yarın, ama bir gün mutlaka.

AĞ MI ? “FİLE(T)” Mİ ?

Galatasaray (GS) ve Beşiktaş (BJK) maçı nasıl oldu ama? Çok sıkı maç oldu.

GS dörde katladı ikiye böldü. Tarife basit : Her yarıda iki bir. Toplam dört iki. Mustafa Denizli cebir öğretmeni olursa hesabın böyle çıkması doğal. Değil mi? Değil :

Çünkü BJK on kişi kalınca daha iyi oynamaya başladı ve maçın sonlarına doğru GS'in savunmasındaki “açıklardan” yararlanabilseydi maçın sonucu farklı olurdu. Ama Mustafa Denizli ile “Ben en iyi çalıştırıcıyım. Ben iyi taktik veririm, en iyi oyuncu seçimini ben yaparım” deyip iki oyuncusunu değiştirerek te hata yaptı. Hele oyuna girenlerden birinin, Uğur'un, Lincoln'u ite kaka onsekizin içinde yere indirmesine ve ikinci penaltıya ve gole neden olmasına ne demeli ?

Mustafa Denizli'ye en büyük eleştiri şu olabilir : Bir maç için oynatmak istediği onbirini maçta denemesi. Hiç bir zaman birlikte oyna(ya)mamış oyuncularını biraraya toplamakla maç kazanıl(a)maz. Hele bu kadar önemli bir maçta bu yapılır mı? Onbirini maçtan önce denese (örneğin çift kale maçında, özel bir maçta ve bunun gibi bir şey) daha doğru olacak gibi.

BJK'da Cisse, sahanın solunda Lincoln'u “tutmak” için elinden gelen her şeyi yaptı : Tekme üstüne tekma attı. Fransa'da oynarken de “tekmeci” ve hırcın bir oyuncu olarak tanınan Cisse mesleğini Türkiye'de de yürütüyor.

Delgado ise tekme atmıyor, ayak kırmak için girişiyor. İkinci sarı kartla oyundan atılan Delgado'nun aslında daha birinci

ayak kırma hareketi sonrasında hemen kırmızı kart alıp oyun dışında kalması gerekiyordu. Çünkü rakibini “öldürmek”, enazından ayağını kırmak için girdiğini herkes gördü : Futbola yakışmayan bir davranıştı bu. Tahammül edilemez bir şey.

Daha sonra ikinci sarı kart alması ve oyundan atılması üzerine, kimi seyirci “Ayıp oluyo ya, hakemden rakip oyuncuya kart göstermesini istedi diye ona sarı kart gösterilmesi de fazla değil mi? Çeyrek kartlık bir faul aslında bu, ve bu tür çeyrek faullerde yeni bir kart, örneğin yeşil kart gibi bir şey icat etmeli !”deyiverdiler. Yok olmaz. Çünkü hakemin otoritesini sorguladığı için sarı kartı zaten hakediyordu. Buradaki asıl sorun ikinci sarı kartı alabileceğini bilerek hakeme “yol göstermek” istemesi ve bunun sonucunda oyundan atılmasıdır.

Futbol her iki takım da onbir kişi olunca güzeldir. Hele BJK'nın on kişi kalınca gösterdiği performansa bakınca üzülmemek ve on oyuncunun atılan arkadaşlarının boşluğunu doldurmak için sergiledikleri dayanışma ve oyunculuk karşısında şapka çıkarmamak olmaz. İşte o nedenle bu takım onbir kişi olarak maçı oynasaydı maçın gidişi de çok daha renkli ve çekici olurdu. Ama ne olursa olsun yenen de yenilen de bravoyu hakediyor. Bütün oyuncular çok iyi oynadılar. Tekmeciler hariç.

Maçın kahramanı bence GS'da Baros'dur : Milan Baros hem ismini seyircilerine öğretti hem de gollerini peşpeşe sıraladı. Anlaşıldığı kadarıyla Baros GS'da aradığı “çevreyi” ve havasını buldu ve futbolunu en iyi koşullarda oynuyor. Hele Lincoln ve Arda türünde “lokum gibi” pas verenleri olunca. BJK karşısında gollerine yenilerini ekledi : GS'ın dört gölünden üçünü attı. İkisi penaltıdan. Az şey mi bu ? Değil elbette.

GS ve BJK'nın ikisi de çok iyi oynadılar. Bu tür iyi maçları her yerde ve her zaman görmek mümkün olmaz. Bir maçta altı gol atılması bile başlı başına sportif bir olaydır. Bir başarıdır. Sarı kartlar ve bir kırmızı kart ise maçın sıkı geçtiğinin ispatıdır. Elbette oyunculara yakışmayan kırıncı ve hele “öldürücü” tekmecileri afetmek te mümkün değil. Asla.

Bu kadar iyi bir maçın başka bir boyutu daha var : TRT1'deki “Stadyum” programında yorumlar yapan Hakan Şükür de artık “açıldı”. Yorumlarda kimseye söz hakkı vermiyor. O da “gollerini” atıyor : Onun başarısı GS'inki ile doğru orantılı. Oysa birkaç hafta önce bu “işe” başladığında iki sözcüğü arasına reklam kuşağı konabiliyordu.

Bu haftaki maçlardan birinde daha tarihi bir olay oldu: Konya'daki maçta FB'nin attığı (Şaibeli : Çünkü sağ kolun altıyla atıldı) gole rağmen Konyaspor'un maça asılması ve emektar oyuncularından Veysel'in neredeyse tek başına aslanlar gibi Fenerbahçe savunmasını yarıp golünü atması : Ve kaleci Volkan'ı aşırp kaleye giren topun ağlardan dışarı çıkması. Bunun nedeni Veysel'in güçlü vurmasından değilmiş. Meğerse kalenin ağı (Fransızca'yı çok iyi bilenler veya bildiklerini göstermek isteyenler “filesi” diye yazıyorlar. Fransızca “le filet” sözcüğünden alarak) delikmiş. Yani yıllar önce Metin Oktay'ın bir GS-Fenerbahçe maçında şiddetli bir şutla ağları yırtmasına benzer bir şey söz konusu olmadı yeniden. Ama bir topun da yırtık ağdan çıktığı hiç görülmemişti. Veya çok az rastlanan bir olaydır. O nedenle de tarihi oluyor ya. Veysel'i kutlamak lazım : Hem golü için hem de takımına cesaret aşıladığından.

Bu haftaki maçlarda bir Şey daha dikkatimi çekti : İstanbul BüyükŐehir Belediyespor'un Kocaelispor'u beş sifir, Kayserispor'un Ankara'da Hacettepe'yi  sifir yendiği maçlarda seyirci sayısının azlığı : Bu havanın soğuk veya kötü olmasından mı ? Yoksa ekonomik krizin keseleri ve kasaları sarsalması sonucu vatandaŐlarımızın maçlara gidemez oluŐundan mı ? İŞte sıkı ve sahici bir soru !

Bu soruya hak ettiği yanıtı veremedik ama bir meseleyi hallettik : GS'in çok iyi savunma oyuncusu Servet etin aslında savunmacı değil golcymŐ : Onun "maskesi" de böyle düştü.

Ve ligin birinci perdesi böyle kapandı. Bu da bize yeter ... Herkese mutlu, esenlik, huzur, aşk, barış ve iyi maçlarla dolu yeni bir yıl diliyorum.

(Aralık 2008'de yazıldı. "Salih Boz" imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

GALATASARAY MAÇI KAZANDI

Berlin’de Herta Berlin’i yenmek o kadar kolay iş değil. Ama Galataasaray (GS) bunu başardı. Çok iyi maç oldu. Birinci yarı bitiminde aldığım notlar aynen şunlar :

ZAMANIN NASIL GEÇTİĞİNİ ANLAYAMADIM. GS OYNADI HERTA BERLİN SEYRETTİ.

Mehmet Topal hiç te topal mopal değil. Çok iyi top oynuyor. Orta sahada Herta Berlin’in bütün hücumlarını başlamadan bitiren adam oldu. Kilit oyuncu rolündeydi.

Barış Özbek ise hem çok (Öz)Bek hem de iyi oyun kesici. Oyuncu da kesiyor ama hakeme çaktırmıyor. Çünkü bu mesleği çok iyi biliyor.

Hakem deyince aklıma geldi : Sarı kartlarını evde unutmuş olmalı. İtalya elbette Berlin’e çok uzak, maalesef bir koşu getirmesi o nedenle nâ-mümkün.

Sabri iyi bir gününde değil, şutları çok yükseklerden uçuyor. Fransa’da bu tür şutlara “départemental” deniyor. Sabri de zaten kendi “département”ının formasını taşıyor : Yaşasın “55”!

GS’da kanatlar iyi değil.

Arda iyi bir gününde değil.

Lincoln’da süper teknik var. İyi de rol kesiyor.

Kewell’de ise sol ayak yerine raket var. Kewell ismini elbette “Kivil” diye telafuz etmeniz bilhassa rica ediliyor.

Bu hava içinde ikinci yarıya başladık. Yok pardon biz başlamadık. Onlar başladılar : “Onlar” dediğim oyuncular canım.

69. dakikada Baros (“Baroş” diye okunmalı : Müdüriyet) penaltıdan gölü attı. GS ve taraftarları rahatladı.

Berlin’de stadyumu 45 bin kadar gurbet çocukları(mız) doldurmuştu. Hava soğuktu ama sabahtan başlayan ve bütün gün süren ve epey kaza mazaya da neden olan kar yağışı sanki maç için ara vermiş gibiydi. Köfteler, dolmalar, sarmalar ve votkalar çantada maça gelenler yanında başları “dumanlı” tipler de vardı : Evet bilmem nereden bilmem nereye giden TIR şöförleri bile gelmişlerdi, TIR’lar stadyumunun hemen yanında parka bırakılmış, votka şişeleri cepte, maç izlenecek : “Abi bu maç kaçmaz !” diyerek. Futbol aşkı yollara eğemen.

İyi hoş ta başka neler oldu ikinci yarıda ? Anlatalım :

EN ÖNEMLİSİ MAÇIN HER BAKIMDAN İYİ BİR MAÇ OLMASI.

İYİ Kİ GS KAZANDI. SONUÇ BİR SIFIR AMA KAÇAN GOLLERLE “FATURA” DAHA AĞIR OLABİLİRDİ.

SERVET TANINMAMAK İÇİN “MASKE” TAKMIŞTI AMA YİNE DE TANIDIK. ONUN GİBİ BİR SAVUNMA OYUNCUSU OLUNCA TAKIM ARKADAŞLARI RAHATLIYOR. ADAM SADECE SAVUNMA OYUNCUSU DEĞİL “HAYAT SİGORTASI”.

EMRE GÜNGÖR FENA DEĞİL. AMA ONU MAALESEF BÜTÜN MAÇ SÜRESİNCE GÖREMEDİK. FAKAT OYUNA GİRER GİRMEZ MAÇA ASILDI VE SABRİ’NİN YERİNİ İYİ DOLDURDU. BRAVO.

KALECİ DE SANCTİS kaleci forması giymiş KEDİ : Oyunu seyretmiyor, oynuyor. O DA SAVUNMA VE BÜTÜN TAKIM İÇİN SİGORTA.

HERTA BERLİN’DE İKİNCİ YARIDA OYUNA GİREN Voronin’i “iyi tutmak” lazımdı. Ama bu yapılmayınca Herta Berlin tehlikeli hücumlara imza attı ama gölü atamadı.

Herta Berlin’deki “Kacar” isimli 44 numara tam anlamıyla “Bıçakçı”. Epey tekme attı, bıçağı üstünde olsaydı bıçak ta atardı. Eminim.

Böyle bir maçta sunucudan söz etmemek ayıp olacak : “Tehlike var kalemizde”, “Bir pozisyonumuz var” gibi bütün izleyicileri GS’lı sayan anlatıları evlere şenlik ve epeyce samimi ve çocukcaydı. Çok hoştu kısacası. Ama böylesi bir samimiyet ve kolaycılık yine de biraz rahatsız etti demek zorundayım. Bu maçı izleyen Fenerliler, BJK’lılar ve diğerleri “gıcık” olmuşlardır. Bu kesin. Belki televizyonu izlemekten vazgeçmişlerdir. Belki televizyonun sesini kesmişlerdir. Belki de “Başa gelen çekilir” diyerek sineye çekmişlerdir. Kimbilir ?

Tek başına sunuculuk yapmak kolay iş değil. “Sunucumuz” bu zor işin altından kalkmaya çalıştı. Ama yanında ikinci bir sunucu daha olsaydı işe yarayabilirdi : Oyunun analizi, yorumu ve rakamları verebilirdi. Oyuncular hakkında kısa bilgiler de. Top hangi takımda ne kadar kaldı? Kaç köşe

vuruşu, kaç faul yapıldı? Ve benzeri konularda ikinci sunucu gerekli.

Sunucunun Herta Berlin'in maçın sonuna doğru oyuna alınan Brezilyalı oyuncusu Çiçeron'u sürekli olarak "Siseron" diye anması belki sunucunun GS Lisesi mezunu olmasıyla ilgilidir. Ya da her gördüğü yabancıнын ismini Fransızca telafuz etmek merakı. Kimbilir? Ama Kewell'i çok iyi İngilizce ve hatta Amerikanca telafuz ettiğine bakılırsa İngilizcesi de fena değil.

Hakemin verdiği penaltı ile vermediği "penaltılar", çıkardığı sarı kartlarla çıkarmadıkları da bu işin tuzu biberi olacak. Her maçta olduğu gibi. Bir maç ta, bu bir futbol maçı bile olsa, az tuzlu çok biberli olmalı. Değil mi ama?

ASPARAGAS VE GERÇEK

Çarşamba 18 Şubat 2009'da, Bordeaux'da, şarabıyla ünlü bu kentin futbol takımıyla Türkiye'de Fransa denilince akla ilk gelen mekanlardan Galatasaray Lisesi'nin futbol takımı olarak spor hayatımıza giren ve bir daha çıkmayan GS son yıllardaki üçüncü maçlarını yaptılar. Bu maçla ilgili birkaç gözlemimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Hazırsanız haydi başlıyoruz :

İNTOX. Maç öncesinde Bordeaux antrenörü Laurent Blanc, (Fransa milli takımındaki kaptanlığı dönemindeki lakabıyla "Président", yani "Başkan") aynen şunları söyledi :

"Bizim için önemli olan Fransa birinci ligidir, UEFA kupası değildir, GS maçına çıkıp oynayacağız, ama ille asılacağız demek istemiyorum, yedeklere şans vereceğim"

falanfilanfeşmekan türünden şeyler söyledi. Bunu herkes te duydu. Öyle bir hava yarattı ki sanki sahaya B takımıyla çıkacakmış, GS nasıl olsa bu maçı kazanabilecekmiş sanırsınız. Amacı GS'ı yanıltmaktı. "Rakiplerimin gururunu okşarım/kaşırım/kanatırım sonra da maçta onlar nasıl olsa hindi gibi kabarcakları için ben de horozlarımla (Horoz Fransa'nın simgelerinden biridir, aman unutulmasın !) gollerimi çakar maçı götürürüm" diye düşündü mutlaka. Hani "Suya götürür susuz getiririm" hesabı. Uyanık !

Yıllar önce benzer bir şeyi o yıllarda Monaco Spor'u çalıştıran bugünlerin Arsenal antrenörü Arsène Wenger (Burada W kullanmak zorundayım çünkü adamın soyadı böyle yazılıyor. Hakim Beğ ben suçsuzum !) yine GS'a karşı denemiş ve "başarmıştı". GS yönetimini ve çalıştırıcılarını ve mutlaka oyuncularını da "Siz çok güçsünüz, siz büyüyorsunuz, sizi

kimse yenemez. Oysa biz küçüğüz, mütevazi bir Prenslik'in mütevazi bir takımımız, Monaco'da en büyük amacımız GS'ı en iyi şekilde konuk etmektir" falanfilanfeşmekanını yutturmuştu ve maçı da acaip bir farkla kazanmıştı.

Bu taktik şu açıdan önemli : Kimi maç böylesine ayak yok ağız ve dil oyunları ile maçtan önce ve hatta maç oynanmadan bile kazanılabiliyor demek.

O maçın skorunu şimdi anımsayamıyorum ama Monaco-GS maçlarını Google Baba'ya sorun o size hemen pat diye çıkarır. Burada mesele bu değil. Mesele Laurent Blanc'ın yaptığı "Lolo"luktur. Evet onu çok yakından tanıyanlar için takma ismi "Lolo"dur. Etti iki : Takma isimlerinden söz ediyorum. Soyadı ise "Beyaz" anlamına geliyor. Bu da "Beyazı daha beyaz yıkamasından" olmalı (!) Ama bu kadar şaka yeter. Nitekim Bordeaux'nun maça çıkardığı takımı görünce herkes Lolo'nun maç öncesi "şaka" yaptığını hemen çakıverdi. Maç ciddi iştir sonuç itibariyle, bu işte çok para var çok :

Maça çıkardığı takım çünkü Bordeaux'nun "équipe type"iydi. Tam takımıydı. Hatta dahası da vardı : "Lolo" ileride, hücumda, çok az yaptığı bir şey yapmış Wendel, Cavenaghi, Gourcuff, Chamakh dörtlüsüne birden yer vermişti. Dört gölcü birarada : Dayanır mısın ? Yani antrenör takımının en belalı gol atma makinasını sahaya çıkarmıştı. Ama sırasıyla biri Brezilyalı, biri Arjantinli ve aynı zamanda İtalyan, biri Fransız, biri Fas millî takımının ası bu dörtlü, mahşerin dört atlısı rolünü oynayamadılar. Maçı kazanmak için hücumla ağırlık veren takım tek gol atamadı. Bordeaux Fransa 1. Ligi'nin en çok gol atan takımı olmasına rağmen. GS savunması çünkü ortadaki üç "hisar"la, Servet, Fernando

Meira ve Emre ile, yolu kesti. Ve Lolo'nun lololuğu kendisine kaldı. Biraz morardı belki ama artık o kadar da olur.

SORU : Kendi liginde onbeş golle gol kralı ve birinci yarıdaki oyunuyla en iyi hücumcu Baros'un çıkarılmasını ve yerine 46. dakikadan itibaren durağan futboluyla GS'lılara saç-baş yolduran Nonda'nın alınmasını anlayamadık. GS antrenörü Michael Skibbe ile Nonda'ın menecerleri aynı adam mı sorusu aklımıza takıldı? Bir yanıt lütfen. Ama şu artık çok açık ve kesin : Skibbe Nonda'yı "koruyor". Elbette daha akıllı bir biçimde "Baros birinci yarıda bir sarı kart aldı, ikinci yarıda ikinci sarı kart alıp oyundan atılmasını ve bir hafta sonra oynayacağımız ikinci maçta Baros'suz kalmak istemediğim için bu değişikliği yaptım" diyebilir. Artık bilemiyorum. Bordeaux Baros karşısında mis bir kırmızı şarap gibi içilebilmek için beklerken 46. dakikada Nonda'yı görünce köpürdü. Ve artık "içilebilirlik" sınırını aştı. Ayıp da oldu. Şarap oysa deminde içilmeli. Çünkü bir hafta bekletilirse tadı tuzu kalmayabilir. Bordeaux şarabı bile olsa açılan şarap tavaında dövülmeli ne dövülmesi canım içilmeli demek istedim. Şarap dövülür mü beee !

SKOR: Sarı kartlarda Bordeaux 4, GS 2 ile maçı bitirdi. Kimin sinirlendiği ortada.

HAKEM: İsviçreli genç orta hakem deneyimsizliğinin kurbanı oldu. 19 Şubat 2009'da L'Equipe gazetesinin sitesine göre, hakemin "görünen" en önemli hataları şunlar:

23. Dakikada Baros ile Ramé çarpışmasında GS için penaltı verilmeliydi. Çünkü "giren" Ramé'ydi. Hakem oysa Baros'a sarı kart göstermekle yetindi (!!)

71. Dakikada Jurietti Arda'yı itince ikinci sarı kart almalı ve oyun dışı kalmalıydı. Hakem oralı bile olmadı. Yok o kadar da değil : Faul düdüğünü çaldı.

72. Dakikada Henrique, Lincoln'u 18'in içinde düşürünce penaltı vardı. Hakem "göremedi".

TAKMA İSİMLERE EK: M6'da (Altıncı Kanalda) maçı anlatanlar (ikinci yarıda bunlardan Tiherry Roland hakeme ve bizimkilere karşı alaycı ve ırkçı sözler kullanınca TRT kanalına geçtim) Servet'e "Le Guerrier" ("savaşçı", "iyi savaşan", burada "iyi mücadele eden" deyişini tercih ederim), Arda'ya "Le Petit" ("Küçük", "Bücür") isimlerini taktılar.

Mehmet Topal'ı izleyince ve sahada ayak basmadığı tek santimetre bırakmadığını da göz önüne alarak ben de ona HIZIR VE YILDIRIM SERVİS adını uygun buldum. Uysa da uymasa da. Ama uydu gibi. Uydu gibi. Uydu yahu uydu.

RÖVANŞI : Bu maçın rövanşı 26 Şubat 2009 perşembe günü İstanbul'da oynanacak. GS, dün gece yaptığı gibi, oyun disiplinine aynen uyarsa turu atlayabilir. Dün gece takım orta sahayı çok iyi doldurdu ve rakip takım hücumu kalkınca beşer kişilik iki kademe halinde savunmayı da başarıyla gerçekleştirdi. İlk dakikalarda ve maçın sonuna doğru ortaya çıkan bir-iki panik havasını saymazsak. Arda ve Ayhan "çifti" çok iyi anlaştılar. Ama Hakan Balta'nın eksikliği de duyumsanmadı değil. Hakan önümüzdeki maçta oynarsa GS'in şansı biraz daha artacaktır. Umarım Lincoln biraz daha gününde olur. Kewell biraz daha geç yorulur. Ve bilhassa GS savunması aynı biçimde "kalesini" en sağlam surlarla çevirmeyi sürdürür. Çünkü Bordeaux karşı hücumlarıyla çok

gol atan bir takımdır. Barış'ı ve Sabri'yi de kutlamak isterim. Oyuncu değil sanki her ikisi de birer "motor". Koş babam koş. Bu vesileyle şunu da bilhassa vurgulamak lazım : GS karşı kalede korner (köşe vuruşu) atışlarına savunmasından epey oyuncuyla katılıyor : Servet, Meira, Emre ile özellikle, her biri 1.90 boyunda veya biraz daha uzun veya ona yakın olunca bu çok doğal. Ama maçın ilerleyen dakikalarında bu oyuncuların hızla savunmaya dönmesi geçikebiliyor ve epey sorun doğuyor. O nedenle bu meseleye bir çözüm bulmalı : Ya az sayıda savunma oyuncusu korner atışlarına katılmak için karşı kaleye kadar gitmeli, ya da onlar gidince savunmada daha çok sayıda oyuncu bırakılmalı. Çünkü dün geceki maçta epey sıkıntılı anlar yaşandı bu yüzden. Nitekim birara bizzat iyi kaleci De Sanctis arkadaşlarını uyardı : "O kadar çok sayıda gitmeyin" dedi sanıyorum.

Evet rövanş maçının iyi bir maç olması için her şey hazır. Golleri bekliyoruz. Onlar da hazır olunca maça başlayabiliriz. Haydi iyi maçlar : Herkese.

(19 Şubat 2009'da yazıldı. "Salih Boz" imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

TUR ATLAMAK

Bin yılda bir oynanan çok iyi bir maç seyrettik. Bu düzeydeki bir maçta yedi gol birden izlemek, hele daha ilk saniyelerde ilk gölü seyretmek, çok az bulunan bir keyiftir. Başla göz üstüne bu tür maçlar. Bu açılardan ve bilhassa hafızalara yer edeceği için bu maç tarihi sıfatını hak ediyor.

Umarım kalpten giden olmamıştır. Çünkü ilk saniyelerde başlayan gol yağmuru maçın bitimine birkaç dakika kalana kadar aralıksız sürdü. Ve son derece orijinal goller gördük. Galatasaray'ın dört gölünden üçünün onsekizin dışından çekilen şutlarla kaydedilmesi öyle sık tanık olunan bir hadise değildir. Hele üçünün de dana öldüren cinsinden şutlarla olması :

Arda'nın ilk şutu kalenin sol köşesinde "nöbetteki" Henrique'nin bacakları arasından geçip ağlarla buluştu. Çünkü verilmiş randevuları vardı ve o hıza bacak macak dayanamazdı.

Sabri'nin golü nasıldı ? O da öyle : Hızlı trenden daha hızlı.

Sonra Arda'nın ayağından kazanılan üçüncü göl : Fare deliğinden gol atan adam ünvanını kim hakediyor ? Elbette "Bücür" Arda.

Ve hele asla unutulmaması gereken made-in-Kewel doksana takılan "fener". Bu adamın sol ayağı aslında bir raket.

Bunlar öyle sık sık görülen goller olmadığı için maçın tarihi ve unutulmaz niteliğini birkaç derece daha yükseltiyor.

Bravo Galatasaray. Bravo seyirciler. Genç ve alımlı kadın seyirciler, efendi ve nezih tezahürat yapan delikanlılar, gençler ve çocuklar bravo. Bravo İstanbul.

Maçı Fransa’da W9 kanalında izledim. En önce son derece komik bir şeye tanık oldum, onu aktarmam lazım : Naklen verilen her maçta olduğu gibi maçın başlarında 1.500 öroluk bir soru soruldu. Soru aynen şuydu :

“Bu geceki iki takım arasında UEFA Kupasını kazanan hangisidir?”

Soruyu soran gazeteci dayanamadı şunu da ekledi : “Yanıtınızı kolaylaştırmak için şunu da söylemeliyim : Fransız kuluplerinden hiçbiri şimdiye kadar UEFA Kupasını kazanamadı.”

Bunu duyunca maçı nakledenin ve yorumlayanın izleyicilerinin İQ’sü hakkında ne kadar olumsuz fikir sahibi olduğunu duyumsamamak nâ–mümkündü ve hemen aman bu tipi ve söyleceklerini dinlememek için başka bir kanala geçeyim dedim ama maçı veren başka kanal yok. Maçın canlı yayınında tekel belası işte ! O zaman eliniz, pardon gözleriniz ve kulaklarınız W9’a ve yeteneksiz, ırkçı, salak iki gazetecisine mecbur ve mahkum.

Bu iki gazeteci tanıdığım tipler. Hele Thierry Roland nam yaşlı ve ırkçı ve o kadar dolaşmasına, maç nakli için bütün önemli kentlerden geçmiş olmasına rağmen bir türlü dünyanın sadece Paris’ten, Paris’in en şık ve en şok mahallesi 16. ilçeden ibaret olmadığını farkına varamayan biri. Bu adamın ne denli ırkçı olduğunu yıllar önce yayınladığım Fransa’da

Aşırı Sağ ve İrkçılık (Belge Yayınları, İstanbul, 1995) ve Fransa Seçimlerinde Le Pen Lekesi (Odak Kitap, İstanbul, 2002) isimli kitaplarımda vurgulama olanağı bulmuştum. O yıllarda TF1’de çalışan bu adam oradan apaçık ırkçılık yapmasının, binbir yanlış şey söylemesinin de etkisiyle uzaklaştırıldı, sonra dokuz köyden kovulan onuncu köye gider, kapı çalar ve kapı önüne atılan kırıntılarla geçinir cinsinden M6’da arz-ı endam eyledi. M6’da ve M6 ile birlikte aynı holdinge bağlı W9’da saçmalıklarına devam ediyor. Bu adam dün geceki maçta Bordeaux’nun attığı ikinci gölü dakikalar sonra farkedemeyen ve o zamana kadar maçı GS’in 3-1 götürdüğünü (!!!) sanan ve buna göre yorumlar yapan adamdı aynı zamanda. Hem ırkçı, hem salak.

Neyse sınırlarımızı bozmayalım ve maça dönelim yeniden :

GS’in yeni teknik yönetmeni Bülent Korkmaz’a kim kopya verdiyse iyi kopya vermiş : Bordeaux’nun gizli veya saklı hiçbir yanı kalmamıştı. Ayrıca Bülent Korkmaz kendi üslubunu da getirmişti :

“Hücum savunmada başlar, savunma hücumda” yöntemiyle oynadı GS. Ve Bordeaux’nun özellikle korner atışlarından sonra karşı hücumlarla GS kalesinde gol aramasının önünü kesmeye çalıştı. Her zaman başarılı olamadıysa da taktiği buydu.

Maçın en ilginç yönlerinden biri de geçmişteki iki büyük kaptanın teknik yönetmen olarak karşı karşıya gelmesi oldu : Bülent Korkmaz “Cesur Yürek” rolünde. Laurent Blanc “Président” (“Başkan”. Daha önce yazdığım gibi, Fransa millî takımını kaptanyken takılan isimdir) veya yakınlarının taktiği adıyla “Lolo” rolünde. Bunda şaşırılacak bir şey de yok :

Çünkü Laurent ismi olanların kısa ve sevimli ismi de Lolo'dur Fransa'da.

Elbette Laurent Blanc daha maçtan önce ilginç bir tercih yaptı : Gourcuff'u kadroya almadı. İstanbul'a bile götürmedi. Buna inanmadım. Hatta bunun da birinci maçta olduğu gibi bir asparagas, burada bu tür uydurmalara "intox" deniyor, ve GS'ı yanıltmaya yönelik olduğunu sandım. Hayır doğrudu ve antrenör takımının "beyni" ve oyun kurucusunu "dinlendirmeye" karar vermişti. Çünkü Bordeaux "UEFA Kupası olsa da olur olmasa da ama Fransa 1. Ligi'nde mutlaka ön sıralarda bitirmek ve önümüzdeki yıl Şampiyonlar Ligi'nde oynamak" yanlısı. Blanc'ın sözleşmesinin iki yıl uzatıldığını da burada eklemek lazım. Yani hesap iki veya üç yıl için yapılıyor burada. Peki. Belki aynı zamanda Gourcuff olmadan da maçı kazanacağını ümit etmiş te olabilir.

Maçın daha ilk saniyelerinde Gourcuff yerine takıma alınan Bellion'un gölü atması üzerine Blanc "taktik tercihinin" yerinde olduğuna inandı mutlaka. Ama maçın bitimine daha 89 dakika kalıyordu. Evet Bellion daha önce (2002'de Türkiye milli takımının Güney Kore milli takımıyla yaptığı maçta) Hakan Şükür'ün rekoruna yakın bir rekor kırdı, ama Bordeaux'nun önünde koskocaman bir GS dikiliyordu.

Savunmada Servet yoktu. Tamam Servet "Maskeli Adam" rölünden sonra şimdi "Sağ Ayak Parmağımdaki Vidama Yan Bakma !" filminde oynuyor ama onun yerini dolduran iki dev hisar görevlerinin başındaydılar : Fernando Meira ve Emre.

Meira ilk saniyelerdeki hatası dışında görevini yaptı. Ayrıca anımsatmak da görevim : Hava gerçekten yağmurlu ve saha kaygandı, maçın başlangıç vuruşunu izleyen saniyelerde Meira

henüz maça ısınamamıştı, bunları mazeret olsun diye yazmıyorum ama Meira'nın Bellion'un kovaladığı topu önlemek isterken kaydığını herkes gördü.

Hakan Balta'nın takımdaki yerini alması savunmayı rahatlattı.

Ama Bordeaux gollerinin üçünün de, yanlardan değil, savunmanın ortasındaki boşluklardan geldiğini unutmamak lazım. Yani Servet olmayınca GS kalesinin kapılarına ulaşmak ta, açmak ta kolaylaşıyor. Umarım Servet vidalarını yakında çıkartır ve takımdaki yerini alır.

GS, savunmasının pek güçlü olmaması sonucu, Bordeaux kalesindeki korner atışlarında savunmasının "hisarları"nın tümünü göndermedi. Emre ve Meira'yı gönderince de savunmasında ikiden çok sayıda oyuncu bıraktı. Böylece kontratakları karşılamakta zorlanmadı. Birinci maçta gördüğümüz gibi, korner (köşe vuruşu) atışlarından sonra Bordeaux çok hızlı karşı hücumlarla "iş bitirmeye" çalıştı ama başarılı olamadı.

GS tam saha pres uyguladı : Böylece Bordeaux'nun kendi oyununu istediği gibi kurmasını önledi ve maçın hızını, ritmini ve denetimini maçın büyük bölümünde elinde tutmasını bildi.

Son derece önemli bir nokta daha var : GS gollerini attıktan sonra "hava basmaya" kalkmadı. Bunda elbette Bordeaux'nun ilk gölünün çok erken gelmesinin ve maçın nefes kesici hızının etkisi oldu. Ama iyi ki böyle oldu. Aksi halde bunun faturası çok ağır ve çok acı biçimde ödenebilirdi. Çünkü Bordeaux maçın son düdüğü öttürülene kadar topun peşini bırakmayan bir takım olarak tanınıyor. Son örneğini geçen pazar Saint-Etienne maçında verdi : Maç 1-0 ev sahibi takımın

lehine bitecek sanılırken son saniyelerde Cavenaghi beraberlik gölünü attı. Arjantin ve İtalyan uyruklu bu oyuncu nitekim GS maçında da oyuna girer girmez takımının hücum eylemlerini bir üst vitesine geçirdi. İkinci gölün pasını o verdi, üçüncü gölü o attı. Onsekizin içinde bu kadar iyi gol koklayan futbolcu da az bulunur hani. Ve onun sayesinde maçın sırrını son dakikalara kadar çözmekte zorlandık.

İyi oyuncular sayesinde futbol, spor olmaktan çıkıyor sanat eserine dönüşüyor. Arda, Lincoln, Kewell için de aynı şeyleri hatta fazlasını da söylemek mümkün. Arda'nın tek başına takımına, seyircilerine, izleyicilerine verdiği enerjiyi, morali anlatmak epey zor. Ama bilinmesinde yarar var. Arda mutlaka GS'da kalmalı. Avrupa takımları kasalarını, gizli kasalarını bile açmak üzere olsalar da. Hazine çünkü kaldığı yerde daha kıymetlidir.

Bu maçla GS bir kez daha Avrupalı bir takım oluşunu gösterdi. İspat etti. GS'lı oyuncular isimlerini Fransız futbol medyasına öğretiler. Artık herkes biraz önce andığım ırkçı salak bile isimlerini doğru ve alay etmeden telafuz ediyor. Arada bir hâlâ “GalataZaray” diyenler oluyor ama yapılan “alkol-kontrol”de onların Bordeaux yerine sirke içtikleri anlaşılıyor. İyi bir Bordeaux içerlerse onlar da mutlaka ağızlarının tadını bulacaklar. Bu pazar Bordeaux'nun sıkı bir maçı var ve Lig'de ilk sıralara çıkması için bu maçı kazanması lazım.

Bordeaux UEFA Kupası'ndan elendi ama Marsilya Spor, PSG (Paris-Saint-Germain), Saint-Etienne UEFA Kupası'nda turu atladılar. UEFA Kupası'nda kalan 16 takımın 3'ü yine Fransız. Dolayısıyla GS, önündeki yeni rakibi Almanya Ligi birincisi Hamburg'u geçebilirse, bir Fransız takımıyla yeniden

eşleşebilir. Yani Fransızların kurduğu GS Lisesi öğrenci ve öğretmenlerinin eseri olan GS futbol takımı ile Fransa arasındaki git-geller bitmiş sayılmaz.

(26 Şubat 2009'da yazıldı.)

“KADIKÖY YOLUNDA”

GS’ın Bordeaux’yu 4-3 yendiği tarihi maçtan sonra medya, hele basın, yine “havalara girdi” : “Artık bundan sonra önümüze hangi takım çıkarsa çıksın yeneriz” durumu yaratılıyor. Bir örnek olarak 27 Şubat 2009 tarihli Vatan’dan şu kısa alıntıyı aktarmak istiyorum :

“Devlerin birer birer saf dışı kalmasıyla GS’ın Kadıköy yolu iyice açıldı. Kalan rakipler arasında en iddialı takımlar Manchester City, Werder Bremen ve son şampiyon Zenith.”

Sanki bunlar “devler”den değilmiş gibi.

GS’ın Mayıs ayı sonunda Kadıköy’de, Fenerbahçe Stadyumu’nda, yapılacak UEFA Final maçına yaklaştığı vurgulanıyor. Bunu kimse yadsıyamaz. Ama bu aynı zamanda GS ile birlikte turu geçen diğer onbeş takım için de geçerli. Bunu işte göz ardı etmemek şart.

Evet bugün GS oyuncularını, yöneticileri ve teknik kadrosu artık eskisi gibi değil, onlar basının dolduruşuna gelmeyecek kadar bilgi ve deneyim sahibidirler. Ama yine de anımsatmak lazım : Ayıyı öldürmeden derisini satmaya kalkmamak lazım.

Hele kalan 16 takımının her birinin UEFA Kupasını almak için canlarını dişlerine takmalarının en doğal hakları olduğunu bilince. Hele bu saatten sonra küçük takım, büyük takım veya “dev takım” kalmayacağı, kalmadığı, ya da bu aşamaya kadar gelebilen her takımın “dev takım” olarak kabul edilmesi apaçıkken.

Dahası bizim medyada “unutulanlar”, göz ardı edilenler bile başlıbaşına bir “devler dünyası” : Örneğin Hamburg, örneğin Dinamo Kiev. Hele Fransa’dan şu üç takım : Marsilya Spor, Paris-Saint-Germain (PSG) ve Saint-Etienne.

Fransa’da, Marsilya Spor ”UEFA Kupası hedefimdir” diyen tek takımdı düne kadar, ama artık PSG ve Saint-Etienne de turu atladıktan sonra “horozlanıyorlar”. Hakları.

UEFA Kupası gibi bir yarışmada bu aşamaya kadar geldikten sonra her takımın “Benim de bir şansım var. Ben de kazanabilirim” diyerek işe dört elle, pardon onbir çarpı iki toplam yirmiiki ayakla, sarılması son derece doğal. Her takım her maça, her karşılaşmaya ve her yarışmaya kazanmak için girer. Kimi takım için ise özel durumlar da etkileyici olabilir. Bu bağlamda Fransa’daki iki takımı anmak ta yarar var sanıyorum :

Marsilya ve Saint-Etienne’in bugünlerdeki en büyük özelliği son yıllarda, son on veya onbeş yılda, tek kupa bile kazanamamış olmalarıdır : Ne ülke içinde, ne ülke dışında. Dolayısıyla her biri “sezonunu kurtarmak için” UEFA Kupası’nı ille sahiplenmek istiyor. Bu iki takımın bugünkü koşullarda sarılabileceği başka şey de kalmadı çünkü. Hele Saint-Etienne. Bu yıl iyi bir kadro ve iyi bir teknik yönetimle geçmişteki Platini’li günlerini yakalamak arzusuyla yanıp tutuşuyor. Ancak Birinci Lig’deki durumu içler acısı. Oysa UEFA Kupası’nı kazanma şansı onaltıda bir. O zaman elbette ağırlığı bu Kupa’ya vermesini anlayışla karşılamak gerekiyor.

Marsilya Spor için de aynı şeyi söylemek mümkün. Marsilya Birinci Lig’de üçüncü durumda, Lyon’u yakalaması ve

şampiyon olması nâ-mümkün. Dolayısıyla o da bütün ağırlığını UEFA Kupası'nı almaya yöneltiyor.

Evet “GS Kadıköy yolunda” ve bu yolda bir adım daha attı. Buna kimsenin bir itirazı yok. Hatta 29 Mayıs 2009'da finali GS'ın oynaması çok da iyi olacak. İstanbul'da, kendi seyircisi ve bir anlamda kendi sahasında, finali oynaması Kupa'yı alma şansını biraz daha artıracak. Türkiye'nin bugünlerde Avrupa futbol yarışmalarındaki tek temsilcisi GS'ı herkesin desteklemesi de bekleniyor elbette. Fenerbahçelilerin bile. Herkes GS'ın finale kalması için uğraşılıyor. Ama sıkı durmak lazım. Çünkü her maç başlı başına bir serüven olmaya aday. Ve Kadıköy'e varmak için aşılması, oynanması, kazanılması gereken epey maç ta var.

Bitirirken Servet'e özel bir mesajım var, burada iletmek isterim : Bir an önce vidalarını aldırmasını ve takımdaki yerini bulmasını bekliyoruz. Çünkü GS'ın önümüzdeki yoğun haftalarında, sıkı ve sahici maçlarında takımının ona ihtiyacı olacak. Hem de çok büyük ihtiyacı olacak. Servet'siz GS savunması “su alıyor” çünkü. Bordeaux maçında üç gol yenilmesinin altındaki nedenlerden biri Servet'in yokluğuydu. Anımsatmakta yarar var : Bordeaux'nun üç gölü de GS savunmasının ortasındaki boşluklardan geldi. Elbette Meira ve Emre görevlerini yaptılar, ama Servet olsaydı herhalde bu kadar gol yenmezdi. O nedenle Servet'e geçmiş olsun dileklerimizi iletiyor ve takımdaki yerini bir an önce almasını bekliyoruz.

İyi maçlar.

(28 Şubat 2009'da yazıldı. “Salih Boz” imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

TEKLER, ÇİFTLER, FARKLAR

12 Mart 2009'da Hamburg'da, Galatasaray ile Hamburg Futbol Klubü arasında oynanan ve 1-1 biten maçı “tekler”, “çiftler” ve “farklar” üçlüğü açısından değerlendirmek istiyorum. Bunu aslında GS'lı oyuncular için yapıyorum. Burada yazdıklarına elbette maçı izleyen seyircilerin de ekleyebileceği sempatik şeyler olacağını tahmin ediyorum. On kişi kalıp canlarını dişlerine takarak oynayan ve hatta ikinci gölü bile atma becerisini gösteren (Ama hakemin hayalî bir faul ileri sürerek saymadığı ve Ümit Karan'ın efendilik yapıp oralı bile olmadığı ikinci gol) GS'lı oyuncular bence bunu hak ediyorlar :

Ayhan : Bir gol attı ve tarihe geçti. Kaptan ve tarihî.

Sabri : Gerçek bir güreşçi. Pehlivan. O boy bosla harikalar yaratmayı sürdürüyor.

Barış Özbek ile Joralim : Tekmelerin dayanılabilir hafifliği. Hem birbirlerine (ve başkalarına da) tekmeler attılar hem de birbirlerinden asla ayrılamadılar. “Ayrılısak da beraberiz”in son yıldızları (mı ?).

Lincoln : 18'e girince yatar, 19'da kalkar. Bu kadar iyi rol kesen de az bulunur hani. Ama hakemler de “Biz bu filmi çokkkkk gördük” dediler. Hem artist, iyi futbolcu ve sol ayağını bir raket gibi kullanması açısından, hem de “artiz”, bilinen rol kesmeleri vesilesiyle sınıfta kalmasından.

Volkan Yaman : Frenlerini gözden geçirmeli.

Boateng : Bar fedaisi.

Nonda: 51. Dakika : O gol kaçır mıydı? Balans ayarı yaptırması ve futbol oynaması lazım.

Jarolim : Moruk koruk. “Barış’sız döner yemem” diyen tekmeçi.

Ümit Karan ve Hasan Şaş : Bir İstanbul klasığı. Veya “clasico istanbulî”.

De Sanctis : Top seven. “Güven Sigorta” markası taşıyan kaleci. Panter.

Oliç : Boş kaleye bile gol atamayan. Madara olan.

Guerrero : İsmine layık : “Savaşçı” / mücadeleci. Belalı.

Petriç : Ağzından “fuck”ı düşürmedi. Ağzı bozuk. Maç biter kendi kendine küfür bitmez.

Kewell: Her yere gider. Her rengi giyer. Fena halde profesyonel.

Arda : Hünerli “Büçür”. Veya “Atom Karınca”. Artık tercih sizin.

Emre : “Kırmızıya” Aşık.

Mehmet Güven : Soyadı gibi. Hakemle sohbet alışkanlık biçimini almamalı.

Hakan Balta : Sessiz ve görevini en iyi yapan ve göze çarpmamak için ayak parmakları üzerinde yürüyen. Arada bir de rakip oyuncuların ayak parmakları üzerinde yürüyen. Tabii “tesadüfen” (!!)

Martin Jol ile Bülent Korkmaz arasındaki fark : Kasket.

GS ile Hamburg arasındaki fark : Yaş farkı.

Hamburg ile Hamburg-er arasındaki fark : Birincisinden GS geçince ikincisine dönüşmesi. Tadı biraz tuzlucadır. Ama buna rağmen GS yine de HAM HUM YUTTU. Acılısını yemek isteyenlere 19 Mart Perşembe İstanbul’da “Kebab 2009”da randevu verildi bile. Bizden duyurması.

GS’lı teknik yöneticilere ve oyunculara bir de dostça bir uyarı : Aman ne olur “havalara girmeyin” çünkü maç oynanmadan kazanılmaz. Maçın sonucu da hakemin son düdüğüne kadar belli olmaz. Dahası ummadığın taş baş yarar. Aman unutulmasınlar. Nitekim bu konudaki iki örneği aşağıda aktarıyorum, işte şimdi tam zamanıdır : Futbolistik iki haber daha vermenin :

Geçen hafta içinde “Fransa Kupası” eleme maçlarından birinin sonucu tam “helal olsun” dedirtecek cinstendi :

Rodez isimli Fransa’nın güneybatısındaki küçük bir kasabanın amatör oyuncularından kurulu Rodez Gençik Spor, Fransa Birinci Lig’inin ikincisi ve Paris’in gözbebeği Paris-Saint-Germain’i (PSG’yi) 3-1 yenerekeledi. Eleklere çünkü çok iyiydi. Maçın normal süresi 1-1 bitti. Her yarısı onbeşer dakikadan toplam otuz dakika uzatılan maçta amatörler enerjilerini son sınırına kadar harcadılar ve PSG’ye iki

muhteşem gol daha atarak tarihe geçtiler. Fransa Kupası'nda hemen hemen her yıl böyle kural dışı bir amatör takım olur ve “büyüklerle” kök söktürür. Bu iş Fransa Kupası'nın tuzu biberidir. PSG geçen yıl Fransa Kupası finalini oynayan takımdı, bu yıl “ellerim böyle boş, boş mu kalacaktı” şarkısıyla yetindi.

Aynı Kupa için yapılan Lille ve Lyon maçı da ilginçti. Lille normal sürenin bitimine bir-iki dakika kala, herkesin ve bilhassa Lyon'lu futbolcuların artık “Bu iş uzatmaya kalır” havasına girip maçı neredeyse bıraktıkları bir anda, üçüncü gölü çok iyi bir biçimde ağırlara takarak maçı 3-2 “götürdü”. Lille Futbol Takımı böylece bir maçın son saniyesine kadar oynanması gerektiğini ve maçın hakemin son düdüğü ile bittiğini bir kaz daha anımsattı.

Bu “ders” Fransa'da 29 Mart 2009'da yapılacak seçimler için de yol gösterici olabilir gibime geliyor : Seçimler de çünkü bir futbol maçı gibidir : Seçim sandıkları açılıp oylar sayılıp, kesin sonuçlar elde edilene kadar kimin kazandığı belli olmaz. O nedenle önceden kimse gelin güvey olmasın. İyi maçlar, pardon iyi seçimler. Veya ikisi birden.

(12-13 Şubat 2009'da yazıldı. “Salih Boz” imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

YAZIK OLDU

Galatasaray Hamburg'u İstanbul'da, Ali Sami Yen'de YENEMEDİ. Sonuç böyle mi olmalıydı? Mutlaka böyle olmamalıydı.

Maç başladığında GS turu geçmiş durumdaydı. Birinci devrede Kewell'ın raket sol ayağından ve penaltıdan bir gol kazandı. Elini güçlendirdi. İkinci devrenin hemen başında Milan Baros çok şık bir golle skoru ikiye çıkardı. Artık GS turu geçti demeye başladık. Ama GS'lı oyuncular bir coştular bir coştular ve sanki "hayatlarının maçı" çıkarmak için yüklendikçe yüklendiler.

Yahu ne oluyorsunuz? Bırakın 2-0'ı, 1-0 bile yetiyor. İki gol attıktan sonra daha da yüklenmenin yeri mi ? Hele birçok eksikle yaralı bereli oynamaya çalışan savunmanın zar zor hali de ortadayken.

Evet kesinlikle skor 2-0 olduktan sonra maç öyle oynanmamalıydı. Geri çekilmek, beraberliği sağlamak umuduyla aralıksız hücum edecek rakibi beklemek ve karşı hücumlarla gol aramak varken. Hele GS'ın iki golü de neredeyse böylesine karşı hücumlarla elde edilmişken.

Yani GS savunmasını güçlendirmeli ve savunmasına yaslanmalıydı... Maçın başından beri neredeyse kerhen oynayan ve sanki Bülent Korkmaz'ı Hamburg'taki maçta kendisini oyundan alması nedeniyle "cezalandırmak" ister gibi poz kesen Lincoln'ü oyundan çıkarıp Mehmet Güven'le orta sahayı takviye etmeliydi.

Hayır Bülent Korkmaz ve GS böyle yapmadı. Takım sanki iki gole daha ihtiyacı varmış gibi durmadan hücum etti. Apaçık acemilik. Bu aynı zamanda oburluk mu? Aç gözlülük mü? Kardeşim 2-0 haydi haydi yetiyor turu geçmek için. Yani Hamburg'u ha 2-0 yenmişsin ha 1-0. Hiç farketmez. Hatta maç 0-0 bitmiş bile olsaydı GS turu geçiyor.

Yani neresinden bakılırsa bakılsın bu maçta GS için önemli olan yenmek değildi. GS için önemli olan GOL YEMEMEKTİ. UEFA Kupası'nda rakip sahada atılan gölün önemini artık herkes öğrendi. Buna rağmen GS'ın aslanları “aslan yemiş” gibi durmadan hücum ettiler ve savunmayı da ihmal ettiler. Hele bir korner atışı sonrasında karşı hücumda Olič biraz daha düzgün vursaydı Hamburg ilk gölünü hemen atmış olacaktı.

2-0'lık skoru muhafaza edememek tam anlamıyla acemilik oldu. Bunun kusuru da en başta ve hatta sadece Bülent Korkmaz'da. Yazık etti. Kendi kariyeri için de iyi olmadı. Geçmiş olsun diyelim.

Bülent Korkmaz her maçı şansla kazanamaz. Maçı “iyi okuması” şart. Oysa bir kez daha ortaya çıktı : Bülent Korkmaz maçı okuyamıyor veya maçı kendisi de oyunun içindeymiş gibi ve bir futbolcu gibi izliyor, “okumuyor”. Maçı okuyamayınca da oyuncularına yerinde ve gerekli taktiği veremiyor Gerekli anda gerekli taktik ve/veya oyuncu değişikliğini yapamıyor.

Deneyimsizliğine verelim diyorum. Mutlaka maçlarının sayısı arttıkça o da deneyim kazanacak. Ama çok açık hatalarını da yazmak gerekiyor : Çünkü bunları görmesi lazım. Deneyim sadece maç yitirmekle kazanılmıyor. Maçlara ilişkin

eleştirileri okuyarak ta kazanılıyor. Örneğin maçın son on dakikasına girildiğinde Sabri gibi genç, koşturan, didinen ve hele hele Bordeaux maçında son dakikalarda dördüncü gölü müthiş bir şutla ağlara takan ve takımını kurtaran bir oyuncuyu oyundan çıkarıp yerine GS’da henüz ne yaptığı pek iyi anlaşılamayan Nonda’yı alması futbol okullarında yapılmaması gereken örnek diye gösterilecektir kesinlikle. Aynı şekilde Ümit Karan’ı ve biraz sonra Hasan Şaş’ı oyuna alması da eleştirilebilir. Her ikisi de iyi oyuncu. Buna bir itirazımız da yok. Ama o anda ikisi de maçın havasına uyacak yapıda mıydı? Emin değilim. Ümit Karan belki. Ama Hasan Şaş kesinlikle değildi. Ayrıca her ikisi de verebileceklerin vermiş iki değerli oyuncu, artık jübilelelerini en iyi biçimde yapıp oyunculuğu en güzel yerinde bırakabilirler. Hasan Şaş zaten sanki kendisini emekliliğe hazırlamış gibi.

Elbette binbir mazaret ileri sürülebilir : Mehmet Topal sakat, Servet Çetin sakat, Emre Aşık cezalı. Evet doğru, takım kurmakta zorluk çekildi. “Hava da kötüydü” deyip artık alışılmış mazaretlerin sayısını artırmak mümkün. Falanfilanfeşmekan da diyebiliriz. Tamam bunların tümünü biliyoruz. Ama dikkatinizi rica ediyorum : Böylesi zorluklara rağmen kurulan takım şansın ve fırsatların iyi değerlendirilmesi sonucunda 2-0 öne geçmeyi bildi, başardı. Burada eletirdiğim bu skorun korunamaması ve bu skordan sonra Bülent Korkmaz’ın yaptığı acemiliklerdir.

Bir de şunu eklemek lazım : Meira’yı iyi paraya Zenith’e satmak belki malî açıdan yararlı ama futbolistik açıdan hiç te iyi olmadı. GS savunmasında ortada “meslekten”, bu işi iyi bilen biri olmayınca fatura da tuzlu oldu. Kewell ve Hakan Balta görevlerini ellerinden geldiğince yaptılar. Ama Emre

Aşık'ın ve hele Servet Çetin'in boşluğunu doldurmak ta öyle kolay iş değildi. Yazık oldu evet.

Nihayet GS'lı futbolcuların kimi, maçı önceden kazanmış, hatta maçı kazanmış olmanın şenliğini de maçtan önce yapmış olmanın verdiği zihinsel yorgunlukla maça başladılar ve çabucak oyundan düştüler. Devre dışı kaldılar. Bu derece önemli ve tansiyonu yüksek maçı kaldırabilmek için zihinsel dinginlik oysa birincil koşullardandır. Bunu idrak edemeyen oyuncular 60. dakikadan sonra kayboldular. Hele son onbeş dakikadaki durum içler açısıydı.

Bu arada sık oyuncu değiştirilince, üç oyuncu değiştirme hakkı hızla tüketilince, maçın son dakikalarında Arda sakat sakat oynamak zorunda kaldı.

GS'in, teknik adamlarının, oyuncularının ve yöneticilerinin rakibi küçük görmek ve maçı "çantada keklik" sanmak hastalığından kurtulmaları şart.

Bülent Korkmaz'ın deneyim kazanması, alışılmış deyişle daha "birkaç fırın ekmek yemesi" lazım. Tamam ekmek yesin ama gol yemesin, bize ve GS'a da gol yedirmesin.

Ayhan'ın maçın sonuna doğru rakibine ayağını kırarcasına tekme atıp yere indirmesi futbol adına çok ayıptı. Ayhan sarı kart aldı ama bu kırmızı da olabilirdi. Çünkü herkes gördü "kırmak" için vurduğunu. Çok ayıp etti. GS kaptanına hiç yakışmadı. Önemli olan "iyi tekme" atmak değil, iyi gol atmaktır. Hamburg'taki gölü gibi iyi gol atmasını bekliyoruz. Tekme atmasını değil. Bu açıdan Guerrero'yu örnek alırsa daha iyi olacak. (19-20 Şubat 2009'da yazıldı, Salih Boz imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

KÜÇÜKLER BÜYÜKLERİ YEN-ERKEN

Gelin tam sırasıdır önce sıkı bir deyişle başlayalım : Çok bilinendir ama hala bilmeyenlerin de olabileceğini düşünerek burada takdim ediyorum :

“YAŞLANMAK ULU BİR DAĞA TIRMANMAK GİBİDİR, ÇIKTIKÇA SOLUĞUNUZ KESİLİR AMA UFKUNUZ GENİŞLER.”

Yaşam ve spor arasındaki sıkı ve sahici ilişkiyi de burada yeniden saptamamız olası.

Son haftalarda dikkatimi çeken ilginç bir nokta var : Almanya’da Hoffenheim, İngiltere’de Hull City futbol takımlarının yeni çıktıkları birinci liglerde en iyi, en pahalı, en ünlü futbolculara sahip takımlara kök söktürmeleri :

Hoffenheim, Almanya 1. Ligi’ne bu yıl çıktı. Ve inanmayacaksınız belki ama geçen cumartesinden pazar akşamına kadar, 24 saatlik bile olsa, birinci ligin birinciliği titrini taşıdı. “Bir Günün Beyliği” bu olmalı. Şimdi ikinci sırada. Ama birinci olan Hamburg’dan bir puan farkla. Ve işin en hoş yanı önümüzdeki hafta sonu Hamburg’un Hoffenheim’le orada karşılaşacak olması. Yani Hoffenheim, köyünde misafir edeceği Hamburg’u yenerse lig birincisi olacak. Gel keyfim gel.

Hoffenheim’in önemi nerede ? Sadece daha sekiz yıl önce beşinci ligde oynamasında değil. Sadece 3.500 kişilik küçük-küçük bir köyün takımı olmasında. Evet bu takım

Karlsruhe'ün banliyösü minik bir köyün takımı. Ve “Büyüklerle” kafa tutuyor : Hem de nasıl.

Bu takımın bir özelliği de çok iyi top oynaması : Geçen cumartesi örneğin 2-1 yenik durumdayken son yirmi dakikada harika bir oyun çıkarıp Hanovre'u perişan etti. Maçın kesin sonucu müthiş : Hoffenheim 5-2 kazandı. Takım çünkü çok ünlü olmadıkları ve “yeterince pahalı bulunmadıkları” için “büyük takımlar» tarafından alınmayan iyi oyunculardan kurulu.

İngiltere'de ise Hull City benzer bir durumda : Bu takımın en birincil özelliği çok sert futol oynaması. İngiltere'de futbol çok sert oynanır zaten. Ama Hull City takımı oyuncuları beterin beteri : Top geçer adam geçmez taktiğiyle dağıtıyorlar ortalığı. Nitekim bu takım bu yıl çıktığı Birinci Lig'de en büyüklerin hemen peşinden geliyor ve yerinden çok memnun. İngiltere'nin kuş uçmaz kervan geçmez kuzeydoğu kıyısında küçük bir kentin takımı bu yılın sürprizi.

“Artizlik” yapmayan yani harbiden top oynayanlar kazanıyorlar.

Türkiye'de Sivasspor ve Kayserispor'un yaptığı gibi veya eskilerden Eskişehirspor'un oynadığı iyi futbol gibi.

Bundan herkes memnun : Çünkü iyi futbol çok gol getiriyor. Çok gol de sıkıntıları azaltıyor. Bugünlerde herkesin ihtiyacı olan bir “ilaç” : Sıkıntıların azaltılması...

Mali kriz çünkü ekonomik krize dönüşmek üzere : İşten çıkarmalar ve “teknik işsizlik” belaları başladı ve sürüyorlar : Hızla...Fakat dikkat dikkat : İşçi sınıfı işsiz kalırsa tribünler de

boş kalacak ... Çünkü unutulmamasın da yarar var : Futbol işçi sınıfının, emekçilerin, proleterlerin, lümpenlerin ve bütün çocukların boş zamanlarını geçirmekteki en önemli unsurlardan biridir. Ve zaten bu nedenle 19. yüzyılda (vay anasını aradan demek ki o kadar zaman geçmiş, zaman dediğin ne ki TGV gibi geçiyor işte !) futbolu işçiler bizzat yarattılar : Liverpool “tarlalarının” dili olsa da anlatsalar. Bugün hala Liverpool’un takım oyunu ve sıkı ve sahici futbolu o günlerin mirasını sırtında taşıyan gençlerin eseri...

Evet dikkat dikkat : Ekonomik kriz futbolu vurabilir. Ama belli olmaz bakarsınız kriz futbola da “teğet geçebilir”.
DİKKKKATTT ! TEĞET GEÇİYOR !

Evet yerkürede yaşıyoruz : Futbolküresinde değil. Tamam maçlar bitti, hafta içindeyiz ve ayaklarımız yere geliyor : Evet son durak : Herkes iniyor.

(20 Ekim 2008’de yazıldı, Salih Boz imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

TAMAM BU DA OLDU

Eh fırsat bu fırsattır : Ben de artık, “Bakın dediğim oldu” diyebilirim, hatta kendime biraz “futbol uzmanı” havası bile verebilirim : Kendi kendine gelin güvey olma meselesi. Ya da hafif yoldan ve hiç çaktırmadan kasılabılırım :

Geçen hafta yazdığım makalede ne demiştim ? Hatırlayan var mı ? Kimse parmak kaldırmadığına göre yok ? Ayıp oluyor ama ! Peki öyle olsun. O zaman şu alıntıyı aynen aktarmak zorundayım, affola :

Aynen şu satırları döktürmüştüm :

FUTBOLİSTİK AÇIDAN son haftalarda dikkatimi çeken bir nokta var :

“Almanya’da Hoffenheim, İngiltere’de Hull City futbol takımlarının yeni çıktıkları birinci liglerde en iyi, en pahalı, en ünlü futbolculara sahip takımlara kök söktürmeleri.”

Hemen yukarıda sunduğum metni buraya aynen aktarmanın anlamı yok. Ama sonuç itibariyle yazdıklarımın uygulanmayla doğrulandığı açık. Evet o satırları yazıp yayınladıktan sonra bir hafta bile geçmeden bakın neler oldu neler :

Hoffenheim kendi sahasında misafir ettiği Hamburg’a “misafir umduğunu değil bulduğunu yer” dedirten cinsinden bir kabul gösterdi : Üç gol attı. Hiç gol yemedi. Ve dikkatinizi rica ediyorum, Hoffenheim, Bundesliga’nın liderliğini aldı. Alnının akıyla. Çok gol atan ve iyi futbol oynayan bu mütevazi takım hakkıyla birincilik koltuğuna oturdu. Ondokuz

puanla. İkinci sırada 18 puanla Bayer Leverkusen var, üçüncü sırada ise 17 puanla Hambourg.

Birinci lige çıktığı ilk yılda bu başarı şık değil mi ? Verry chique : Veri şık diye okunmalı. Birinci sözcük İngilizce, ikincisi Fransızca, bildiğiniz gibi.

Sonra yine geçen haftanın “küçüklerinden” Hull City deplasmanda West Bromwich’i mest etti : Üç golle deplasman kralı olduğunu gözler önüne serdi. Daha önce deplasmanda Arsenal’ı 2-1 yendiğini de anımsatmama lütfen izin veriniz. Acaip takım canım bu Hull City.

Nitekim altıncı sıradan birdenbire kendisini üçüncü sırada buluverdi : Aslında ikinci sıradaki Chelsea ile aralarında puan farkı yok : Her ikisinin de 20 puanı var ama Chelsea gol averajıyla ikinci. Liverpool ise 23 puanla liderliğinin keyfini sürdürüyor...

Olabilir, bizim açımızdan önemli olan küçüklerin büyükleri sarsalamaya devam etmeleri...

Şimdi Türkiye’de geçen hafta sonu oynanan maçlara değinip taraftarların henüz çok taze yaralarını deşmek istemiyorum ama izninizle Eskişehirspor’un “büyüklerin en büyüğü” GS’yı 4-2 yendiğini ve kimi gözlemcilerle “Efsane geri dönüyor” dedirttiğini, Kayserispor’un Ankara’da rüzgar gibi esip Ankaragücü’nü 3-1’le alıp götürdüğünü ve nihayet Sivasspor’un BJK’yı kendi evinde 1-1’lik hüznle başbaşa bıraktığını anmadan da geçemeyiz. Geçmeyelim.

Evet bizde de küçükler büyükleri “iyi ağırlıyorlar”.

Küçüklere helal olsun ! Büyüklere acil şifalar !

Evet böylesi futbol güzeldir, onun seyiri de güzel oluyor. Ama yerkürede yaşıyoruz : Futbolküresinde değil. Unutmamak da yarar var.

(Ekim 2008’de yazıldı. Salih Boz imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

KADER DEYİP GEÇME

13 Aralık 2008 Cumartesi öğleden sonra, Liverpool'dayız. Kentin bugünlerdeki en iyi takımı Liverpool Football Club kendi sahasında Lig'in yeni takımı Hull City'yi ağırlıyor. Tribünler tıklım tıklım. Tezahürat saatlerdir sürüyor : Stadyumda, çevresinde ve kentte. Publer, lokantalar, bakkallar, sokak, cadde ve meydanlar ve her yer takımın flamalarıyla süslenmiş. Şenlik var bugün bu kentte...

Maç başladı ve bu “ağırlama” Liverpool'a az daha çok pahalıya mal olacaktı. Çünkü ilk yirmiiki dakikada iki gol atan misafir takım iki sıfır öne geçti. Hele ikinci gölü Liverpool'un savunmadaki belkemiği ve takımın iki “ruhundan” biri Jamie Carragher'in kendi kalesine atması. Stadyumda aniden garip ve derin bir sessizlik. Acaip. Sanırsınız koskocaman bir katedraldeyiz. Çıt yok. Bir sinek geçiyor ve duyuluyor geçişi ... *Zzzzzz* ...

Jamie Carragher'in hikayesi başlı başına bir dram da olabilir. Hull City'inin ikinci gölünü kendi kalesine atan BEK Carragher'in ilginç bir rekoru var çünkü :

Şimdiye kadar onbir gol atmış. Bunun yedisi kendi kalesine (!) Gel de şimdi kadere bak kadere şarkısını Orhan Abimizin izniyle söyleme : “Kadere bak kadereeee” ...

Aslında beklerin zaman zaman kendi kalelerine gol atmaları neredeyse kaçınılmaz bir iş. Ancak Carragher kadar kendi kalesine gol atanı da görülmedi. Bu da bir rekor. Ama epeyce garip bir rekor.

Hull City maçındaki gölü kendi kalesine atmasında hata başından beri kendisinde olduğu için işin ağırlığı biraz daha fazla : Çünkü gole giden hücumun başlangıcında saha ortasında topu rakibine kaptıran kendisiydi ve bu hiddetle kalesine doğru koştu ve tehlikeyi önlemek için sağ taraftan orta yapan Bernard Mendy'nin şütüne ayak koyunca top kendi kalesine giriverdi. Ve o anda Carragher perişan oldu. Bütün maç boyunca da bu hatasının altından kalkmak için koşturdu durdu. Ve imdadına aynı takımda yıllardır top koşturduğu sıkı arkadaşı Steven Gerrard yetişti : Bir kez daha demek gerekiyor. Böylece Carragher ve takımı, Liverpool'un ruhu ve kaptanı, Cesaret Kaptan nam Steven Gerrard sayesinde iki-ikilik skoru elde etti. Zar zor da olsa paçasını kurtardı.

Bu maçtan biz de çok keyif aldık : Çünkü ilk yirmibeş dakikada üç, ilk 32 dakikada dört gol izledik ve mest olduk. Maç dört golden sonra da hızından kesmedi ve sonuna kadar yüksek niteliğini korudu. Ancak ikinci golden sonra Hull City çalıştırıcısı taktik değiştirip, Bernard Mendy'yi savunmaya çekince ve böylece sağ kanattan hücumları azaltınca maçta üstünlük Liverpool'a geçti. Niye böyle yaptığını ise kendisine sormak olanağı bulamadım.

Bu maçta iki kez baştan aşağıya helal olsun demek lazım :

Birincisi Hull City'ye : Daha önce de yazmak olanağı buldum : Birinci Lige bu yıl çıkan bu takım “büyüklerle” kök söktürüyor. Ve hiç korkmadan, gözünü bile kırpmadan maça başlıyor ve topunu oynuyor. Bu sayede bilhassa deplasmanlarda çok iyi puan topluyor. İşte Liverpool'dan da sahasında bir puan alma başarısını gösterdi. Bu bir puan çok önemli.

Bu maçta yitirdiği iki puan ise belki Liverpool'un bu yıl birinci olmasını engelleyebilir. The Beatles'ın kenti, Havaalanı'na John Lennon'un ismini verecek kadar cömert ve kadir bilir, 2008'de Avrupa Kültür Merkezi kentin iki futbol takımından biri olan Liverpool Football Club bu yıl ille Birinci Lig'i birincilikle bitirmek için çabalıyor. Bakalım. (Liverpool'un Birinci Lig'deki ikinci takımı Everton Football Club'tür, geçenken anımsatayım.)

Hully City bu tür hesapları umursamıyor ve her maçında en iyi sonucu almak için oynuyor. Ve alıyor da. Nitekim Birinci Lig'de altıncılığını koruyor... Bu nedenle helal olsunu hak ediyor.

İkinci helal olsun ise elbette Steven Gerrard'a : Her zaman takımını sırtlamasını bildiği için. Herkesin morali bozulduğunda bile Gerrard oyun disiplininden kopmuyor, hızını azaltmıyor, hatta kimi arkadaşının moral bozukluğu sonucu onların yerine de oynuyor veya onların vitesten düşmesini engelliyor, onlara destek oluyor, "kaderi" zorluyor ve hatta aşıyor. Bu maçta da öyle oldu : Hull City iki sıfır öne geçince ve maça asılmayı sürdürünce birçok seyirci "Bu takım bugün Liverpool'u fena hırpalayacak" diye düşünmeye başladı. Ne demek yani maçın daha 22. dakikasında iki sıfır öne geçmek. Ama Gerrard bu hesapları alt üst etti. Daha birkaç yıl önce, İstanbul'da oynanan final maçında, AC Milano karşısında "mucize" yaratan ve Liverpool'u kurtaran kaptan, bu kez de takımını ve maçını kurtardı. Bu arada çocukluk günlerinden beri birlikte top oynadığı arkadaşı Carragher'i de. Ama Carragher'in derdi büyük ve bu dert ancak rakip filelerini "gördüğu" zaman dinebilir ... Belki o da...

İngiltere’de ma seyretmek çok zevkli elbette. Hele Liverpool’da. Takımını bu kadar heyecanla ve bu kadar candan tutan seyirci kitlesi de az bulunur hani. Takımın gerçekten onikinci adamı seyirci kitlesi. Takımını aralıksız destekleyen, yenik durumdayken bile anlamlı tezahürat yapan ve rakip takımını yuhalamadan ma izleyen bir seyirci kitlesi. Dahası Hull City’de oynayan ama daha önce Liverpool formasını taşımış emektar futbolculardan ikinci yarı sonuna doğru oyundan çıkanlara bile alkış tutan. Evet bu seyirci kitesi ne yaptığını biliyor.

Liverpool seyircileri haksız da değiller : Futbol denilen şeyi Liverpool işçi sınıfının yarattığını unutmadılar ve türküleri de bunu anımsatıyor. Ah bir de hava bu kadar rutubetli ve bu kadar soğuk olmasaydı ! Bu havalara alışkın değiliz ve donuyoruz beee ... brrrr ...

Tabii Liverpool’a gidilince arada bir İngilizce bir iki sözcük patlatmak ve bir Pub’a girip birkaç bira içmek te şart. Ama bu aramızda kalsın. Şşşşiiiişşştttt...

(13-14 Aralık 2008’de yazıldı. Salih Boz imzasıyla habercumhuriyeti sitesinde yayınlandı.)

KADINLAR, KRAMPONLU KADINLAR

Son elli yılda ve hele son otuz ve kırk yılda kadın futbolcu sayısının arttığı görülüyor. Futbolda kadın oyuncuların hemen hemen her ülkede sayılarının giderek artması ilginç ve mutluluk verici bir gösterge :

Hele ABD’de, orada futbol kadın sporu olarak algılanıyor ...
Lisanslı futbolcu kadın sayısı son derece yüksek.

Almanya Federal Cumhuriyeti’nde lisanslı kadın futbolcu sayısı bir milyondan fazla.

Kadınlar da çok iyi top koşturuyorlar. Birçok Avrupa ülkesinde kadın futbol ligleri bulunuyor : Almanya’da, Fransa’da, İngiltere’de, İskoçya’da, Norveç’te, Danimarka’da, İsveç’te, İsviçre’de, İzlanda’da, Portekiz’de, Türkiye’de ...

Almanya’da sıkı kadın futbol maçları yapılıyor, uzun yıllardan beri. ABD’de, Norveç’te, Fransa’da ve diğerlerinde de...

Kadınların futbol oynamak hakkını elde etmeleri ve futbol ligi kurmaları her zaman kolay olmadı. Kadınların, futbol tutkunu kadınların, düzenli, ısrarlı ve örgütlü mücadeleleri sonucu istenen amaca ulaşıldı. Kadın futbolculara helal olsun. Çünkü onca önyargıya, küçük ve hor görmelere ve hatta Almanya gibi devletin dini etkilerin ittirmesi sonucu kadınların futbol oynamasının yasaklanmasına karşın kadınlar futbol oynamayı sürdürdüler ve bugünlere gelebildiler.

Bizde de artık kadın futbolcuların bulunduğu, lig kurdukları ve hakiki maçlar yaptıkları biliniyor. Kimi örneklerini birazdan aktaracağım.

Böylece bizde ve diğerlerinde futbolun toplum içindeki alanı ve ülke boyutundaki coğrafyası da genişliyor.

Huzurlarınızda artık kadınlar kramponlarıyla yeşil sahalarda top koşturuyorlar.

Bugün Çarşamba, 12 ağustos 2009, Paris'e yakın, yaklaşık 80-90 km, Chartres kentinde Fransa Kadın Milli Takımı İskoçya Kadın Milli Takımı ile hazırlık veya dostluk, artık nasıl isterseniz öyle, maçı yapacak.

İskoçya, Birleşik Krallık'ın ("United Kingdom"un) geniş özerklik sahibi dört parçasından biri (diğer parçaları : England, Galler Ülkesi ve Kuzey İrlanda) ve çok doğal biçimde ve uzun yıllardan bu yana kendi MİLLİ TAKIMINA sahip. Kadınlarda ve erkeklerde.

Fransa-İskoçya kadın takımlarının maçı iyi maç olacak mutlaka. Ama seyircisi olacak mı? Meçhul. Bu nedenle, yani çok seyirci çekmez diye olmalı, maç, futbola biraz "uzak" ama Paris'e yakın Chartres nam kentte oynanacak. Dahası aynı gün Fransa erkek milli takımı Feroe Adaları'nda, 2010'daki Avrupa Şampiyonası final aşaması için eleme maçına çıkıyor. Feroe Adaları Danimarka Krallığı'na bağlı. İzlanda ve İskoçya arasındaki bu takım adalar kendi işlerini bizzat gören ve geniş özerklik sahibi ilginç bir mekan. Yağmuru, karı, fırtınası bol ... Nüfusu az ama futbolu iyi. FİFA tarafından tanınması ve bu sayede Avrupa Futbol Şampiyonası'na katılması az şey değil.

Kendi ligi var, mütevazî ve çoğu, tamamı dememek için, amatör ve harbiden iyi oynayan futolcuları da.

Fransa kadın milli takımını da fena değil. Kadın milli takımlar arasında FİFA sıralamasına göre 8. sırada.

Kadın milli takımları asıl kozlarını Finlandiya'da 23 Ağustos ile 10 Eylül 2009 arasında düzenlenecek Avrupa Kadın Milli Takımlar Şampiyonası final aşamasında paylaşacaklar.

Gönlümüz iyi oynayanlardan yana. Norveç milli takımını ile Almanya milli takımını örneğin sıkı oynuyor. İzlanda kadın milli takımını da yabana atmamalı.

(12 Ağustos 2009'da yazıldı.)

AVRUPA KADINLAR FUTBOL ŞAMPİYONASI (UEFA Women's Euro)

Cinsiyet ayrımcılığı mı demeli ? Umursamazlık mı ? Bilmemezlik mi ? Aymazlık mı ? Bu artık okuyucunun, meraklısının, bilhassa kadın okuyucuların ve kadın futboluna meraklıların vereceği nota kalıyor.

23 Ağustosta başlayan ve 10 Eylül 2009'da sona eren Avrupa Kadınlar Futbol Şampiyonası'nın (UEFA Women's Euro 2009) birbirinden ilginç maçları Fransa'da futbola öncelik ve ağırlık veren dergiler ve spor gazeteleri başta günlük gazetelerde yer bulamadı. Son derece ender ufak tefek haberleri saymıyorum. Televizyon kanallarının kiminde bir görüntü ve iki sözcükle, radyolardan birkaçında alay etmek için değinildi. Hepsi bu kadar.

Yer ve zaman olmadığından değil mutlaka. Halklar arasında dostluğun ve birbirine saygının pekişmesi, pekiştirilmesi için yararlı bu tür olaylar ve maçlar dizisine gereken önem verilmediğinden.

Oysa bu düzeydeki maçlar sadece bir futbol maçı değildir, daha fazlasıdır. Spor yanında, insanlar ve halklar arasında iyi ilişkilerin kurulması, dostluk gösterisi ve buna benzer birçok konuyu daha kapsar. Bu belirleyiciler sonucu mutlaka ilgi gösterilmeliydi. Dahası futbol sanatı bakımından da erkeklerden hiç te geri kalmadılar kadınlar.

Sıradan üçüncü lig, ikinci lig futbol maçlarına sayfalarını açanlar ve böylece futbol sevgisini daha geniş kitlelere yayanlar, bu kez kadınların maçları karşısında sus pus kaldılar.

Maçların Finlandiya’da yapılıyor olmasından mı ? Yok canım ondan değil.

Kimi gazeteci kendini savunmak için “Kadın futbolu çok yavaş, seyrederken uykum geliyor” filan gibi aptalca şeyler bile söyledi. Oysa maçların düzeyi ve skorları onu yalanlıyor.

Maçlarda atılan gol sayısı erkeklerin Avrupa veya dünya şampiyonalarındakinden az değil. 10 Eylül 2009 perşembe günü oynanan Almanya-İngiltere final maçı örneğin tam bir gol düellosu biçiminde geçti. Almanya maçı 6-2 kazandı. Böylece bir kez daha Avrupa Şampiyonluğu kupasını aldı.

Çeyrek finallerde İngiltere Finlandiya’yı 3-2 yenerken, Fransa Hollanda ile 0-0 berabere biten maç sonunda penaltı atışlarında elenince İngiltere Hollanda ile eşleşti ve maçı 2-1 kazanıp finale kaldı.

Avrupa kadın futbolunda favori takım Almanya ise önüne geleni yendi. İtalya’yı 2-1, Norveç’i 3-1’lik skorlarla elledi ve beklendiği gibi finale kaldı. Finalde de iyi bir oyunla İngiltere’yi ezmeden geçti. Evet ezmeden, çünkü kadınlar da sertlik tünne. Tekme atmak tünne ... Hani biri diğerini istemeden, futbol bu olur ya, düşürünce, kimi kez “Ah ! Çok afedersiniz !” diyecek sanırsınız ... Neresinden bakarsanız bakın hakiki fair play.

Almanya bugün lisanslı en çok kadın futbolcuya sahip ülke. İşin ilginç tarafı ne biliyor musunuz ? 1954’ten 1970’e kadar Almanya Futbol Federasyonu’nun (DFB) kadınlara resmi maç yapmayı yasaklamış olması. Nedenleri ise bugün kimi ırkçının, kimi salağın ileri sürdüğü şeyler. Örneğin şu tür

saçmalar : “Futbol kadınların doğasına uymaz”mış,
“Kadınların ruhunda ve vücudunda kaçınılmaz sorunlara yol
açar”mış ... Kilise'nin, din adamlarının etkisi aşikar.

Lütfen gülmeyin, salaklara ayıp olacak !

Kadınlar kramponlu kadınlar elbette bu aptalca şeyleri
dinlemediler ve DFB'ye şık bir çalım atıp, yasağı hiç
umursamadan maç yapmayı sürdürdüler. Ve 1970'de, ancak
1970'de, yasağın kaldırılmasını da sağladılar.

DFB bu kez kadın milli takımını kurulmaması için direndi ama
bu da 1982'de sona erdi. Ve Almanya kadın milli takımını ilk
resmi milli maçını o yıl yaptı.

Almanya kadın milli takımını 2003 ve 2007'de Dünya Kadın
Futbol Şampiyonasını da kazandı.

İyi oyuncularından kaptan Birgit Prinz en çok milli formayı
giymek, en çok gol atmak gibi rekorların sahibi.

ABD ve Brezilya'dan sonra Almanya dünya kadın futbolu
sıralamasında üçüncü. (1)

Bu sıralama içinde Japonya kadın milli takımını ve Fransa'yı
da buluyoruz.

Final maçında Almanya ile karşılaşan İngiltere milli takımında
Jill Scott ile Alex Scott en iyi oyuncular. Bayan Alex ABD'de
Boston Breakers takımında oynuyor. ABD'de kadın futbolu
erkek futbolundan daha çok tutuluyor.

Fransa kadın milli takımını da fena değil. FİFA sıralamasına göre, kadın milli takımlar arasında sekizinci. Takımın en ünlüleri arasında 140 kez kadar milli olan iyi bir orta saha oyuncusu Sandrine Soubeyrand (2) ile sıkı golcü Marinette Pichon anılmalı ... Takımda Zinedinne Zidane'ın (Zizou) tarzına yakın oyunuyla Louisa Necib de dikkat çekiyor. Orta saha oyuncusu olması, Zidane gibi aynı kökenden, Cezayirli bir aileden, ve aynı kentten, Marsilya'dan, çıkması diğer ortak noktaları. O zaman Louisa'ya "Ziza Zizou" isminin takılması kaçınılmazdı. 2008-2009 sezonunda Fransa'da "Yılın Futbolcusu" seçildi...

Norveç kadın milli takımını ile İzlanda kadın milli takımını da yabana atmamalı. Sanki Avrupa'da erkekler için geçerli olan kadınlar için de geçerli : Avrupa futbolunda KUZEYLİLER İtalya, Portekiz gibi güneylilere oranla daha başarılı.

Almanya'da kadın futbolu yarı profesyonel ve birkaç lige sahip. Birinci ligde 1990'lardan bu yana iki takım, FFC Francfort ile FFC Turbine Postdam, başat. Ünlü futbol kulüplerinin de kadın takımları bulunuyor ama bu ikisi son yirmi yılda şampiyonluğu kimseye kaptırmadı ...

Evet Avrupa Şampiyonası sona erdi. Bayan futbolcuları artık 2011 Dünya Kupası elemeleri, UEFA Women's Champion League ve kendi ligleri bekliyor.

Kramponlu kadınlar yeşil sahalarda. Seyircileri olacak mı? Bu pek belli değil. Kadın futbol maçlarını Fransa'da bin, bin beş yüz kadar seyirci izliyor. Finlandiya'daki çeyrek ve yarı final maçlarını 2 ile 5 bin arasında, finali ise 16 bin kadar seyirci izledi ... Bu rakamlar çok düşük elbette ama gelecekte umut

kesilmez. Geleceği inşa etmek lazım. Bu da yine kadınlara, kramponlu kadınlara kalıyor.

Notlar :

(1) www.dfb.de <<http://www.dfb.de>> sitesi aracılığıyla DFB-TV'den Almanya kadın milli takımının değişik maçlarında attığı ve yediği goller izlenebilir. Bu yazıda ismi geöen oyuncuların ve takımların her biri için Google Baba'dan birçok bilgi edinilebilir. Genel konular için www.footofeminin.fr <<http://www.footofeminin.fr>> sitesini öneririm.

(2) Sandrine Soubeyrand emekliliğini alana kadar 198 kez milli olarak bir rekor kırdı ve kadın futbol tarihine adı "record-woman" olarak yazıldı.

(2019 Kadın Futbol Dünya Şampiyonası Fransa'da yapıldığında, yani yukarıdaki satırların yazılmasından tam on yıl sonra, yazılı ve görsel medyaların kadın futboluna bakışı baştan sona değişmişti ve seyirci sayısı da oldukça artmıştı. Kadın futbolunun önü açık ve gelecekte daha çok kadını ve erkeği ilgilendireceği söylenebilir. Buraya tarihini atıyorum : 25 Eylül 2019.)

ZEYTİNBURNUSPOR

Yukarıda aktardığım yazının kısa bir versiyonu Günlük gazetesi sitesinde (www.gunluggazetesi.com) yayınlandıktan, son versiyonunu değişik sitelerde ve 14 Eylül 2009'da Diyarbakır Grubu üyeleriyle paylaştıktan sonra, Grup üyelerinden Yasemin Kervangül'den ertesi gün aşağıda sunduğum iletiyi aldım.

Zeytinburnuspor kadın takımında kaleci olarak oynayan ve erkek a takımında kaleci antrenörü Yasemin Kervangül'ün iletisini buraya aynen aktarıyorum :

“Selam. Yazınızı büyük bir keyifle okudum, ben de senelerden beri bayan futbol takımında oynuyorum. İlk zamanlar sadece gösteri maçları yapıyorduk açılışlarda, bu maçlar genellikle erkek rakiplerle oluyordu. Oysa biz bayan futbol takımının oluşmasını istiyorduk lig usulü. Çok emekler sarfettik [ve] nihayet geç te olsa ligimiz var, ama malesef erkek takımları gibi çarşaf çarşaf medyada yer bulamıyoruz, bulsak ta nadir, geç saatlerde çok kısa [sürelilik bir] zaman biriminde, böylece bize ayrımcılık yapılmış oluyor.

Oysa bildiğiniz gibi bayanlarımız da bu konuda bayağı bilinçlendi, artık futbol erkek hegemonyasında değil, peşin fikirli insanlar lütfen gelsin maçlarımızı seyretsin, onların fikirleri mutlaka değişecektir.

Ben diyorum ki artık medya da bizi görmeli, bizi desteklemeli. Bilmiyorum ama erkek a takımında kaleci antrenörüyüm şu an ve inanıyorum ki erkekler kadar iddalıyım, bu işi iyi yapıyorum.

Siz değerli dostların bu platformda bu konuyu dile getirmeniz bize cesaret verdi, teşekkür ediyorum.

Lütfen bayanlar lığını siz de takip edin, arada ben de sizi bu imkan dahilinde bilgilendireceğim, aynı zamanda radyomuza da siz değerli dostlarımızı bekliyorum

<http://www.radyoyildiz27.tr.gg/>

En kısa zamanda görüşmek dileğimle saygılar sevgiler.
Yasemin Kervangül, İstanbul.”

Aynı gün, 15 Eylül 2009’da, Yasemin Kervangül’e şu yanıtı verdim :

Sayın Bayan Yasemin Kervangül, merhaba.

Haberlerinize çok sevindim. Kadın takımları lığı ve bununla ilgili konularda daha ayrıntılı bilgiler vermenizin, gelişmeleri Diyarbakır Grubu üyeleriyle sürekli ve düzenli bir biçimde paylaşmanızın birçok açıdan yararlı olacağını sanıyorum.

Birçok kız arkadaşımız çocukken top oynamak isterdi ve oynardı erkek arkadaşlarıyla, abileriyle, kardeşleriyle. Geçmişte de bunun iyi örnekleri var.

Bugün kadınlarımızın, kramponlu kadınlarımızın kendi takımlarıyla yeşil sahalara çıkması ve hakiki maçlar yapıyor olması simgesel ve toplumsal açılardan son derece önemli.

Bu konuda harcadığınız emeğe ve katkılarınıza bugün veya yarın ama bir gün mutlaka gereken ilgi gösterilecektir, kadın spor tarihinde yerini alacaktır.

Bugün bile basın ve yayın organlarında gereken ilginin gösterilmesi için hepimizin elimizden geleni yapması gerektiğine inanıyorum. Yazımı biraz da bu niyetle yazdım. Bundan sonra da bu konuda ilginç maçlar, olaylar olursa yazmak ve sizlere iletmek isterim.

Değişik medya organlarında çalışan, köşe yazarlığı yapan birçok kadın gazetecinin takımlarınıza, yaptıklarınıza, maçlarınıza mutlaka yakın ilgi göstereceğinden eminim. Onların arasında da mutlaka çocukken top oynamışlar vardır, emin olabilirsiniz.

Futbol ve top oynamak insanların, kadın veya erkek, öteden beri ilgisini çekmiştir. Bugün bu kadar seyircinin bir maçta biraraya gelmesi ve hep bir ağızdan bir takımı veya öbürünü “tutması”, tezahürat yapması öyle sıradan bir olgu değildir. Bunun derin belirleyicileri vardır.

Medya organlarındaki bayan gazetecilere, köşe yazarlarına, bu arada kimi sıkı futbol tutkunu erkek gazeteci ve köşe yazarlarına da, düzenli bilgi iletilirse mutlaka sizlerden ve yaptıklarınızdan söz ederler. Kadınlararası dayanışmanın örnekleri birçok kez görüldü, bu alanda da gösterilmemesi için bir neden yok. Bu konuda çabalarınızı sürdürmelisiniz. Mutlaka beklenen sonuca ulaşacaktır.

Radyonuzun sitesinden de sizi izleyeceğim, dinleyeceğim.

İyi maçlar ve çalışmalarınızdaki başarılarınızın sürmesi dileklerle en içten sevgilerim ve selamlarımla kolay gelsin.

Yasemin Kervangül'ün gösterdiği ilgi ve heyecan bayan futbolcumuz ve takımı hakkında Google Baba'nın yardımıyla araştırma yapmam için teşvik edici bir rol oynadı. Pek çok ilginç bilgi ve belge buldum. Türkiye'de kadınların futbola ilgisinin ciddi ve geniş boyutlar kazandığını saptadım.

Burada yeri gelmişken İnci Döndaş'ın 30 Mart 2008 pazar günü Star gazetesinde yayınladığı "Türkiye Bayanlar Futbol Ligi" başlıklı makalesini aynen aktarmak istiyorum. Kadın futbolu ve kadın futbolcularımız, bu arada adını andığım Yasemin Kervangül hakkında pek çok bilgiyle dolu haber-makale birçok açıdan dikkat çekici.

Sonra yine aynı konunun bir yerde devamı biçiminde olan ve Arda Yavuz imzalı "Bu takımda yüzde yüz kadın eli var" başlıklı haber-makaleyi sunuyorum.

Her iki yazı da Türkiye'de kadınların futbol merakının sürdüğünü, yeni boyutlar kazandığını, bu ilginin, tutkunun ve merakın bu biçimde devam etmesiyle daha çok sayıda kadının futbola ve diğer spor dallarına katılacağını gözler önüne seriyor.

Bu iki makale sayesinde birçok kadın futbolcumuzun bu spora hangi koşullarda başladıklarını, nasıl yürüttüklerini, ne tür zorluklarla karşılaştıklarını ve nelere ihtiyaçları olduğunu da öğreniyoruz.

Şeyda Kösterlelioğlu'nun, "Neden futbol ?" sorusuna yanıtı harika :

"Kendimi özgür hissediyorum sahada."

“TÜRKİYE BAYANLAR FUTBOL LİGİ”

“İki yıl önce yeniden başlayan Türkiye Bayanlar Futbol Ligi’nde top koşturan takım sayısı 25’e çıktı.

Türkiye Futbol Federasyonu önümüzdeki yıl Bayanlar Süper Ligi’nin kurulması için çalışmalara başladı.

Futbolcu kızlar süper lige hazır : ‘İyi futbol oynuyoruz, kızlar arasında futbol gelişsin yeter’.

Bazıları kadınların ‘Ofsayt nedir?’ sorusunun yanıtını bilmediğini söylüyor ama kimi kadınlar bu futbolla o kadar içi içe ki. Bırakın kuralları bilmeyi 90 dakika yeşil sahada ter döküyor, gol atıyor, başarıdan başarıya koşuyor.

Yıllar önce kurulan bayanlar ligine ara verilmişti, iki yıl önce yeniden başladı. Takımların sayısı arta arta 25’e ulaşmış durumda. Bu takımlar ligde beş ayrı grupta beşer takımlık kümeler halinde mücadele ediyorlar. Tribünlerde aileleri, arkadaşları onları yalnız bırakmıyor, desteğini esirgemiyor.

Türkiye Futbol Federasyonu Bayan Futbolu Direktörü Fethi Demircan geçen yıllarda Türkiye’de bayan futbolunun gelişmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Futbol Federasyonu’nun ortak bir çalışma yaparak ilköğretimdeki okullarda futbolu yaydıklarını söylüyor. Demircan ‘Artık her okulda bayanlar futbol takımı var. Takım sayısı 15 iken 25 oldu. Bayanlar Süper Ligi kurulması düşünülüyor. Yönetim kurulumuz toplanacak ve bunun için karar verecek. Önümüzdeki yıl süper lig açılabilir’ diyor.

Futbol oynayan kızların da temennisi bu yönde. Türkiye'nin adını şu an bayan futbolunda başarılı olan Almanya, İsveç, İsviçre, Danimarka, Brezilya ve ABD'nin [isimlerinin yanına] yazdırmak istiyorlar.

Peki bu kızlar neden ve nasıl futbola başladılar; maçlarda neler yaşıyorlar; çevresindekilerin tepkileri nedir? İşte yanıtları...

Gol kraliçesi!

Kartalspor ligde bu yıl şimdye kadar 39 gol attı. Bu gollerin 13'ü Dilek Çağlar'a ait. 20 yaşındaki Çağlar, üniversitede Dış Ticaret Bölümü'nde okuyor. Dört yıldır futbol oynayan Çağlar, 'Yedi yaşımdan beri ağabeylerimle birlikte futbol oynuyordum. Takıma girmek istedim, önceleri babam hiç istemedi. Sonra kabul etti, şimdi her maçıma geliyor. Gol atınca babama koşuyorum.'

Erkeklere futbolcu olduğunu söylediğinde 'Topa bir vursana görelim' dediklerini anlatan Çağlar 'Topa vuruyorum ağızları açık kalıyor. Şutlarım serttir' diye konuşuyor.

Dişi kartallar yüksekten uçar!

Bayanlar Futbol Ligi'nde A grubunda lider olan Kartalspor'da veteriner adayı da oynuyor, Amerikalı da. Takımın lakabı dişi kartallar ... Sahada erkekleri hallaç pamuğu gibi atıyorlar.

Takımın antrenörü Gürsel Hattat kapılarının herkese açık olduğunu söylüyor: 'Yeter ki bayan futbolu gelişsin. Antrenör de yetişsin, futbolcu da. Hepimiz gönüllü olarak bu işteyiz. Para pul almadan futbolun gelişmesine hepimiz katkıda bulunuyoruz.'

Özge Şahin, 21 yaşında ve Kayseri Erciyes Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'nde üçüncü sınıf öğrencisi. Beş yıldır Kartalspor'da futbol oynuyor. Aslında karate yapıyormuş ama sıkılmış. Kiminin babası kızının futbol topuna vurmasını bile istemezken onu babası 'Spordan kopma, futbolu seviyorsun, futbol oyna' demiş. Takımın savunmasında oynayan Şahin Süper Lig'in açılmasını heyecanla bekliyor : 'Futbolu seviyorum, bir spor yapıyorum. Sağlıklı yaşıyorum' diyor.

Zeytinburnu Süper Lig'e hazır

Zeytinburnuspor şu an Bayan Futbol Ligi'nde A grubunda üçüncü sırada. Önümüzdeki yıl Süper Lig kurulduğu takdirde, bu ligde oynayabilecek kadar puana sahip. Yedek kaleci 47 yaşında, 12 yaşında bile futbolcuları var. Onları antrenmanda izliyoruz, çamur içinde topun peşinde öyle koşuyorlar ki...

Yemek de yaparım

Takımın defans [savunma] oyuncusu Yeliz Demir 23 yaşında. Kocaeli Üniversitesi Antrenörlük Bölümü son sınıf öğrencisi. Uzmanlığı futbol. 10 yaşında sokak aralarında ağabeyinin peşine takıla takıla oynadığı futbola gönül veren Demir, Dinarsu'da futbola başlamış. 'Babam ilk başlarda çok karşı çıktı, 'Bayansın nasıl top oynarsın' diye. Sonra aile büyükleri babamı ikna ettiler' diyen Demir, babasının halen maçlarına gelmediğini söylüyor: 'Maç sonrasında eve dönüşümde sadece skoru soruyor.'

Demir bazen tribünlerden gelen 'Kadınlar futbol oynar mı hiç? Sizin işiniz evde yemek yapmak' gibi sözlere sinirlendiğini söylüyor: 'Ben yemek de yapabiliyorum, futbol da

oynayabiliyorum.’ Beşiktaş taraftarı olan Demir ileride mesleği gereği kendisine Ertuğrul Sağlam’ı örnek aldığını söylüyor.

Galatasaray’da yetişti

Bahar Özgüvenç Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Bölümü öğrencisi. Sekiz yaşından beri futbol oynayan Özgüvenç Galatasaray’ın altyapısında futbola başlamış. ‘Orada üç yıl oynadım. Hepsi erkekti. Beni gördüklerinde çok şaşırdılar ama kendimi gösterince o şaşkınlık gitti’ diyen Özgüvenç takımda forvet oynuyor, örnek aldığı isim Almanya’da oynayan Printz...

Kalenin bekçisi 47 yaşındaki Yasko

Bayanlar Futbol Ligi’nin en yaşlı oyuncusu Zeytinburnuspor’un kalecisi 47 yaşındaki Yasemin Kervangül. Arkadaşları ona ‘Yasko’ diyor. ‘Futbola dokuz yaşındayken mahalle aralarında başladım. Ailem hep destek oldu’ diyen Kervangül, Dostlukspor açılınca orada futbol oynadığını söylüyor. O dönemde turnuvalarda gösteri maçlarına çıktıklarını anlatan Kervangül o gün bugündür futbolla yatıp futbolla kalkıyor. Tek amacı var : Tüm kadınları futbola çekebilmek, gücü kuvveti yerinde olduğu sürece futbol oynamak. Daha sonra kaleci antrenörlüğü yapmak...

Ligde 12 yaşında futbolcu da var, Kervangül gibi 47’inde olan da ... ‘Ben kendimi iyi hissediyorum, yaşımdan dolayı bir sorun olmuyor. Aynı zamanda kaleci antrenörlüğü de yapıyorum, oradan para kazanıyorum’ diyen Kervangül kendisine ‘Abla’ diye hitap edilmesini istemiyor. Erkeklerin turnuva maçlarında zaman zaman şapka takarak oynadığını da

anlatan Kervangül Şimdiye kadar hiç evlenmemiŐ. ‘Neden?’ diyoruz, yanıtı ilginç: ‘Ben futbolla evliyim. 24 saatte erkeklerle birlikte çalıŐıyoruz. Bırakın da evde tek kalayım!’

Sinirli olduğumda topa vurunca her Şey geçiyor

Sakarya Üniversitesi’nde İŞletme Bölümü’nde okuyan 19 yaşındaki Şeyda Kösterlelioğlu futbola beş yıl ősne başlamış. Aslında voleybol oynuyormuŐ ama futbol idmanı yapan kızları görünce kararını vermiş : ‘Ben de futbolcu olacağım.’ Buna babası karşı çıkmış, ‘Üniversite okumanı istiyorum’ demiş. İki yıl süren kavgalar sonunda babasını ikna etmiş.

‘Neden futbol?’ diye soruyoruz.

‘Kendimi ősĐür hissediyorum sahada. Sinirli olduğumda Şu topa vurunca tüm sinirim geçiyor. Ama maçta çok konuŐtuĐum için rakip sinirleniyor. O yüzden bana ‘ingene’ diyorlar’ yanıtını veriyor.

Beşiktaş taraftarı genç oyuncunun erkek arkadaşı onun futbol oynamasına hiçbir Şey demiyormuŐ, ‘Zaten dedirtmem de’ diyor ve ekliyor: ‘Futbol oynuyorsam kimseyi ilgilendirmez. Oynayabildiğim yere kadar oynamak istiyorum.’”

“BU TAKIMDA YÜZDE YÜZ KADIN ELİ VAR”

Arda Yavuz imzalı haber-makale İzmir Elit Çimenspor’u ve oyuncularını tanıtıyor. Aynen aktarıyorum :

“İzmir Elit Çimenspor’u kuran da çalıştıran da 16 yıllık beden eğitimi öğretmeni Aynur Aydoğan. ‘Erkek oyunu’ biçiminde adlandırılan futbola gönül veren bir kadın olarak bu sözü adeta boşa çıkartırcasına son altı yılda bayanlar futboluna damgasını vurdu.

1994’ten beri futbol oynayan Aynur Aydoğan 25 takımlı Türkiye Bayanlar Futbol Ligi’nde tek kadın teknik direktör.

Kulübe en büyük desteği ise veliler veriyor.

D grubundaki Elit Çimenspor ligin en genç takımı. Futbolcular 12 ve 22 yaş arasında. Tek istekleri var : Daha çok maddi destek görmek. Çünkü ne malzemeye ne de deplasmana gitmeye paraları yetiyor.

‘Tenis oynacağım’ dedim

Takımın oyuncularından 18 yaşındaki Nurcihan Kalfa, futbola kuzenleriyle mahalle aralarında maç yaparak başladı. Bayan futbol takımı kurulduğunu duyunca annesine ‘Tenis kursuna gidiyorum’ diyerek bu takıma katıldı. Kalfa, ‘Futbolu çok seviyordum. Ailem futbol oynamama karşı çıktığı için onlara beyaz yalanlar söyleyip takıma katıldım. Sonra da Manisa Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu Antrenörlük Bölümü’ne girdim’ diyor. Kalfa’ın beğendiği antrenörler (o günlerde) Manchester United’ın hocası Alex

Ferguson ile Ersun Yanal. ‘İleride ben de onlar gibi antrenör olmak istiyorum’ diyor.

Mahalle arkadaşı Altay kulübünde oynarken onun antrenmanını seyretmeye giden Diray Oran, yan sahada antrenman yapan Elit Çimenspor’lu kadın oyuncularını gördüğünde hiç düşünmeden takıma katıldığını söylüyor: ‘Daha sonra birkaç antrenmanın ardından milli takıma seçildim. Oyun stili olarak Sergen Yalçın hayranıyım.’

Serdar Tatlı’nın kaleci yeğeni

12 yaşındaki kaleci Sema Çalışkan İzmir Elit Çimenspor’un en küçük oyuncusu. Futbola iki yıl önce başlayan Sema, ailesinin başlangıçta izin vermek istememesine karşın ağlayarak ailesinden izni koparmış ve takıma katılmış. Annesinin eski hakem Serdar Tatlı’nın kuzeni olduğunu anlatan Sema Çalışkan, ‘Ablamla bir antrenmanı seyretmeye gelmiştik. Boyum uzun olduğu için beni kaleci yapmak istediler ben de kabul ettim. Sonra da futbolu çok sevdim. Ailemin [başlangıçta] karşı çıkmasına karşın futbol oynamama izin için onları ikna etmeyi başardım. Takımın ve liglerin en küçüğüyüm ama şimdiden iki yıllık tecrübem var. İleride de beden eğitimi öğretmeni olmak istiyorum’ diyor.”

“KİM DEMİŞ KADINLAR BU İŞİ YAPAMAZ ?”

Hakkari’de de kadınların futbol oynadığını yazsam belki kimileri bana inanmayacaktır. O nedenle Hamdiye Çiftçi’nin 3 Mart 2010 tarihli Günlük gazetesinde yayınlanan “Kim demiş kadınlar bu işi yapamaz” başlıklı haberini buraya alıyorum, aynen :

“Hakkari’de 2008’de işveren Sadrettin Güvener’in katkılarıyla Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde kurulan Hakkari Gücü Bayan Futbol takımı tüm imkansızlıklara rağmen başarılı çalışmalarıyla dikkat çekiyor.

Türkiye Bayanlar Futbol Ligi’nin Bayanlar Bölgesel Ligi 4. Grup’ta mücadele eden, 18 kişilik oyuncu grubu ve alt yapısıyla birlikte 30 kişiyi bulan Bayan Futbol Takımı başarılı çalışmalarının yanında Bölge’nin kadına bakış açısını değiştirmede de katkı sunuyor.

Kurulduğu dönem başta resmi kurumlar olmak üzere ‘kadınlar bu işi yapamaz’ denilerek saha dahi verilmeyen kadın futbolcular ilk antrenmanlarını boş alanlarda seyircisiz yapmak zorunda kaldılar. İki yıllık mücadeleleri sonucunda kentin ilgi odağı haline gelen kadın futbolcular, son karşılaşmalarında gördükleri ilgiden dolayı statları doldurdu.

Bulduğu bölgesel ligde Hatay, Erzurum, Mersin kadın futbol takımları ile birlikte mücadele eden takım, son karşılaşmalarında Tarsus Bayan Futbol Takımı’nı 24-0 (aynen) yenerek, ligin birincisi oldu.

Futbol takımlarının kurulması ardından ciddi sıkıntılarla

karşılaştıklarını vurgulayan takım kaptanı Cemile Timur, ligdeki başarılarını 8 Mart vesilesiyle bütün kadınlara armağan ettiklerini belirtti.”

Burada sözü edilen maç sonrasında Tarsus Bayan Futbol Takımı olağanüstü bir serüven yaşıyor. Onu da Serdar Kara'nın, 1 Mart 2010 tarihli Milliyet'te yayınlanan “Sen misin 24 gol yiyen !” gibi fena halde çarpıcı başlıklı ama başlıkla ilgisiz fakat bölgenin içinde bulunduğu durumla yakından ilintili haberinden okuyalım :

“TÜRKİYE Bayanlar Futbol Ligi'nde mücadele veren Tarsus Bayan Futbol Takımı'nı Hakkari'ye getiren otobüsün şoförü Şefik Yeşilmen, maçtan sonra dönüş yolunda kontrol yapan jandarma ekipleri tarafından gözaltına alındı. [Çünkü] Yeşilmen'in ‘evrakta sahtecilik yaptığı’ gerekçesiyle arandığı ortaya çıktı.

Hakkari'de dün oynanan maçta Hakkari Bayan Futbol Takımı'na 24-0'lık farklı bir skorla yenilen ve moralleri bozulan Tarsus Bayan Futbol Takımı'nın futbolcuları ikinci şoku dönüş yolunda yaşadı.

Tarsus Bayan Futbol Takımı'nın oyuncularının içinde bulunduğu Şefik Yeşilmen yönetimindeki 31 L 6249 plakalı otobüs, Hakkari-Çukurca karayolu üzerinde bulunan Köprülü Jandarma Kontrol Noktası'nda durduruldu. Jandarma sürücüden evrak istedi. Yapılan kontrolde, otobüs sürücüsü Şefik Yeşilmen'in ‘evrakta sahtecilik’ suçundan arandığı belirlendi. Otobüs sürücüsü Yeşilmen gözaltına alınırken, otobüste bulunan takım yöneticisi ve futbolculardan oluşan 17 kişi de otobüsten indirilerek karakolda bekletildi.

Çukurca Kaymakamı Abdullah Çiftçi'nin konudan haberdar olması üzerine futbolcu kızlar, Çukurca Öğretmenevi'nde misafir edildi.

Geceyi burada geçiren futbolcular, bugün sabah saatlerinde Çukurca Kaymakamı Çiftçi'yi makamında ziyaret ederek gördükleri misafirperverlikten dolayı teşekkür etti.

Sürücü Yeşilmen'in mahkemeye çıkarılmasından sonra oluşacak duruma göre takım Tarsus'a gönderilecek.”

FUTBOL AÇISI : KISA KESİLMİŞLER

Futbolistik kimi kısa bilgileri, haberleri, öyküleri de burada sizinle paylaşmak için aktarıyorum, kıssadan hisselerimize katkıları olur belki :

BREZİLYALILAR : Gözü açık hatta bir parça aç gözlü Brezilyalı futbolcular birer ikişer Arupa devletlerinin vatandaşlıklarını alıp milli takımlarının değişmez asları oluyorlar. Türkiye’de Aurelio Mehmet örneğini anımsayabiliriz. Hatta bugün birçok futbol yorumcusunun, örneğin Salih Boz’un (öhhhöö, ne oluyoruz yahu birden öksükürük tuttu : öhhhöö), yorumuna göre bu hızla gidilirse birkaç yıl sonra bütün milli takımların

BREZİLYALILARDAN OLUŞMASI olasılığı, kimine göre “tehlikesi”, bulunuyor. Bu erkek milli takımları için geçerli. Neyse ki bize o zaman kadın milli takımları kalacak. O zaman sadece. Bu da bir kez daha kadın futbolunun önemini vurgulaması açısından üstünde durulmaya değer. Kulaklara küpe olsun.

“OTOKONTROL” / “ÖZDENETİM” : Penaltı kaçıran futbolcuların psikopatolojilerini inceleyen bilim insanları, oyuncunun topa vuruş anında ortaya çıkan “otokontrol bozukluğu”nun etkisini fark ettiler. Ve futbolcuların penaltı kaçırma nedeni böylece ortaya çıktı : Vuruş anında yaşanan “otokontrol bozukluğu.” Vay anasını !

Evet evet Norveç Üniversitesi’nden bilim kadın ve erkekleri geçmiş yıllardaki Dünya Kupaları, UEFA ve Şampiyonlar Liglerindeki penaltı atışlarını incelediler ve bu sonuca vardılar : Hakemin penaltı düdüğünden hemen sonra topa vuran

futbolcuların penaltıyı kaçırma oranları, topa vurmadan önce çok kısa bir süre bekleyenlere nazaran çok daha fazla : Saniyenin binde biri bir sürede topa hamle yapanların yüzde 57'si topu kaleye isabet ettirirken, düdükten bir saniye sonra topa vuranların başarı oranı yüzde 80'i bulabiliyor. Çok ince ayrıntılar bunlar.

Bununla beraber, ve yine bilimsel saptamalara göre, futbolcu ne kadar yetenekli olursa olsun bu tür bir otokontrol bozukluğunun futbolcuyu başarısızlığa sürükleyebileceği ortaya çıktı. Aman aman özdenetime dikkat !

Nihayet bu araştırma, topu penaltı noktasına koyarken daha uzun süre harcayanların daha başarılı olduğu sonucuna da ulaştı.

Artık penaltı kaçırmamak için nelere dikkat edilmesi gerektiği biliniyor. Ancak penaltı atışı anında kalecinin neler hissettiği henüz bütün açıklığıyla ortaya konulmuş değil. Bu eksikliğin giderileceği günleri de bekliyoruz.

SİVASSOPR TARİHE GEÇTİ : Dünyanın en kısa ömürlü transferini yapan futbol klübü olarak. 27 Eylül 2009 tarihli Milliyet'ten okuyalım :

“Sivasspor tarihe geçti! Sivasspor'un İngiltere Premier League'den transfer ettiği ve sadece S. Donetsk maçında forma giyen Hameur Bouazza'ın takımdan ayrılıp apar topar şehri terk etmesi, İngiliz basını tarafından 'tüm zamanların en kısa ömürlü transferi' ilan edildi.

Daily Mirror gazetesi, 'şehre alışamadığını' gerekçe göstererek ve aldığı peşinatı kulübe iade ettikten sonra

kaçarcasına Türkiye'den ayrılan Bouazza için 'Hameur Bouazza belki futboluyla herkes tarafından tanınmıyor olabilir, ama yeni kulübünü en hızlı terk eden futbolcu olarak ün yapacağı kesin. Bu da onu futbol tarihinin en kısa ömürlü transfer listesinin başına koyuyor' diye yazdı.

'Hameur Türk lokumundan çabuk bıktı' diyen Daily Mirror, daha sonra futbol tarihinin en kısa ömürlü 10 transferini sıralıyor."

Meraklılarına duyurulur.

PİZZAFUTBOLPİZZA : İtalya'da futbol pizzadan önce gelir, "osso buco"dan sonra gider : Ama kimi zaman "osso buco" da, pizza da futbolu izler. Bakın nasıl :

Ezequiel Lavezzi Arjantinli bir futbolcu. 23 yaşında ve Napoli'de top koşturuyor. Pekin 2008 Yaz Olimpiyatları'nda olimpiyat şampiyonu olan Arjantin milli takımının as(lan)larından. Napoli'de ise mucizeler yaratıyor. En son cumartesi günü Juventus'ü 2-1 yendikleri maçta galibiyet gölünü ağlara takan oyuncu. Elbette çok tutuluyor. O ise böyle "tutulmaktan" çok memnun ve aynı zamanda zamanı el verdikçe "çıkılmak" yanlısı : Bir parça uçarı, epey miktarda "gece kuşu", iki dirhem "barfly". Barların "orta direk"lerinden. Barın tavanını tutmak için. Uzun boyunu da dikkate alırsak. Bu bar senin, şu lokanta benim, öbür gece klübü, diskoteği onun der dolaşırken ve sürekli pizza atıştırırken, Napolili lokantacılar bu ilginin altında kalırlar mı? Kalmazlar elbette: İşte kadir bilir Napolili pizzacılar yeni bir pizza yarattılar ve ismini de elbette Ezequiel Lavezzi koydular : Bir parça acılı, iki parça "terbiyeli". Üstünde birkaç kara zeytiniyle tadına doyum olmazlardan. Buyurun lütfen,

afiyet olsun. (Bu haber için kaynak 19 Ekim 2008 tarihli L'Equipe gazetesi.)

Lavezzi birkaç yıldır Paris Saint-Germain'de top koşturuyor ama Paris aşçı başları adına henüz bir şey yaratmadılar. Vefasızlık mı ? Değer bilmemezlik mi ? Lokantacıların ve aşçı başlarının para saymaktan maça gitmeye zaman ayıramamaları mı ? 2016'da Fransa'da düzenlenecek olan Avrupa Kupası maçlarının bugünlerde başlayan telaşı mı ?

Lavezzi alışılmış bir futbolcu değil : Arjantin milli takımını formasını giyen forvet oyuncusu 2014 Dünya Kupası maçlarından birinde ara verildiğinde takımın tek seçicisini şişe suyuyla sulayan oyuncu. Hani unutulmasın diye yazıyorum. Final maçında ikinci yarıda da oynayabilseydi maçın kaderi değişir miydi sorusunu da sormadan geçmeyelim.

2016'YA AZ KALDI : Evet 2016 Avrupa Futbol Şampiyonası Fransa'da düzenlenecek. 5 Haziran 2014 tarihli Le Figaro'nun yazdığına göre, Fransa Futbol Federasyonu başkanı sadece Euro 2016 için Fransa'ya "iki milyon turist" geleceğini söyledi.

Euro 2016, footbusiness bu kez Fransa'da yeni işler yaratacak. Fransa'daki işsizliğe çare bulunması için yardımcı olacak. Fransa Futbol Federasyonu'nun (FFF) hesaplarına göre, Euro 2016 yeni ve daha büyük stadyumların inşaatı, eskilerin bakım ve onarımı, yeniden düzenlemesi, mümkünse biraz daha genişletilmesi faaliyetleri onbeş bin yeni iş yaratacak. Birkaç bini yaratıldı zaten. Maçların en iyi koşullarda izlenebilmesi amacıyla yeni stadyumların yapılması, eskilerin bakım ve onarımdan geçirilip yenilenmeleri şart : Daha çok seyircinin

ilgisini çekeceği beklenen maçların en uygun Őartlarda izlenebilmesi için.

Ma biletlerinden de yüklü tutarların elde edileceği bekleniyor.

Bu çok yönlü faaliyetler içinde beş yeni stadyum yapılacak ve hizmete sunulacak. Toplam oniki stadyum ile çevrelerinde oluŐturulacak alış veriş çekim merkezleri ile ticaret, yiyecek-içecek, güvenlik ve hizmet dallarındaki iŐyerleri yaklaşık dört bin iş yaratacak.

Bu amaçlarla birkaç yıldan beri Lille, Lyon, Nice ve Bordeaux'da kocaman Őantiyelerde binlerce emekçi harıl harıl çalışıyorlar, ter döküyorlar, yaratıyorlar.

Lens, Toulouse, Marsilya, Strasbourg, Saint-Etienne, Nancy ve Paris'te ("Stade de France" ile "Parc des Princes"de) tribünlerin büyütülmesi ve yeniden düzenlenmesi faaliyetleri sürüyor.

Bakım ve onarım, yeniden düzenleme ve inşa işlerinde Fransa'nın bu alandaki  nl Şirketi, Vinci, Bouygues et Eiffage aslan payını aldı. Ama iŐlerin de hızlandırılması gerekiyor. Çünkü stadyumların 2016'da bitirilmiş ve hizmete hazır olmaları bekleniyor.

Bu arada Rennes et Nantes kent yetkilileri bakım, onarım, yeniden düzenleme ve inşa iŐlerinin kent bütçesini fena halde hırpalayacağı savıyla 2016 maçlarının kentlerinde oyanmasından vazgeçtiler. Tedbirli olmak her zaman takdire değer.

Şimdi Fransa’da saatler Euro 2016’ya ayarlı. Lokanta, bar, caf , k rhane, lokanta, gece klübü, diskotek ve benzeri yiyecek-içecek merkezleri ve eğence mekanlarının patronları gözlerini 2016’ya dikmiş bekliyorlar. Pardon beklemiyorlar, dünyanın kişi başına en çok turist çeken  lkesi Fransa’de bu tür mekanların sahipleri beklemez, tıkr tıkr çalışan para makinasının sesini dinler, verilen  roları sayarlar. Beklemeye de zaman ayıramazlar. Maça gitmeye gelince bu iş onlar “için değildir”.

FUTBOL YOLDAŞLIĞI

Burada Abuzer Yılmaztürk'ün Diyarbakır Grubu ile paylaştığı “HAKAN KÖKER-ADANA” imzalı 5 Eylül 2009 tarihli şu haberi sunmak istiyorum :

“Livorno ve Adana Demirspor kulüpleri Adana’da tek yürek oldular :

İtalyan takımı, ‘futbolun asileri’[nden biri] olarak tanınıyor... Tamamı komünist olan Livorno, işçilerin kurduğu Demirspor’a misafir olurken iki takım yöneticileri ‘ırkçılığa’ ve ‘endüstriyel futbola’ karşı birleştiler.

Futbolun gücü yine kendini gösterdi. Bu sezon Serie A’ya yükselen Livorno, İtalya’dan kalkıp Adana’ya geldi ve Demirspor ile birlikte ‘ırkçılığa-endüstriyel futbola’ karşı dünyaya mesaj verdiler.

Adana Demirspor, 1940’ta işçilerin kurduğu bir kulüp. Livorno ise ‘İtalya’nın asi çocukları’nın takımı olarak biliniyor. Livorno, İtalyan Komünist Partisi’ne ev sahipliği yapmış bir şehir.Futbolcularının hepsi de sol görüşlü.

‘Çarşı’ ile de yazışıyorlar :

Bu ilginç buluşmayı Adana’daki ‘Şehrin Asi Çocukları’ taraftar grubu internet üzerinden Livorno ile yazışarak gerçekleştirdi. Sonra Demirspor olaya sahip çıktı. İtalyanlar’la Çarşı ve bazı Fenerbahçe taraftar grupları da sanal ortamda yazışıyorlar. Bu buluşma Adana’ya tarihi bir gün yaşatırken,

Livorno Klübü Başkanvekili Ricci Nelro da Adana Demirspor'u İtalya'ya davet etti.

İtalyanlar şaşırıp kaldı

Fatih Terim ile İtalya'da tanıştığını söyleyen Antrenör Russo iki takımın geçmişinde 'işçi' temasının bulunduğunu belirtirken, Adana'da 'Şaşırtıcı bir ilgi gördük. Umarım dostluğumuz devam eder' dedi.

Demirspor Başkanı Bekir Çınar da Livorno'yu ağırlamaktan büyük onur duyduklarını belirterek, 'Bizim gibi bir işçi takımını ağırlıyoruz. Umarım Livorno İtalya'ya güzel anılarla döner' dedi.

Doğuştan komünist efsane

Takımın efsane oyuncusu Luccarelli ise kendisini 'doğuştan komünist' olarak tanımlıyor. Luccarelli, 'Futbolcuların siyasi görüşlerini açıklaması normal, özgür fikirleri olmalı. Küba Milli Takımı ile bir maçta oynamak isterim' dedi. Luccarelli, Livorno'ya transfer olurken 'Bazıları yarım milyona Ferrari alır, ben ise bir Livorno forması almak isterim' sözleri ile çok konuşulmuştu.

Kardeş kardeş oynadılar!

Adana Demir ile Livorno, '5 Ocak Stadı'nda karşı karşıya geldi. Tribünde İtalyanca 'Asla umudunu kaybetme', 'Sonsuza dek Livorno arkadaşlığı' ['yoldaşlığı], 'Modern [Endüstriyel] futbola hayır !' pankartları asıldı. Che posterleri de dikkat çekti. Mücadele 0-0 sona ererken yasa dışı bir pankart

sebebiyle polis 5 kişiyi göz altına aldı. HAKAN KÖKER -
ADANA.”

(...)

“Livorno kenti tarihsel olarak [da] özel bir yer ... 16. yüzyılda bu kentin anayasasında şu ifadeler yer alıyordu :

‘Hepiniz, hangi ulustan olursanız olun’, ‘Doğulular, batılılar, İspanyollar, Portekizliler, Yunanlar, Almanlar, İtalyanlar, Türkler, Berberiler, Ermeniler, Persler ve diğerleri’ size temin ederiz ki, bu topraklara tamamen özgür ve her türlü kovuşturmadan uzak bir şekilde gelmenize, kalmanıza, aileleriniz ile geçiş yapmanıza ve yaşamanıza, geriye dönme zorunluluğu olmaksızın oturmanıza, istediğiniz zaman dönerek Pisa kenti ve Livorno topraklarında yaşamanıza izin veriyoruz.’

İşte Livorno bu mirasın devamcısı olan bir kent ve orada yaşayanlar belli ki hala bu enternasyonal bakışa uygun davranmaya çalışıyorlar.

Bugün takıma anlamını veren şeyin [...] bu enternasyonalist tavır olduğu” düşünülüyor.

BİR ÖRNEK OLARAK BEYKOZ SPOR KLÜBÜ

Her kasabanın, her köyün bir tarihçisi olmalı, tarihini yazmalı, icra edilen sporları anlatmalı, sporcularını tanıtmalı. Bu konuda son derece sevimli ve yararlı bir kitap var, onu burada dikkatinize sunmak istiyorum. Hem belki benzer bir çalışma yapmak isteyenlere yol gösterici ve metod bakımından yardımcı olabilir umuduyla, hem de futbolun bir zamanlar nasıl oynandığını anımsatması vesilesiyle.

Kendisi de anadan doğma sporcu, yüzücü, basketbol oyuncusu Nazım Alpman canı gibi sevdiği Beykoz'unu, tarihi ve icra edilen bütün sporları da dahil bütün yönleriyle, Beykoz Belediyesi Kültür Yayınları tarafından 2008'de okuyucuya sunulan Beykoz Sözlü Tarihi-Yüzyıllık Beykoz Hikayeleri isimli kitabında anlatıyor.

Son derece şirin, mizah dozu yüksek kitap toplumsal tarihin veya genel olarak tarihin Türkiye'de tarihçilerce, bilim kurumlarınca ve uzmanlarca epeyce ihmal edilmiş "histoire locale" (yerel tarih) ile "histoire orale" (sözlü tarih) alanlarına yararlı bir katkı. Anılara sahip çıkabilmek, onları kalıcı kılabilmek için merkez(ler)den uzaktaki (bu sadece coğrafi anlamda değil) mekanların taşlarını ve yaşayanlarını da mutlaka konuşurmak görevimiz : İşte Nazım Alpman bu görevini başarıyla yerine getiriyor.

Alpman'ın kitabı sayesinde bu şirin ilçenin, "İstanbul'un Doğu Yakası"nın, ne de olsa Kadıköy'e 30 km, hikayesini dinliyoruz. Tarihini öğreniyoruz. Beykoz Spor Klübü bünyesinde, futbol ve yüzücülük en başta birçok sportif alanda hünerlerini gösteren, kendilerini ifade eden sporcularını tanıma olanağı buluyoruz. Hayatta olanların bizzat anlattıkları

sayesinde de. Alpman'ın onları konuşturma yöntemi işte bu tür yerel tarih çalışmalarında örnek alınmalıdır. Tarihi bir çalışma için söyleşiler gerçekleştirmek çünkü kolay değildir. Bu işi bilmek, bu işin ustası olmak gereklidir.

Tarihi ve sportif açılardan ve başka alanlarda Beykoz'un önemini anlıyoruz :

Suları meşhurdur. Çayırıları ve mesireleri de.

Osmanlı'nın önemli sanayileşme hamlelerinden birkaçı burada atılmıştır : Cam Fabrikası, Deri ve Kundura Fabrikası ve birçok başka fabrika ve atölye burada gürül gürül çalışmaya başlamıştır...

Beykoz paçası, çevizi ve “kılıç kalkanı” da ünlüdür. Ama bu kadar değil : Kitapta Beykoz'un ilginç yemekleri, balık türleri, balıkların nasıl avlandığı, bu konularda ne ararsanız hepsi var.

Beykoz'u nüfusuyla, nüfusundaki değişimle, gelenleri ve gidenleriyle tanımak az şey değil. Beykoz'u Beykoz yapanları görmek te var.

Beykoz denince bir zamanlar 2.400 kadar emekçisiyle ilçenin can damarı Sümerbank Deri ve Kundura Fabrikası pat diye akla geliyor. Kitapta “Fabrika”nın tarihi, müdürleri, emekçileri anlatılıyor. Dolaşıyoruz biz de onlarla hem “Fabrika”da hem “dışında”...

Beykoz binbir emekçisi, şöförü, balıkçısı, gazino ve lokantalarda çalışanları, kahvecileri, sandalcıları, “işletmecileri” ve billhassa sporcularıyla da anlatılıyor.

Futbol en başta sporun toplumsal ve kültürel boyutlarını, önemini ve fonksiyonunu Beykoz bünyesinde en ilginç biçimiyle ve somut olarak görüyoruz.

Beykoz'da neredeyse herkes, çocuklar ve gençler, kadınlar ve erkekler, evet herkes sporcu. Spor ilçenin toplumsal dokusunun çimentosu : Her şey sporla başladı, her şey sporla sürüyor.

Beykoz Futbol takımını ve Mehmet Ekerbiçer'i çok iyi anımsıyorum : Önce Mersin İdman Yurdu savunmasının beyniydi sonra Beykoz'un. Çocukken, Ergani'de, Metin Oktay, Turgay Şeren, İsfendiyar Açıkgöz, Lefter, Can Bartu, Naci, Suat, "Mikro" Mustafa başta birçok futbolcunun fotolarını gazetelerden kesip bir deftere yapıştırırdım. Mehmet Ekerbiçer'in fotolarını da. Böylece o da o dev yapısı ve akılda kalan o güzelim soyismiyle defterimde yerini alıyordu, ama yerinde duramıyordu : İlle Beykoz'a gidecek. İlle ve kırk yaşına kadar kardeşlerim futbol oynayacak. Beykoz'u başkalarının ellerine bırakamazdı çünkü.

Alpman kitabında elli kadar fotoğrafa da yer veriyor :
Bunlardan birinde BJK ile yapılan bir maçtan bir an yansıyor :

Mehmet Ekerbiçer topa sağ ayağıyla müdahale etmeye çabalıyor ama BJK'lı oyuncuya elle dokunmamak için neredeyse sağ elini geri çekiyor. İşte centilmenlik örneği. Bugün futbol ayak oyunu olmaktan çıkmış el oyununa da dönüştürülmüştür : Topu elle almak, rakibi ellerle derdest etmek, rakibinin formasını çekiştirmek artık sıradanlaştırıldı, rakibi güreş veya judoda olduğu gibi yere indirmek için de eller kullanılıyor. Oysa o yıllarda Beykoz ile centilmenlik

futbolda kural haline getirilmişti. Mehmet Ekerbiçer nitekim sert ve saldırgan oyunculara nasıl ders verdiğini kitapta anlatıyor. Okunmalı.

Burada bu konuda bir örnek daha sunmak istiyorum. Bunu “Kaleci” Orhan (Yeşilyurt) anlatıyor :

“Yine top havadan geliyor Baba Hakkı (Yeten) bekliyor. Ben çıktım topu aldım. Baba Hakkı benim yanımdaymış. Dizim omzuna değdi. ‘Affedersin Hakkı Abi’ dedim. Aslında vazifemi yaptım. Ama bunu anlatıyorum çünkü biz büyüklerimize saygı duyardık.” (s. 301).

“Baba Hakkı” o günlerde BJK’nın yıldızlarından ve futbolun yüz aklarındandı. Evet bu örnekte gördüğümüz gibi futbolda saygı eksik değildi. En ezeli rakiplerin oyuncuları arasında bile saygı önce geliyordu.

İşte böylesine efendi oyunculardan oluşan ve efendice oynadığı futbolundan sonra Beykoz futbol takım tutulmaz mı ? Tutulur elbette.

Hele bir de Beykoz’un 1950’lerin sonunda ve 1960’ların başında İstanbul’un “üç büyükleri”nin yani Beşiktaş, Fenerbahçe ve Galatasaray’ın “korkulu rüyası” olduğunu da eklersem.

Bu takım Mehmet Ekerbiçer ve diğer oyuncularıyla sarı siyah renkleri bütün ülkeye sevdirdi. O kadar ki BJK’lı, FB’li, GS’lı bile olsa İstanbullular mutlaka biraz da Beykoz’luydular.

Beykoz’da spor deyince “Kelle” İbrahim’i anmazsak çarpılabiliriz : Onun hakkını yemeyelim : 1887’den 1965’e

dek uzanan ömrünün tümünü Beykoz'a ve sporcularına adayan olağanüstü bir kahramandır çünkü.

Bir de yeri gelmişken “Gerdan” İsmail'i anmalı : O da hayatını adayanlardandır : Spora. Ama bilhassa futbola.

Evet ne iyi ki bir zamanlar böylesine “hasta adamlar” vardı.

İşte günümüzün en iyi gazetecilerinden, televizyon yapımcı ve sunucularından Nazım Alpman bu isimleri ve anılarını yaşattığı için bütün övgüleri hak ediyor.

Kitap, yazarın yazım tarzından kaynaklanan baştan sona kendine özgü bir mizahla da yüklü. Ama öyle sayfalar var ki harbiden kırılıyorsunuz.

Örneğin Metin Çetinöz ve “saz takımının” müezzin Abdullah'a nasıl üç kez üst üste ezan okuttuğunu anlattığı sayfalar (s.152-155).

Veya Hüseyin Erkan'ın “Bu karı mı lan ! Böyle karı olur mu !” diye gürlediği ve Alpman'ın iyice “tırsladı” sayfalar (s. 273-275). Yazarın tırslaması “Tabii canım” demek zorunda kalmasına bile yol açıyor (s. 274'de). Elbette teknik ve taktik bunu gerektiriyor : Çünkü oraya bağçıyı dövmeye değil üzüm yemeğe gittiğini asla unutmuyor yazar.

Burada işte Nazım Alpman'ın Beykoz “Makara” Yüksek Okulu'ndan diplomalı ve Melih Aşık Üniversitesi'nden doktoralı olduğunu anımsıyor ve şapkamızı çıkarıyoruz : Bravo artist diyoruz.

METİN OKTAY : “SAHİCİ EFSANE ...”

Türkiye futbol tarihinde unutulmazlardan biri mutlaka Metin Oktay’dır. Onu burada anmak için, ilk gençlik yıllarında Metin Oktay’lı GS’in sıkı taraftarı, Metin Oktay’ın gazetecilik yaptığı yıllarda yakın dostu, Mülkiye’den beri değerli arkadaşım, kadim dostum Melih Aşık’ın 13 Eylül 2009 tarihli Milliyet’teki “Açık Pencere”sinden “Sahici efsane ...” başlıklı bölümü buraya aynen alıyorum :

“Metin Oktay’ın ölümünün 18. yılındayız... Taçsız Kral elim bir trafik kazasında 13 Eylül 1991 günü hayattan ayrılmıştı... Bizim, Galatasaraylı olmanın yanında en büyük mutluluğumuz Metin’i alkışlamak ve onunla dostluğumuz olmuştur... Onun hiçbir maçını kaçırmamak için okuldan tüyerdik. Çünkü o yıllarda kimi lig maçları çarşamba günü oynanırdı. Onun futbolunu sözle anlatmak mümkün değildir. Hakkında en güzel yazılardan birini Ömer Madra (Ömer Madra da SBF’den sınıf arkadaşımızdır. MŞG) yazdı.

‘Ömür Boyu Süren Şarkı : Metin Oktay’ başlıklı yazısında içten tespitler yapar Ömer :

‘Ben diyorum ki Metin Oktay yalnızca Türk futbolunun gelmiş geçmiş en büyük golcüsü, en büyük santrforu, en büyük futbolcusu olmakla kalmayıp bu âlemin gelmiş geçmiş yegâne sahici efsanesidir...’

‘Onun döneminin teknolojisi bugünle kıyaslanamayacak ölçüde geri olduğu için bu tek kişilik senfoni orkestrasının dev konseri bir video kaset olarak günümüze gelememi...’

Ne var ki golleri dilden dile aktarıldı...

Metin halka açık bir mekânda oturduğumuzda mutlaka giriş kapısına arkasını dönerdi. Adeta gizlenirdi. Buna rağmen birkaç dakika sonra etrafımız dolar, ona golleri anlattırılırdı...

Pek de iyi anlatamaz, kulağıma usulca:

-Ben golü atarken nasıl attığımı tribündekiler kadar iyi göremem ki, derdi.

Ligde oynadığı maç başına attığı gol rekoru hâlâ kırılmadı.

Yeni futbolculara nasihatları vardı...

-Şut atarken kaleciye bakıyorlar, derdi, oysa kale direğinin içine bakarak vuracaksın.

Kendisine faul yapan futbolcuyu görmemeye çalışırdı... Görürse, kafası o futbolcuya takılır, oyundan kopacağı endişesini taşırdı.

Düşünen ama düşüncelerini pek seslendirmeyen karakterdeydi. Bir tren seyahatinde ünlü bir yazar ağabeyimizle tartışmış, sonunda:

- Bizi sosyalist yaptın ama sen aramızdan çektin gittin, demişti.

O bir efsaneydi... Gerçek bir efsane... Bize stadyumlarda en güzel günlerimizi yaşattı... Dostluğu ayrıca mutluluktandı... Ne yazık ki, bir daha ne o, ne bir benzeri gelecek..."

ÇAPUTTAN TOPUN VE ANILARIN PEŞİNDE

Makam Dağı'na doğru çıkıyoruz hep birlikte ve ceviz, badem, nar kokuları sarıyor, sarmalıyor : Bizi ve anılarımızı. Çocukluk ve ilk gençlik anıları akın ediyor. Hükümet Konağı önündeki merdivenlerden iniyoruz. O gün orada kimse halay çekmiyor. “Yukarı” İlkokul “dağılmış”. Çocuklar bağıra çağıra özürgüklüklerine doğru koşuyorlar. “He lo hoştur heyat!” Merdivenlerden inerken ama, dikkatinizi çekmiştir mutlaka, iyi bakın: Çocukların birkaçı birbirini kızgın gözlerle “kesiyor”. İki gözüm hayırdır kurban? Merdivenler inilir inilmez, ana caddeye henüz çıkılmadan, Adil Abe'nin yazlık sinemasının duvarıyla Belediye Parkı duvarı arasında ağaçların gözlerden gizlediği ve çocuklardan başka kimsenin o saatte orada bulunmadığı alanı biliyorsunuz, işte tam orada, birkaç saniyelik zaman dilimi içinde kızgın gözlerle birbirlerini “kesenler” ve tepeden tırnağa süzenler birbirlerine giriyorlar: Ne giriştir o öyle! He valla korkunçtur lo bu çocuklar! Sınıf arkadaşlarımla tahta çanta darbeleriyle bir cenge tutuşuyoruz ki dillendirilemez. He anlatamam doğrusu. Zorludur. Tahta çanta darbelerinin dizler, bacaklar üstündeki seslerini bir duysanız korkarsınız, bu işin hiç şakası da yoktur. Evet evet bu işin hiç şakası yoktur. Bilesiz. Tahta çanta darbeleriyle ve asla gıkımızı çıkarmadan yaptığımız o evlere şenlik ve hem de nasıl kavgalar, bugün yaşanmış gibi gözlerimin önüne serildiler, seriliyorlar. Kavgada yere serilenleri saymazsak, kaç defa kafam kırıldı, kaç defa kaşım yarıldı, kanı görünce “ula bu kandır, he looo ...ulaaa ölirem ben” dediğim bile oldu. Kan ve ölüm. Daha akacak kanlardan o saatlerde haberimiz yoktu. Kaç kez kafam kırıldı evet kaç kez kaşım yarıldı evet ve kaç kez yırtık pantolonla döndüm eve. Anlatamam. Anamdan yediğim paparaya ise hiç

değınmeyelim isterseniz. Ama ne olursa olsun bir an gelir ve o sevimli anam bir “Lo ben senin kurbanın olam, kadan belanı alam” derdi ve bunu der demez bütün acılarım, kan ve ölüm ya da ölümle kan, sızılarım ve ağrılarıım zırp diye kesilirdi. Acı duymazdım. Sızı duymazdım. Kan ve ölüm, benden ve Ergani’mden uzaklaşmış olurdu. Ve Ganime Anam’ın mercimek çorbası çok güzeldi. Ağzınıza layık. Yine de güzeldir. Yolumuz düşerse ugrar tadına bakarız. Söz. He lo sözdür.

Ergani’de, Diyarbakır’ın bu şirin kasabasında, çocukken çok da futbol oynardık. O zaman bu işe biz top oynamak derdik. Hilafım yoktur.

Çaputtan toplarla başladık. Anam çaputtan iyi, ne iyisi canım çok iyi top yapardı. He biz de çaputtan topla başladık.

Sonra rahmetli babam, Hasan Güzel (Toprağı bol olsun, Ergani’de dinleniyor 1965’ten beri, yeri iyidir: Hilar Çayı’nı, ötelerdeki Fırat’ı ve Dicle’yi seyreder. Bilenler bilir.) bir seferinde İstanbul dönüşünde bir futbol topu getirdi, valla gözlerimize inanamadık, Ergani’de güneş birken iki oldu. Oğlum kendine gel: Bu futbol topudur haa. Top hoştur ama top oynarsın, eve getirirsin, bir dahaki maçı bekleyene kadar bakarsın top “inmiş” : Ula bu nasıl toptir? Bu da öyle bir toptur işte, adı üstünde “meşin yuvarlak”, ve “şişirmek” lazımdır o zaman: Ve bu da başlıbaşına bir serüvendir : Pompa (Yanlışlıkla bomba yazdım: Düzeltiyorum hakim beğ, pardon hakem beğ, kusurum yoktur, iki gözüm işte görüyorsun bir yanlışlıktır yaptık affet babam) bulacaksın, topu ayarına uygun bir biçimde şişireceksin. Bu her zaman öyle kolay iş te değildir. Kimselerde pompa (bomba değil) bile yoktur : Bisiklet olmayınca pompa mı olurmuş?

Çaputtan topla veya gerçek futbol topuyla, meşin yuvarlakla da oynasak hepimiz veya hepimize yakınımız Galatasaray'lıydık : Cimbom deyince Çift Pınar'ın akan suları dururdu. Metin Oktay'ı, Turgay Şeren'i en yakınlarımızımız gibi tanırdık ve bu nedenle olmalı biz o zamanlar onlara sadece Metin ve Turgay derdik.

Turgay kaleci değildi, dikkatinizi rica ediyorum, “Panter kaleci”ydi. Hele Metin: Bir seferinde Fener'e bir gol attı kalenin filelerini deldi. Biz de o gün ve o gece, Tahsin Abem önde biz yanında veya arkasında, Ergani'de Maden yolundan Piran yoluna bir baştan öbürüne git-gel, gel-git yapıp, efelendik, gece yarısına kadar naralar atıp dolaştık. Ne demek yani fileyi delip geçmek. Hem de Fener'in kalesinin ...

İşin özü : Futbola fena halde meraklıydık ve GS maçlarının iflah olmaz tiryakileriydik. Futbola böyle tutulduk. Böyle GS'lı olduk. En vefalı tarafından. Maçları “Aga” marka koskocaman radyolarımızdan dinleyerek futbolu ve kurallarını öğrendik. Elbette Tahsin Abem'in anlattıklarını ve Ergani Gençlik Spor'un antrenmanlarını ve sıkı maçlarını da izleyerek. O maçları izlemek için Diyarbakır'lara kadar bile gittik. Otobüslerle. Bazen iki otobüsle ve sopalarımız “zulada”. Hani ne olur ne olmaz diyerek. Diyarbakırlılar çünkü bizimle az alay etmediler. Erganili nefesine, özüne söz söylettirmez. Tamam mı !

Mahalle içinde veya mahalleler arasında yaptığımız çift kale maçlarda ne olursak olalım tekme tokat gırla giderdi. Kardeşim Rahmi örneğin güya savunmada oynardı ve tam anlamıyla “savunma” yapardı. Tekme üstüne tekmeyle rakipleri perişan ederdi. Onun sayesinde bizim kaleye

yaklaşmak nâ-mümkündü. Bir çocuk için iri yarı gövdesiyle savunmanın prensi rolünü boşuna oynamıyordu Rahmi. Ama ille gol atılacak: O zaman hücumda da önem vermeli. Eee maçı kazanmak için oynamıyor muyuz? İlle gol atılacak evet. Kaç tekme yedim? Meçhul. Ama sol bacağımda bir tekmenin izi hala duruyor. Neden mi? Herkesin futbol ayakkabısı yoktu. Ne herkesin, hiçbirimizin futbol ayakkabısı yoktu. Şaka maka değil 1950’li yıllardayız. Dile kolay. Yarım asırdan fazla zaman geçmiş. Kimimiz “lastik” pabuçlarla oynuyoruz. Kimimiz yalınayak. Ve aramızdaki bir “çok akıllı” asker postalı bulmuş bir yerden, yanılmıyorsam evlerine “komşu” askerlik şubesinden “bir anı olarak almış”tı, o da o asker postalıyla oynuyor. Futbolun F’inden habersiz, çoğumuz aynı durumdaydık aslına bakarsanız, bu sevimli ama “çok akıllı” arkadaşımız “top geçer adam geçmez” taktiği icabı, topla çalım atıp geçene hiç çekinmeden asker postalıyla basıyordu tekmeyi, böyle apaçıktan : “Yandım anam”, “Ula insafsız bela” diye yere seriliyordu peşpeşe bizim takımdakiler. Ula oğlum bu da nedir? “Çok akıllı” basıyordu tekmeyi ve tek tek yere seriliyordu bizimkiler. Birkaç “oyuncumuz” ağlayarak “sahayı” terketti. “Saha” tırnak içinde çünkü o sırada bırakın sahayı mahayı top oynadığımız mekan Piran yolu üzerinde tarladan bozma, açık ama tepeli mepeli, inişli çıkışlı, taşlı maşlı bir bayırdı, hepsi bu kadar, saha maha tünne. “Oyuncularımız” sahayı terketmek zorunda kaldı evet. “Çok akıllı” ise tekmelerini daha “çömertçe” basıyordu. Dayanabilenler de “çok akıllı”ya rastlamadan “kalenin yolunu” bulmaya çalışıyordu ama nafiye. İşte o gün ben de “hakkıma” düşen tekmeyi yedim. Ve bacağım şişti, şişti, şişti ... Bugün bile duran iz o tekmenin izidir. O anlarda ve hemen sonrasındaki günlerde çok acı çektim. İlaç milaç da tünne Ergani’de. Doktor dersen o da tünne. Bibim var ama : Bibim, gözünü sevdiğimin Bibi’si, bütün Lokman Hekim ilaçlarının

sırrını bilir, Lokman Hekim mektebinin dahisiydi. Özünü sevdiğim Bibi'm iyi tedavi etti : Pişmiş soğanı bastırdı. Bastırdı. Bastırdı. Bir, iki, üç gün ve o şiş iniverdi. Günler geçti sonra aradan ve yeniden top oynamaya başlayabildim. Yere düşmüş eriklere asla yüz vermedim. Kapıp kaçan geyiklerin peşinden koşmadım. Ama çaputtan topların hayranıydım, onların peşinden ayrılmadım. Top oynadım evet açtım. Anamın mercimek çorbasından yedim. Okuldan eve dönüşlerimde taze veya kuru soğanı veya domates salçasını veya peyaz peyniri ekmeğime katık ettim. Ve o günlerden bacağımdaki bu iz kaldı işte. Sadece o iz de değil. Şimdi size anlattığım bu acı tatlı anı da kaldı.

Futbol oynadıkça mahalle kavgalarından uzaklaştık, şimdi çünkü daha ilginç bir spor yapabiliyorduk. Daha çok haz duyuyorduk ve canımız daha az yanıyordu. Eh can sağolsun. Bugünlere kadar gelebildik. Ve artık topluca halaya bile durabiliyoruz. Gel sen de katıl. Senin ayakların da bizimkilerle...

Ergani'nin güneşi bir, narı iki, cevizi ve bademi üç. Pestilini, suçuğunu, bulamacını, pekmezini unuttum sanmayın. Ve yerimi ayırttım: Günü gelir aranızdan ayrılırsam, yerim hazır : Ergani'de, Çift Pınar'ın orada : Babam Hasan Güzel'in ve kardeşim Kahraman Gündüz Güzel'in yanı başında. Oradan Hilar'ın seyri bir alemdir. Dünyaya değişmem. İyi bakmasını bilen Karacadağ'ı bile görebilir. Gözlerimizi iyi açmamız halinde elbette... Paris-Maris hikaye. Önemli olan nereden geldiğimizi unutmamak. Ve oraya günü gelince geri dönebilmek: Çaputtan topun ve anılarımızın peşinde.

İÇİNDEKİLER

Sunu
Brazil
Futbolun ekonomi-politiği
Futbol ve eğlence sanayii
Futbol bir şenliktir
Futbolu kurtarmak
Onikinci adam
“Santos’a özgürlük !”
Sportif medyadan bir manzara
“Allez Les Rouges !”
Brüksel’den naklen
Futbol ve aşk
Ne maçı ama
Futtrajedi ve mergez
Yazık oldu. Ama şenlik sürüyor
Yaratıcılık duraganlığı yendi/yener
“Campeones, campeones”
Luis Aragones
Futbol açısı : “acılı” maç-lar
Ne güzeldi o maçlar
Ağ mı ? ”file(t)” mi ?
Galatasaray maçı kazandı
Asparagas ve gerçek
Tur atlamak
“Kadıköy yolunda”
Tekler, çiftler, farklar
Yazık oldu
Küçükler büyükleri yen-erken
Tamam bu da oldu
Kader deyip geçme
Kadınlar, kramponlu kadınlar
Avrupa Kadınlar Futbol Şampiyonası (UEFA Women’s Euro)
Zeytinburnuspor
Türkiye Bayanlar Futbol Ligi
“Bu takımda yüzde yüz kadın eli var”
“Kim demiş kadınlar bu işi yapamaz ?”
Futbol açısı : kısa kesilmişler
Futbol yoldaşlığı
Bir örnek olarak Beykoz Spor Klübü
Metin Oktay : “Sahici efsane ...”
Çaputtan topun ve anıların peşinde
İçindekiler

M. ŞEHMUS GÜZEL

FOOTBUSINESS - FUTŞENLİK

ekitap.ayorum.com